

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-162-22

UD457

Pani Elżbieta WITEK
Marszałek Sejmu

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi
projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został
upoważniony Minister Cyfryzacji.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1277) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5:

a) pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) numerze ewidencyjnym PESEL – należy przez to rozumieć numer PESEL nadawany w trybie ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2022 r. poz. 1191);”;

b) w pkt 13 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 14 w brzmieniu:

„14) adresie zamieszkania – należy przez to rozumieć adres, pod którym dana osoba faktycznie stale zamieszkuje i pod tym adresem ujęta jest w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania zgodnie z adresem zameldowania na pobyt stały albo adresem stałego zamieszkania.”;

2) w art. 10 w § 1 w pkt 3 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) rady gminy – obywatel polski, obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim oraz obywatel Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na obszarze tej gminy;”;

3) w art. 12:

a) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. W wyborach do rady gminy lub wyborach wójta odrębny obwód głosowania w jednostce, o której mowa w § 4, położonej na obszarze gminy, w której są przeprowadzane wybory, tworzy się, jeżeli w dniu wyborów będzie w niej przebywać co najmniej 15 wyborców ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym, ustawę z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym, ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych oraz ustawę z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności.

w stałych obwodach głosowania na obszarze gminy, na terenie której położona jest dana jednostka.”,

b) po § 5 dodaje się § 5a i 5b w brzmieniu:

„§ 5a. W wyborach do rady powiatu odrębny obwód głosowania w jednostce, o której mowa w § 4, położonej na obszarze powiatu, w którym są przeprowadzane wybory, tworzy się, jeżeli w dniu wyborów będzie w niej przebywać co najmniej 15 wyborców ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałych obwodach głosowania gmin położonych na terenie tego powiatu.

§ 5b. W wyborach do sejmiku województwa odrębny obwód głosowania w jednostce, o której mowa w § 4, położonej na obszarze województwa, w którym są przeprowadzane wybory, tworzy się, jeżeli w dniu wyborów będzie w niej przebywać co najmniej 15 wyborców ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałych obwodach głosowania gmin położonych na terenie tego województwa.”,

c) w § 11 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Granice obwodów ustala się z uwzględnieniem krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju, o którym mowa w art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 459 i 830).”,

d) dodaje się § 15 w brzmieniu:

„§ 15. Postanowienie komisarza wyborczego o utworzeniu obwodów głosowania jest podstawą dla właściwego dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego do wprowadzenia danych o obwodach głosowania, o których mowa w § 11, do Centralnego Rejestru Wyborców.”;

4) w art. 13 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Do zmian w podziale na stałe obwody głosowania przepisy art. 12 § 11–15 stosuje się odpowiednio.”;

5) w art. 13a § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Do zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych przepisy art. 12 § 11–15 stosuje się odpowiednio, przy czym w przypadku, o którym mowa w § 2a, nie stosuje się przepisów art. 12 § 13 i 14.”;

6) w dziale I w rozdziale 4 tytuł otrzymuje brzmienie:

„Centralny Rejestr Wyborców”;

7) art. 18 otrzymuje brzmienie:

„Art. 18. § 1. Centralny Rejestr Wyborców obejmuje:

- 1) osoby, którym przysługuje prawo wybierania;
- 2) osoby niemające prawa wybierania z przyczyn określonych w art. 10 § 2;
- 3) informacje o stałych obwodach głosowania i okręgach wyborczych.

§ 2. Centralny Rejestr Wyborców potwierdza prawo wybierania.

§ 3. Centralny Rejestr Wyborców służy do:

- 1) sporządzania spisów wyborców;
- 2) sporządzania spisów osób uprawnionych do udziału w referendum;
- 3) ustalania liczby wyborców;
- 4) sprawdzania posiadania prawa wybierania przy okazji weryfikacji podpisów złożonych właściwemu organowi w związku z zamiarem przeprowadzenia referendum lub zgłoszeniem inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.

§ 4. Minister właściwy do spraw informatyzacji prowadzi w systemie teleinformatycznym Centralny Rejestr Wyborców, a także zapewnia jego utrzymanie i rozwój w celu realizacji zadań określonych w kodeksie, w tym:

- 1) zapewnia ochronę przed nieuprawnionym dostępem do Centralnego Rejestru Wyborców;
- 2) zapewnia integralność danych w Centralnym Rejestrze Wyborców;
- 3) zapewnia dostępność systemu teleinformatycznego, w którym Centralny Rejestr Wyborców jest prowadzony, dla podmiotów przetwarzających dane w tym rejestrze;
- 4) przeciwdziała uszkodzeniom systemu teleinformatycznego, w którym Centralny Rejestr Wyborców jest prowadzony;
- 5) określa zasady bezpieczeństwa przetwarzanych danych, w tym danych osobowych;
- 6) określa zasady zgłaszania naruszenia ochrony danych osobowych;
- 7) zapewnia rozliczalność działań dokonywanych na danych zgromadzonych w Centralnym Rejestrze Wyborców;
- 8) zapewnia poprawność danych przetwarzanych w Centralnym Rejestrze Wyborców.

§ 5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych zapewnia funkcjonowanie wydzielonej sieci umożliwiającej dostęp do Centralnego Rejestru Wyborców organom, o których mowa w § 8 pkt 1–4.

§ 6. Minister właściwy do spraw zagranicznych zapewnia funkcjonowanie wydzielonej sieci umożliwiającej konsulom dostęp do Centralnego Rejestru Wyborczego.

§ 7. Minister właściwy do spraw informatyzacji wykonuje obowiązki, o których mowa w art. 15 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.²⁾).

§ 8. W celu realizacji zadań określonych w kodeksie dostęp do Centralnego Rejestru Wyborców posiadają:

- 1) wójtowie;
- 2) Państwowa Komisja Wyborcza i komisarze wyborczy, za pośrednictwem Krajowego Biura Wyborczego;
- 3) minister właściwy do spraw informatyzacji;
- 4) minister właściwy do spraw zagranicznych;
- 5) konsulowie.

§ 9. Aktualizacja danych zgromadzonych w Centralnym Rejestrze Wyborców przez gminę jest zadaniem zleconym gminie.

§ 10. Centralny Rejestr Wyborców służy do ustalania liczby mieszkańców dla potrzeb określonych w art. 12 § 3, art. 182 § 1a, art. 202 § 1, art. 203 § 4, art. 260 § 3, art. 261 § 1 i 2, art. 373 § 2, art. 375 § 1, art. 378 § 3, art. 419 § 2, art. 463 § 1 i art. 476 § 4.

§ 11. W celu ustalania liczby mieszkańców, o której mowa w § 10, w Centralnym Rejestrze Wyborców przetwarza się dane:

- 1) obywateli polskich, którzy nie ukończyli 18 lat – w zakresie adresu zameldowania na pobyt stały i daty urodzenia,
- 2) obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi i obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej nieujętych w

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2 oraz Dz. Urz. UE L 74 z 04.03.2021, str. 35.

części B rejestru i obywateli państw trzecich – w zakresie adresu zameldowania na pobyt stały

– które są przekazywane do tego rejestru z rejestru PESEL.

§ 12. Zapisy w dziennikach systemów (logach) Centralnego Rejestru Wyborców przechowywane są przez 5 lat od dnia ich utworzenia.”;

8) po art. 18 dodaje się art. 18a–18c w brzmieniu:

„Art. 18a. § 1. Centralny Rejestr Wyborców dzieli się na część A i część B.

§ 2. W Centralnym Rejestrze Wyborców w części A gromadzi się dane obywateli polskich, o których mowa w art. 18 § 1, w zakresie obejmującym:

- 1) imię (imiona);
- 2) nazwisko;
- 3) numer ewidencyjny PESEL;
- 4) imię ojca;
- 5) datę urodzenia;
- 6) adres zameldowania na pobyt stały;
- 7) adres stałego zamieszkania zarejestrowany w związku ze złożeniem wniosku w trybie określonym w art. 19;
- 8) informację o pozbawieniu prawa wybierania, z przyczyn, o których mowa w art. 10 § 2, okres pozbawienia prawa wybierania, oznaczenie sądu, sygnaturę akt, datę wydania oraz datę uprawomocnienia się orzeczenia, na podstawie którego nastąpiło pozbawienie prawa wybierania;
- 9) informację o okręgu wyborczym właściwym w wyborach do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego i do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego;
- 10) informację o obwodzie głosowania właściwym ze względu na adres, o którym mowa w pkt 6 albo 7;
- 11) informację o obwodzie głosowania, w którym wyborca ma zostać ujęty w spisie wyborców sporządzonym dla danych wyborów, jeżeli jest to obwód inny niż wskazany w pkt 10;
- 12) informację o zgłoszeniu chęci głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przeprowadzanych przez inne państwo członkowskie Unii Europejskiej.

§ 3. Dane, o których mowa w § 2 pkt 1–6, są przekazywane do Centralnego Rejestru Wyborców z rejestru PESEL, po ukończeniu przez osobę 18 lat, lub w przypadku ukończenia 18 lat w okresie między zarządzeniem wyborów a dniem wyborów – przed sporządzeniem spisu wyborców.

§ 4. Dane, o których mowa w § 2 pkt 7 i 8, są wprowadzane do Centralnego Rejestru Wyborców przez wójta bezpośrednio w systemie teleinformatycznym.

§ 5. W Centralnym Rejestrze Wyborców w części B gromadzi się dane obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi oraz dane obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, uprawnionych do korzystania z praw wyborczych w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie obejmującym:

- 1) imię (imiona);
- 2) nazwisko;
- 3) numer ewidencyjny PESEL;
- 4) imię ojca;
- 5) datę urodzenia;
- 6) obywatelstwo;
- 7) numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 8) adres stałego zamieszkania zarejestrowany w związku ze złożeniem wniosku w trybie określonym w art. 19a;
- 9) informację o pozbawieniu prawa wybierania, z przyczyn o których mowa w art. 10 § 2, okres pozbawienia prawa wybierania, oznaczenie sądu, sygnaturę akt, datę wydania oraz datę uprawomocnienia się orzeczenia, na podstawie którego nastąpiło pozbawienie prawa wybierania;
- 10) informację o okręgu wyborczym właściwym w wyborach do Parlamentu Europejskiego i do rady gminy;
- 11) informację o obwodzie głosowania właściwym zgodnie z adresem stałego zamieszkania wskazanym we wniosku, o którym mowa w § 19a;
- 12) informację o obwodzie głosowania, w którym wyborca ma zostać ujęty w spisie wyborców sporządzonym dla danych wyborów, jeżeli jest to obwód inny niż wskazany w pkt 11;
- 13) informację o zgłoszeniu chęci głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przeprowadzanych przez inne państwo członkowskie Unii Europejskiej.

§ 6. Dane, o których mowa w § 5 pkt 1-9, są wprowadzane do Centralnego Rejestru Wyborców przez wójta bezpośrednio w systemie teleinformatycznym.

Art. 18b. § 1. Dane z części A, o których mowa w art. 18a § 2, Centralnego Rejestru Wyborców usuwa się w przypadku:

- 1) śmierci;
- 2) utraty obywatelstwa polskiego.

§ 2. Dane, z przyczyn, o których mowa w § 1, podlegają niezwłocznemu usunięciu na podstawie przekazanej przez rejestr PESEL informacji o zarejestrowaniu zdarzenia, zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności.

§ 3. W Centralnym Rejestrze Wyborców w części A w przypadku zmiany danych, o których mowa w art. 18a § 2 pkt 1-6, w rejestrze PESEL następuje ich automatyczna aktualizacja w Centralnym Rejestrze Wyborców.

§ 4. Do weryfikacji prawidłowości danych osobowych zawartych w Centralnym Rejestrze Wyborców oraz stwierdzenia niezgodności tych danych ze stanem faktycznym stosuje się art. 11 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności.

Art. 18c. § 1. Dane z części B, o których mowa w art. 18a § 5, Centralnego Rejestru Wyborców usuwa się w przypadku:

- 1) śmierci;
- 2) utraty obywatelstwa Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej lub państwa członkowskiego Unii Europejskiej innego niż Rzeczpospolita Polska;
- 3) złożenia wniosku o skreślenie z Centralnego Rejestru Wyborców.

§ 2. Dane, z przyczyn, o których mowa w § 1 pkt 1-2, podlegają niezwłocznemu usunięciu na podstawie przekazanej przez rejestr PESEL informacji o zarejestrowaniu zdarzenia, zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności.

§ 3. W Centralnym Rejestrze Wyborców w części B w przypadku zmiany danych, o których mowa w art. 18a § 5 pkt 1-7, w rejestrze PESEL następuje ich automatyczna aktualizacja w Centralnym Rejestrze Wyborców.”;

- 9) art. 19 otrzymuje brzmienie:

„Art. 19. § 1. W Centralnym Rejestrze Wyborców można być ujętym tylko w jednym stałym obwodzie głosowania.

§ 2. W Centralnym Rejestrze Wyborców w części A wyborcy zameldowani na pobyt stały na obszarze danej gminy są z urzędu ujmowani w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały.

§ 3. W Centralnym Rejestrze Wyborców w części A wyborcy stale zamieszkali na obszarze gminy bez zameldowania na pobyt stały w tej gminie ujmowani są w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu stałego zamieszkania, jeżeli złożą w tej sprawie wnioski do urzędu gminy właściwego dla miejsca zamieszkania najpóźniej na 5 dni przed dniem wyborów lub referendum.

§ 4. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio do wyborcy stale zamieszkałego na obszarze gminy pod innym adresem niż adres zameldowania na pobyt stały w tej gminie.

§ 5. We wniosku, o którym mowa w § 3, zamieszcza się: nazwisko, imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia oraz numer ewidencyjny PESEL wnioskodawcy, oświadczenie co do adresu stałego zamieszkania, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.

§ 6. Wniosek, o którym mowa w § 3, może zostać złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem albo przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu wnioskodawcy w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2070 oraz z 2022 r. poz. 1087), w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

§ 7. Wyborca ujęty w stałym obwodzie głosowania na swój wniosek, który zostanie następnie zameldowany na pobyt stały pod innym adresem, jest z urzędu ujmowany w stałym obwodzie właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały.

§ 8. Przepisy § 1–7 stosuje się odpowiednio do wyborcy nigdzie niezamieszkałego, przebywającego stale na obszarze gminy.”;

10) po art. 19 dodaje się art. 19a w brzmieniu:

„Art. 19a. § 1. W Centralnym Rejestrze Wyborców w części B wyborcy stale zamieszkali na obszarze gminy ujmowani są w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu stałego zamieszkania, jeżeli złożą w tej sprawie wnioski do urzędu gminy

właściwego dla miejsca zamieszkania najpóźniej na 5 dni przed dniem wyborów lub referendum.

§ 2. We wniosku, o którym mowa w § 1, zamieszcza się: nazwisko, imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, obywatelstwo, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość wnioskodawcy, numer ewidencyjny PESEL wnioskodawcy, oświadczenie co do adresu stałego zamieszkania, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.

§ 3. Jeżeli w chwili złożenia wniosku, o którym mowa w § 1, wnioskodawca nie ma nadanego numeru ewidencyjnego PESEL, w celu nadania numeru ewidencyjnego PESEL wniosek zawiera dodatkowo dane, o których mowa w art. 8 pkt 9 i 24a ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności, oraz, jeżeli są dostępne, dane, o których mowa w art. 8 pkt 3, 3a, 5, 7, 8, 12 i 13 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności.

§ 4. Wniosek, o którym mowa w § 1, może zostać złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem albo przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu tej osoby w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym.

§ 5. Wyborca, którego dane są zamieszczone w Centralnym Rejestrze Wyborców w części B, może na swój wniosek złożony do urzędu gminy właściwego dla miejsca zamieszkania zostać skreślony z Centralnego Rejestru Wyborców.

§ 6. We wniosku, o którym mowa w § 5, zamieszcza się: nazwisko, imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, obywatelstwo, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość wnioskodawcy, numer ewidencyjny PESEL wnioskodawcy, oświadczenie co do adresu stałego zamieszkania, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.

§ 7. Wniosek, o którym mowa w § 5, może zostać złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem albo w postaci elektronicznej opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem

zaufanym, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

§ 8. W przypadku rozbieżności danych we wniosku, o którym mowa w § 1, z danymi w rejestrze PESEL wójt wyjaśnia rozbieżności w terminie 30 dni.”;

11) w art. 20 § 1–4 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Decyzję o ujęciu lub o odmowie ujęcia w stałym obwodzie głosowania wydaje wójt w terminie 5 dni od dnia wniesienia wniosku, o którym mowa w art. 19 i art. 19a, lub w terminie 5 dni od dnia wyjaśnienia rozbieżności w trybie określonym w art. 19a § 8.

§ 2. Wójt przed wydaniem decyzji, o której mowa w § 1, jest obowiązany sprawdzić, czy osoba wnosząca wniosek o ujęcie w stałym obwodzie głosowania spełnia warunki stałego zamieszkania pod adresem wskazanym we wniosku.

§ 3. Decyzja uwzględniająca wniosek skutkuje ujęciem wyborcy w stałym obwodzie głosowania. Decyzję o odmowie ujęcia w stałym obwodzie głosowania, wraz z uzasadnieniem, niezwłocznie doręcza się wnioskodawcy.

§ 4. Od decyzji w sprawie odmowy ujęcia w stałym obwodzie głosowania przysługuje prawo wniesienia skargi do właściwego miejscowo sądu rejonowego. Skargę wnosi się za pośrednictwem wójta w terminie 3 dni od dnia doręczenia decyzji. Wójt przekazuje sądowi niezwłocznie skargę wraz z decyzją i aktami sprawy. Wójt może też niezwłocznie zmienić albo uchylić swoją decyzję, jeżeli uzna skargę w całości za zasadną.”;

12) art. 21–23 otrzymują brzmienie:

„Art. 21. § 1. Informacje o pozbawieniu prawa wybierania, z przyczyn określonych w art. 10 § 2, rejestruje się w Centralnym Rejestrze Wyborców na podstawie przekazywanych gminom zawiadomień sądu albo Trybunału Stanu.

§ 2. Rejestracji danych, o których mowa w § 1, dokonuje wójt właściwy, ze względu na siedzibę sądu wydającego orzeczenie skutkujące pozbawieniem prawa wybierania.

§ 3. W przypadku czasowego pozbawienia prawa wybierania wyborcy nie są ujmowani w spisach wyborców do czasu wygaśnięcia przyczyny pozbawienia prawa wybierania.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, tryb i terminy zawiadamiania wójta właściwego ze względu na siedzibę sądu wydającego orzeczenie skutkujące pozbawieniem prawa wybierania o osobach pozbawionych prawa wybierania i okresie, na jaki osoby te zostają pozbawione prawa wybierania, oraz o wygaśnięciu przyczyny pozbawienia prawa wybierania, a także wzory zawiadomień w tych sprawach, tak aby zapewnić bieżącą aktualizację informacji w Centralnym Rejestrze Wyborców danych o osobach pozbawionych prawa wybierania i posiadających prawo wybierania.

Art. 22. § 1. Wyborca może wnieść do właściwego miejscowo wójta reklamację na nieprawidłowości w Centralnym Rejestrze Wyborców, jeżeli został on nieprawidłowo ujęty w obwodzie głosowania.

§ 2. Reklamację wnosi się ustnie do protokołu, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej opatrzonym własnoręcznym podpisem albo w postaci elektronicznej opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne do urzędu gminy właściwego ze względu na miejsce zameldowania na pobyt stały lub zamieszkania.

§ 3. Wójt obowiązany jest rozpatrzyć reklamację w terminie 3 dni od dnia jej wniesienia i wydać decyzję w sprawie.

§ 4. W celu rozpatrzenia reklamacji dane wyborcy wnoszącego reklamację mogą być sprawdzane w rejestrze PESEL.

§ 5. Decyzję, wraz z uzasadnieniem, doręcza się niezwłocznie wnoszącemu reklamację.

§ 6. Na decyzję nieuwzględniającą reklamacji lub powodującą skreślenie z obwodu głosowania wnoszący reklamację może wnieść, w terminie 3 dni od dnia doręczenia decyzji, skargę za pośrednictwem wójta do właściwego miejscowo sądu rejonowego. Przepisy art. 20 § 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 23. § 1. Dane o obywatelach Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, korzystających z praw wyborczych w Rzeczypospolitej Polskiej w związku ze zgłoszeniem wniosku, o którym mowa w art. 19a § 1, minister właściwy do spraw informatyzacji przekazuje właściwym organom państw członkowskich Unii

Europejskiej nie później niż na 5 dni przed dniem wyborów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Minister właściwy do spraw informatyzacji przesyła właściwemu organowi państwa członkowskiego Unii Europejskiej informację o skreśleniu z Centralnego Rejestru Wyborców osoby, o ile przesłał uprzednio do tego organu informację, o której mowa w § 1.

§ 3. Minister właściwy do spraw informatyzacji przekazuje właściwym organom państw członkowskich Unii Europejskiej, na ich wniosek, dane dotyczące obywateli polskich chcących korzystać z praw wyborczych na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, w zakresie niezbędnym do korzystania z tych praw.

§ 4. Informacje, o których mowa w § 1–3, przesyła się, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.”;

13) uchyla się art. 24 i art. 25;

14) po art. 25 dodaje się art. 25a w brzmieniu:

„Art. 25a. § 1. W celu organizacji wyborów do organów jednostek pomocniczych i jednostek niższego rzędu, o których mowa w art. 35 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005 i 1079), przed organizacją tych wyborów z Centralnego Rejestru Wyborców mogą być przekazywane do systemu teleinformatycznego prowadzonego przez gminę:

- 1) dane, o których mowa w art. 18a § 2 i § 5, dotyczące osób, które wykonały obowiązek meldunkowy na terenie danej gminy lub posiadają adres stałego zamieszkania w tej gminie;
- 2) numery i granice stałych obwodów głosowania ustalone dla tej gminy oraz numery i granice okręgów wyborczych ustalone na potrzeby wyborów do rady gminy.

§ 2. Dane, o których mowa w § 1, są udostępniane w trybie teletransmisji danych, po złożeniu wniosku przez wójta do ministra właściwego do spraw informatyzacji. Do wniosku wójt załącza oświadczenie o posiadaniu przez gminę zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych właściwych dla przetwarzania danych osobowych, w szczególności uniemożliwiających dostęp osób nieuprawnionych do przetwarzania danych osobowych i wykorzystanie danych niezgodnie z celem ich uzyskania oraz dokumenty, z których wynika data planowanego przeprowadzenia wyborów.

§ 3. Dane, o których mowa w § 1, po przeprowadzeniu wyborów do organów jednostek pomocniczych i jednostek niższego rzędu gmina usuwa z systemu teleinformatycznego.”;

15) art. 26 otrzymuje brzmienie:

„Art. 26. § 1. Wyborców, którym przysługuje prawo wybierania, ujmuje się w spisie wyborców sporządzanym w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania, w którym dana osoba jest ujęta z urzędu lub na wniosek.

§ 2. Spis wyborców jest sporządzany i aktualizowany przez gminę jako zadanie zlecone odrębnie na każde zarządzone wybory, z zastrzeżeniem art. 34 § 1 i art. 35 § 1.

§ 3. Spis wyborców służy do przeprowadzania głosowania w wyborach, które zostały zarządzane.

§ 4. Wyborca może być ujęty tylko w jednym spisie wyborców.

§ 5. W zależności od zarządzonych wyborów spis wyborców składa się z części A lub części A i części B:

- 1) części A – w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do rad powiatów i sejmików województw;
- 2) części A i części B – w wyborach do Parlamentu Europejskiego, w wyborach do rad gmin oraz w wyborach wójta.

§ 6. W spisie wyborców, w części A, zamieszcza się dane obywateli polskich w zakresie:

- 1) nazwiska;
- 2) imienia (imion);
- 3) imienia ojca;
- 4) daty urodzenia;
- 5) numeru ewidencyjnego PESEL;
- 6) adresu zamieszkania.

§ 7. W spisie wyborców, w części B, zamieszcza się dane obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, uprawnionych do korzystania z praw wyborczych w wyborach, które zostały zarządzane w Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie:

- 1) nazwiska;
- 2) imienia (imion);
- 3) imienia ojca;

- 4) daty urodzenia;
- 5) numeru ewidencyjnego PESEL;
- 6) obywatelstwa;
- 7) numeru paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 8) adresu zamieszkania.

§ 8. W wyborach do rad gmin i wyborach wójta przepis § 7 stosuje się odpowiednio również do obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, uprawnionych do korzystania z praw wyborczych.

§ 9. Spis wyborców sporządza się nie później niż na dwa dni przed dniem wyborów w dwóch egzemplarzach w formie wydruku, oddzielnie dla każdego obwodu głosowania.

§ 10. Jeden egzemplarz spisu wyborców przekazuje się w przeddzień wyborów przewodniczącemu właściwej obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie.”;

16) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art. 28. § 1. Wyborca jednorazowo, na dane wybory, może zmienić miejsce głosowania, z zastrzeżeniem § 7. Wniosek w tej sprawie wyborca składa w okresie od 44 dnia przed dniem wyborów do 2 dnia przed dniem wyborów.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta.

§ 3. W wyborach uzupełniających do Senatu przepis § 1 ma zastosowanie tylko do wyborców stale zamieszkałych na obszarze okręgu wyborczego, w którym przeprowadza się wybory uzupełniające.

§ 4. Wniosek, o którym mowa w § 1, może zostać złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej opatrzonym własnoręcznym podpisem do urzędu gminy właściwego dla wybranego stałego obwodu głosowania na obszarze gminy, w której wyborca przebywać będzie w dniu wyborów albo przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu tej osoby w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, w postaci elektronicznej opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

§ 5. Wniosek, o którym mowa w § 1, zawiera nazwisko, imię (imiona), obywatelstwo, numer ewidencyjny PESEL wnioskodawcy i adres przebywania w dniu wyborów.

§ 6. Złożenie wniosku o jednorazową zmianę miejsca głosowania skutkuje ujęciem wyborcy w spisie w obwodzie właściwym dla adresu przebywania i skreśleniem ze spisu w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania.

§ 7. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej, w których przeprowadza się głosowanie ponowne, w okresie między 13 a 2 dniem przed ponownym głosowaniem, wyborca może zmienić miejsce głosowania na swój wniosek złożony w sposób określony w § 4. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio.”;

17) po art. 28 dodaje się art. 28a w brzmieniu:

„Art. 28a. § 1. Wyborca z niepełnosprawnościami ujmowany jest, po złożeniu wniosku o jednorazową zmianę miejsca głosowania, w spisie wyborców w wybranym przez wyborcę stałym obwodzie głosowania gminy właściwej dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania, w którym lokal obwodowej komisji wyborczej dostosowany jest do potrzeb wyborców z niepełnosprawnościami, jeżeli lokal obwodowej komisji wyborczej właściwej dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania wyborcy nie spełnia tych warunków. Przepisy art. 28 § 1 i 4–7 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego wniosek, o którym mowa w § 1, może dotyczyć wyłącznie lokalu obwodowej komisji wyborczej dostosowanego do potrzeb wyborców z niepełnosprawnościami położonego w okręgu wyborczym właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania wyborcy. Jedynie w przypadku, gdy w tym okręgu wyborczym nie ma takiego lokalu wyborczego, wniosek może dotyczyć lokalu obwodowej komisji wyborczej dostosowanego do potrzeb wyborców z niepełnosprawnościami położonego w innym okręgu wyborczym.”;

18) w art. 29:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Spis wyborców w jednostkach, o których mowa w art. 12 § 4 i 7, sporządza się na podstawie wykazów osób, które będą w nich przebywać w dniu

wyborów, z zastrzeżeniem § 2. W wykazie zamieszcza się imię (imiona), nazwisko oraz numer ewidencyjny PESEL każdej z osób ujętych w wykazie.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W wykazie osób, które będą przebywały w zakładzie karnym, areszcie śledczym oraz oddziale zewnętrznym takiego zakładu i aresztu, nie umieszcza się osób pozbawionych praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu.”;

19) po art. 29 dodaje się art. 29a w brzmieniu:

„Art. 29a. Wyborcy ujęci w spisie sporządzonym przez gminę dla obwodu odrębnego, wyborcy, o których mowa w art. 30, oraz wyborcy ujęci w spisach sporządzanych na podstawie art. 34 i art. 35, zostają skreśleni ze spisu w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania.”;

20) w art. 30 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Żołnierze pełniący zasadniczą służbę wojskową albo odbywający ćwiczenia wojskowe, a także ratownicy odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania na wniosek o jednorazową zmianę miejsca głosowania są ujmowani w spisie wyborców gminy, w której odbywają służbę. Przepisy art. 28 stosuje się odpowiednio.”;

21) uchyla się art. 31;

22) art. 32 otrzymuje brzmienie:

„Art. 32. § 1. Wyborca zmieniający miejsce pobytu przed dniem wyborów otrzymuje na wniosek złożony do dowolnie wybranego urzędu gminy, zaświadczenie o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w § 1, składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej opatrzonym własnoręcznym podpisem albo w postaci elektronicznej opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne w okresie od 44 dnia przed dniem wyborów do 2 dnia przed dniem wyborów.

§ 3. Odbiór zaświadczenia o prawie do głosowania wydanego przez wójta wybranej gminy następuje przez wyborcę lub upoważnioną przez niego osobę w urzędzie gminy, do którego złożono wniosek.

§ 4. Wyborca, któremu wydano zaświadczenie o prawie do głosowania, jest skreślany ze spisu wyborców, w którym został on ujęty.

§ 5. Zaświadczenie o prawie do głosowania zawiera dane wyborcy:

- 1) imię (imiona);
- 2) nazwisko;
- 3) imię ojca;
- 4) datę urodzenia;
- 5) numer ewidencyjny PESEL;
- 6) adres zamieszkania;
- 7) wskazanie, w jakich wyborach wyborca jest uprawniony do głosowania;
- 8) obywatelstwo i numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość, jeżeli zaświadczenie jest wydawane obywatelowi Unii Europejskiej niebędącemu obywatelem polskim uprawnionym do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

§ 6. Przepisu § 1 nie stosuje się w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta.

§ 7. W wyborach uzupełniających do Senatu przepis § 1 ma zastosowanie tylko do wyborców stale zamieszkałych na obszarze okręgu wyborczego, w którym przeprowadza się wybory uzupełniające.

§ 8. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej wyborca zmieniający miejsce pobytu przed dniem wyborów otrzymuje na swoje żądanie dwa zaświadczenia o prawie do głosowania: jedno z oznaczeniem prawa do głosowania w dniu pierwszego głosowania oraz drugie z oznaczeniem prawa do głosowania w dniu ponownego głosowania.

§ 9. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej wyborca zmieniający miejsce pobytu po dniu pierwszego głosowania, a przed ponownym głosowaniem, otrzymuje na swoje żądanie zaświadczenie o prawie do głosowania z oznaczeniem prawa do głosowania w dniu ponownego głosowania.”;

23) po art. 32 dodaje się art. 32a i art. 32b w brzmieniu:

„Art. 32a. Minister właściwy do spraw informatyzacji, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór spisu wyborców,

- 2) sposób i tryb sporządzania spisu wyborców oraz jego aktualizacji,
 - 3) wzór wykazu wyborców przebywających w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów, a także domach studenckich i zespołach domów studenckich, w których utworzono obwody głosowania
- uwzględniając zakres danych wymaganych w spisie wyborców oraz konieczność zapewnienia ochrony danych osobowych.

Art. 32b. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór wniosku o ujęcie w obwodzie głosowania, o którym mowa w art. 19 § 3,
- 2) wzór wniosku o ujęcie w obwodzie głosowania, o którym mowa w art. 19a § 1,
- 3) wzór wniosku o skreślenie wyborcy, o którym mowa w art. 19a § 4, z Centralnego Rejestru Wyborców,
- 4) wzór wniosku o jednorazową zmianę miejsca głosowania, o którym mowa w art. 28 § 1,
- 5) wzór zaświadczenia o prawie do głosowania oraz sposób ewidencjonowania tych zaświadczeń

– uwzględniając zakres danych wymaganych na wnioskach i w zaświadczeniu oraz konieczność zabezpieczenia zaświadczenia przed sfałszowaniem.”;

24) uchyla się art. 33;

25) w art. 34:

- a) § 1–3 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Wyborcy przebywający na polskich statkach morskich znajdujących się w podróży w dniu wyborów są ujmowani w spisie wyborców sporządzanym i aktualizowanym przez kapitana statku.

§ 2. Wniosek o ujęcie w spisie wyborców sporządzanym przez kapitana statku składa się do 3. dnia przed dniem wyborów. We wniosku zamieszcza się nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia oraz numer ewidencyjny PESEL.

§ 3. Przepis art. 32 § 1, 4–5 i 8–9 stosuje się odpowiednio do wyborców przebywających na polskich statkach morskich, z tym że zaświadczenie wydaje kapitan statku, który sporządził spis wyborców.”;

- b) po § 3 dodaje się § 3a i 3b w brzmieniu:

„§ 3a. Kapitan statku powiadamia o ujęciu wyborcy w spisie wyborców burmistrza dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy. Powiadomienie zawiera nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia oraz numer ewidencyjny PESEL wyborcy.

§ 3b. Burmistrz dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy niezwłocznie zamieszcza w Centralnym Rejestrze Wyborców informację o ujęciu wyborcy w spisie wyborców sporządzonym przez kapitana statku.”,

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór spisu wyborców, o którym mowa w § 1, oraz sposób jego sporządzania i aktualizacji,
- 2) wzór powiadomienia, o którym mowa w § 3a,
- 3) wzór zaświadczenia o prawie do głosowania oraz sposób wydawania i ewidencjonowania tych zaświadczeń

– mając na względzie konieczność zapewnienia możliwości weryfikacji danych zawartych w spisie wyborców, bezpieczeństwa wprowadzania i przetwarzania tych danych, ich przekazywania i odbioru, zabezpieczenia zaświadczenia przed sfałszowaniem oraz zasadę, zgodnie z którą można być ujętym tylko w jednym spisie wyborców.”;

26) w art. 35 § 1–4 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Wyborcy przebywający za granicą i posiadający ważne polskie paszporty lub w przypadku obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi posiadający ważny paszport lub inny dokument stwierdzający tożsamość są ujmowani w spisie wyborców sporządzanym i aktualizowanym przez właściwego terytorialnie konsula.

§ 2. Ujęcie wyborcy w spisie wyborców sporządzanym przez konsula następuje na podstawie wniosku wyborcy wniesionego na piśmie utrwalonym w postaci papierowej opatrzonym własnoręcznym podpisem albo przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw zagranicznych. Zgłoszenie zawiera nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL, oznaczenie miejsca pobytu wyborcy za granicą, numer ważnego polskiego paszportu a także miejsce i datę jego wydania. W przypadku obywateli Unii Europejskiej

niebędących obywatelami polskimi, wniosek zawiera dodatkowo numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość a także miejsce i datę jego wydania. Zgłoszenia można dokonać najpóźniej w 5 dniu przed dniem wyborów.

§ 3. Przepis art. 32 § 1, 4–5 i 8–9 stosuje się odpowiednio do wyborców, o których mowa w § 1, z tym że zaświadczenie wydaje konsul, który sporządził spis wyborców.

§ 4. Minister właściwy do spraw zagranicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, oraz w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór spisu wyborców, o którym mowa w § 1, oraz sposób jego sporządzania i aktualizacji,
- 2) wzór zaświadczenia o prawie do głosowania, sposób wydawania, odbioru i ewidencjonowania tych zaświadczeń

– mając na względzie konieczność zapewnienia możliwości weryfikacji danych zawartych w spisie wyborców, bezpieczeństwa wprowadzania i przetwarzania tych danych, zabezpieczenia zaświadczenia przed sfałszowaniem, określenia sposobów bezpiecznego odbioru zaświadczenia oraz zasadę, zgodnie z którą można być wpisanym tylko do jednego spisu wyborców.”;

- 27) art. 36 otrzymuje brzmienie:

„Art. 36. § 1. Osobie, której dane są przetwarzane w Centralnym Rejestrze Wyborców, umożliwia się wgląd do rejestru w zakresie danych, o których mowa w art. 18a § 2 i § 5, dotyczących tej osoby, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu tej osoby w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, z zastrzeżeniem § 2.

§ 2. Zakres udostępnianych danych o osobie, o której mowa w § 1, w okresie od 44 dnia przed dniem wyborów do dnia wyborów ulega rozszerzeniu o dane przetwarzane w spisie wyborców, ze wskazaniem obwodu, w którym spis został sporządzony.

§ 3. Osobie, której dane są przetwarzane w Centralnym Rejestrze Wyborców, umożliwia się pobranie z Centralnego Rejestru Wyborców informacji o danych przetwarzanych w tym rejestrze, zawierającej dane określone w § 1 lub 2. Pobranie informacji następuje przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu w sposób określony w art. 20a

ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

§ 4. Informacja pobrana przy użyciu usługi, o której mowa w § 3, jest opatrywana zaawansowaną pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw informatyzacji opartą na kwalifikowanym certyfikacie pieczęci elektronicznej.

§ 5. Osobie, której dane są przetwarzane w Centralnym Rejestrze Wyborców, na wniosek tej osoby złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, wójt obowiązany jest udostępnić informację zawierającą dane określone w § 1 lub 2, zwaną dalej „informacją o danych”.

§ 6. W przypadku zarządzonych wyborów wniosek o udostępnienie informacji o danych może być złożony nie później niż do 5 dnia przed dniem wyborów.

§ 7. Informacja o danych jest udostępniana, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

§ 8. Informacja o danych może mieć postać wydruku z systemu teleinformatycznego.

§ 9. W okresie od 44 dnia przed dniem wyborów do 5 dnia przed dniem wyborów każdy wyborca może złożyć pisemny wniosek utrwalony w postaci papierowej i opatrzony własnoręcznym podpisem w urzędzie gminy, w której spis wyborców został sporządzony, o udzielenie informacji, czy został w spisie ujęty.

§ 10. Udostępnianie informacji, o której mowa w § 9, następuje przez udzielenie informacji, że osoba wskazana we wniosku jest ujęta w spisie wyborców lub nie figuruje w spisie. Na żądanie wnioskodawcy udzielona informacja jest potwierdzana przez wójta na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem.

§ 11. Przepisy § 9 i 10 stosuje się odpowiednio do innych organów, które sporządziły spis wyborców.”;

28) w art. 37a w § 1:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Wyborca niepełnosprawny ujęty w obwodzie głosowania w danej gminie właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania ma prawo do uzyskiwania informacji o:”

b) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) warunkach ujęcia wyborcy w spisie wyborców w obwodzie głosowania, w którym lokal obwodowej komisji wyborczej dostosowany jest do potrzeb wyborców niepełnosprawnych;”

29) w art. 51:

a) w § 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) osobę pominiętą w spisie, jeżeli wójt potwierdzi, że pominięcie w spisie jest wynikiem omyłki;”

b) w § 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„W wyborach do Sejmu i do Senatu, wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dopisuje w dniu głosowania do spisu wyborców również obywatela polskiego stale zamieszkującego za granicą, a głosującego w kraju na podstawie ważnego polskiego paszportu, jeżeli udokumentuje, iż stale zamieszkuje za granicą, a wójt potwierdzi, że nie został on ujęty w spisie wyborców w innym obwodzie tej gminy albo w spisie sporządzonym przez inną gminę, konsula lub kapitana statku.”

30) w art. 53b § 2–3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Zgłoszenie, o którym mowa w § 1, może być dokonane ustnie, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem albo przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu tej osoby w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

§ 2a. Zgłoszenie, o którym mowa w § 1, komisarz wyborczy niezwłocznie przekazuje właściwemu urzędnikowi wyborczemu w gminie, w której wyborca jest ujęty w obwodzie głosowania zgodnie z adresem zameldowania na pobyt stały lub adresem stałego zamieszkania.

§ 3. W zgłoszeniu, o którym mowa w § 1, zamieszcza się nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL wyborcy, oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie, adres, na który ma być wysłany pakiet wyborczy, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.”;

31) w art. 55 uchyla się § 1;

32) w art. 56:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Akt pełnomocnictwa do głosowania sporządza się na wniosek wyborcy wniesiony do wójta gminy, w której wyborca jest ujęty w obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania, najpóźniej w 9 dniu przed dniem wyborów. We wniosku zamieszcza się nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL oraz adres zamieszkania zarówno wyborcy, jak i osoby, której ma być udzielone pełnomocnictwo do głosowania, oznaczenie wyborów, których dotyczy pełnomocnictwo do głosowania, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Wniosek, o którym mowa w § 2, może być złożony ustnie, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej opatrzonym własnoręcznym podpisem, a także przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu tej osoby w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, w postaci elektronicznej opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.”,

c) w § 3 uchyla się pkt 3,

d) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej akt pełnomocnictwa sporządza się na pierwsze oraz ponowne głosowanie odrębnie.”;

33) w art. 58 w § 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) wystąpienia przesłanki, o której mowa w art. 55 § 4;”;

34) w art. 160 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) sprawowanie nadzoru nad aktualizowaniem danych zgromadzonych w Centralnym Rejestrze Wyborców oraz sporządzaniem spisów wyborców;”;

35) w art. 162:

a) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. System teleinformatyczny, służący elektronicznej obsłudze czynności, o których mowa w § 1, tworzy się zgodnie z wymaganiami ustalonymi przez Państwową Komisję Wyborczą i pod jej nadzorem.

§ 3. Do obsługi czynności, o których mowa w § 1, można stosować jedynie system teleinformatyczny, do którego prawa majątkowe przysługują wyłącznie Skarbowi Państwa, oraz urządzenia techniczne, do których prawa majątkowe przysługują wyłącznie Skarbowi Państwa, jednostkom samorządu terytorialnego lub podmiotom im podległym. Muszą one być usytuowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i być w wyłącznej dyspozycji Państwowej Komisji Wyborczej oraz Krajowego Biura Wyborczego. Utrzymanie i rozwój systemu nie mogą być powierzane podmiotom zewnętrznym w stosunku do Krajowego Biura Wyborczego.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Dane dotyczące numerów i granic obwodów głosowania, numerów i granic okręgów wyborczych oraz dane co do liczby mieszkańców i liczby wyborców udostępniane są do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w § 2, z Centralnego Rejestru Wyborców.”;

36) w art. 165:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza, wykonując czynności wynikające ze sprawowanego nadzoru nad aktualizowaniem danych zgromadzonych w Centralnym Rejestrze Wyborców oraz sporządzaniem spisów wyborców:

- 1) nadzoruje prawidłowość aktualizowania Centralnego Rejestru Wyborców oraz sporządzania spisów wyborców przez gminy;
- 2) występuje z urzędu do właściwych organów o wykreślenie wyborców z obwodu lub spisu wyborców osób, które zostały ujęte w obwodzie lub jednorazowo w spisie z naruszeniem przepisów prawa;

- 3) podaje do publicznej wiadomości, nie rzadziej niż raz na kwartał, informację o liczbie wyborców ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców w podziale na gminy;
 - 4) podaje do publicznej wiadomości, w podziale na gminy, informację o liczbie wyborców ujętych w spisach wyborców według stanu na dzień ich sporządzenia dla danych wyborów;
 - 5) podaje do publicznej wiadomości, nie rzadziej niż raz na kwartał, informację o liczbie mieszkańców w podziale na gminy;
 - 6) współpracuje z organami prowadzącymi sprawę ewidencji ludności oraz wojewodami;
 - 7) wykonuje inne zadania wynikające z przepisów właściwych ustaw.”,
- b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
- „§ 1a. Organy ewidencji ludności i wojewodowie przekazują Państwowej Komisji Wyborczej informacje i udostępniają dokumenty niezbędne do wykonywania czynności, o których mowa w § 1.”,
- c) § 3 otrzymuje brzmienie:
- „§ 3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki współpracy organów prowadzących sprawę ewidencji ludności i wojewodów z Krajowym Biurem Wyborczym, mając na względzie konieczność zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych.”;
- 37) w art. 183 § 1 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. Obwodowe komisje wyborcze w obwodach głosowania utworzonych za granicą powołują konsulowie spośród wyborców mieszkających lub przebywających na obszarze właściwości terytorialnej konsula. Przepisy art. 185 § 5–10 stosuje się odpowiednio.”;
- 38) art. 199 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 199. § 1. W wyborach do Sejmu komitety wyborcze mogą wydatkować na agitację wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami, ustalonymi w następujący sposób:
- 1) wysokość limitu wyznaczona jest kwotą 97 groszy przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w Centralnym Rejestrze Wyborców;
 - 2) limit wydatków dla danego komitetu oblicza się według wzoru:

$$L = (w \times k \times m)/460,$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- L – limit wydatków,
- w – liczbę wyborców w kraju ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców,
- k – kwotę przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w Centralnym Rejestrze Wyborców, o której mowa w pkt 1,
- m – łączną liczbę posłów wybieranych we wszystkich okręgach wyborczych, w których komitet zarejestrował listy kandydatów.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 14 dni od dnia zarządzenia wyborów do Sejmu, ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” i zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej liczbę wyborców ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców według stanu na koniec kwartału poprzedzającego dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów do Sejmu.”;

39) w art. 202 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Informację o numerach i granicach okręgów wyborczych wprowadza do Centralnego Rejestru Wyborców dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby okręgowej komisji wyborczej.”;

40) w art. 203 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Ustalenie liczby mieszkańców, o której mowa w § 1, następuje na podstawie danych według stanu na koniec trzeciego kwartału roku poprzedzającego rok, w którym upływa kadencja Sejmu.”;

41) w art. 217 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie uzasadnionych wątpliwości co do prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów bądź wiarygodności podpisów okręgowa komisja wyborcza dokonuje w terminie 3 dni sprawdzenia danych, w oparciu o dane zawarte w Centralnym Rejestrze Wyborców, lub sprawdzenia wiarygodności podpisów w oparciu o dostępne urzędowo dokumenty, a w miarę potrzeby występuje o wyjaśnienia wyborców. O wszczęciu postępowania wyjaśniającego zawiadamia się niezwłocznie osobę zgłaszającą listę.”;

42) w art. 259 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wyborach do Senatu komitety wyborcze mogą wydatkować na agitację wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami, ustalonymi w następujący sposób:

- 1) wysokość limitu wyznaczona jest kwotą 21 groszy przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w Centralnym Rejestrze Wyborców;
- 2) limit wydatków dla danego komitetu oblicza się według wzoru:

$$L = (w \times k \times s)/100,$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- L – limit wydatków,
- w – liczbę wyborców w kraju ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców;
- k – kwotę przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w Centralnym Rejestrze Wyborców, o której mowa w pkt 1,
- s – liczbę okręgów wyborczych, w których komitet zarejestrował kandydatów na senatorów.”;

- 43) w art. 261 po § 4a dodaje się § 4b w brzmieniu:

„§ 4b. Informację o numerach i granicach okręgów wyborczych wprowadza do Centralnego Rejestru Wyborców dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby okręgowej komisji wyborczej.”;

- 44) w art. 327 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej komitety wyborcze mogą wydatkować na kampanię wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitem, którego wysokość jest wyznaczona kwotą 71 groszy przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w Centralnym Rejestrze Wyborców.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 14 dni od dnia zarządzenia wyborów, ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” i zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej liczbę wyborców ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców według stanu na koniec kwartału poprzedzającego dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.”;

- 45) w art. 337 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W wyborach do Parlamentu Europejskiego komitety wyborcze mogą wydatkować na agitację wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami, ustalonymi w następujący sposób:

- 1) wysokość limitu wyznaczona jest kwotą 71 groszy przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w Centralnym Rejestrze Wyborców;
- 2) limit wydatków dla danego komitetu oblicza się według wzoru:

$$L = w \times k,$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- L – limit wydatków,
- w – liczbę wyborców w kraju ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców w okręgach wyborczych, w których komitet zarejestrował listy kandydatów,
- k – kwotę przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w Centralnym Rejestrze Wyborców, o której mowa w pkt 1.

§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 14 dni od dnia zarządzenia wyborów, ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” i zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej liczbę wyborców ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców na terenie całego kraju oraz w poszczególnych okręgach wyborczych według stanu na koniec kwartału poprzedzającego dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.”;

46) w art. 340 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Informację o numerach i granicach okręgów wyborczych wprowadza do Centralnego Rejestru Wyborców dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby okręgowej komisji wyborczej.”;

47) w art. 373 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Ustalenie liczby radnych dla każdej rady następuje na podstawie ustalonej w Centralnym Rejestrze Wyborców liczby mieszkańców tej gminy na koniec roku poprzedzającego rok, w którym wybory mają być przeprowadzone.”;

48) w art. 375 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W przypadku, o którym mowa w art. 372, wojewoda, po porozumieniu z komisarzem wyborczym, ustala liczbę radnych wybieranych do danej rady na podstawie ustalonej w Centralnym Rejestrze Wyborców liczby mieszkańców tej gminy na koniec kwartału poprzedzającego zarządzenie o wyborach.”;

49) w art. 419:

a) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Granice okręgów wyborczych ustala się z uwzględnieniem krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju, o którym mowa w art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej.”,

b) dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Postanowienie komisarza wyborczego w sprawie okręgów wyborczych jest podstawą dla właściwego dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego

do wprowadzenia danych o numerach i granicach okręgów wyborczych do Centralnego Rejestru Wyborców.”;

50) w art. 421 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Do zmian w podziale na okręgi wyborcze, o których mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 419 § 2–5 oraz art. 420.”;

51) w art. 478 w § 4 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli w wyborach przedterminowych wybiera się tylko wójta, przepisów § 2 nie stosuje się. W takim przypadku w celu zgłoszenia kandydata na wójta komitet wyborczy musi uzyskać poparcie, ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców w obwodach głosowania gminy, co najmniej:”.

Art. 2. W ustawie z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 741) w art. 12 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Na wniosek inicjatora referendum, złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem, przewodniczący zarządu jednostki samorządu terytorialnego, a w gminie wójt (burmistrz, prezydent miasta), w ciągu 14 dni od otrzymania wniosku powiadamia, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, inicjatora referendum lub jego pełnomocnika o liczbie wyborców, ujętych w Centralnym Rejestrze Wyborców w obwodach danej gminy na koniec kwartału poprzedzającego złożenie wniosku. Liczbę tę dla powiatów oraz województw ustalają i niezwłocznie przekazują właściwym starostom i marszałkom województw komisarze wyborczy na podstawie danych zgromadzonych w Centralnym Rejestrze Wyborców do 10 dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 851) w art. 9:

1) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Spis osób uprawnionych do udziału w referendum jest sporządzany i aktualizowany przez gminę jako zadanie zlecone, z zastrzeżeniem ust. 2. Spis jest sporządzany na podstawie Centralnego Rejestru Wyborców, prowadzonego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy.”;

2) uchyla się ust. 6;

3) ust. 9 i 10 otrzymują brzmienie:

„9. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, określi, w drodze rozporządzenia, sposób sporządzania i aktualizacji spisu osób uprawnionych do udziału w referendum, przebywających na polskich statkach morskich znajdujących się w podróży w dniu referendum, a także sposób powiadamiania burmistrza dzielnicy Śródmieście m. st. Warszawy o objętych spisem osobach stale zamieszkałych w kraju i sposób wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania.

10. Minister właściwy do spraw zagranicznych, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, określi, w drodze rozporządzenia, sposób sporządzania i aktualizacji spisu osób uprawnionych do udziału w referendum, przebywających za granicą i posiadających ważne polskie paszporty i sposób wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.³⁾) w art. 149 w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) Szefa Krajowego Biura Wyborczego lub działających z jego upoważnienia dyrektorów zespołów i delegatur Krajowego Biura Wyborczego na finansowanie zadań związanych z aktualizowaniem Centralnego Rejestru Wyborców oraz organizacją i przeprowadzaniem wyborów i referendum;”.

Art. 5. W ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2022 r. poz. 1191) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10:

a) w ust. 1 po pkt 9 dodaje się pkt 9a w brzmieniu:

„9a) organ gminy właściwy do realizacji wniosku obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej o ujęcie w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców po wydaniu pozytywnej decyzji w tej sprawie w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1277 i ...) – w zakresie danych, o których mowa w art. 8 pkt 1, 3–13, 24 i 24a;”.

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 1692, 1725, 1747, 1768 i 1964.

„3. Dane z rejestru PESEL są przekazywane do rejestrów mieszkańców oraz do rejestrów centralnych, o których mowa w ust. 2, oraz do Centralnego Rejestru Wyborców, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy.”;

2) w art. 12 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Dane, o których mowa w art. 8 pkt 6, 16, 20–21 i 24a, są gromadzone na podstawie oświadczenia osoby, której dotyczą, złożonego przed organem gminy właściwym do zameldowania na pobyt stały organem gminy właściwym do realizacji wniosku obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej o ujęcie w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców po wydaniu pozytywnej decyzji w tej sprawie w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy lub organem gminy właściwym do złożenia wniosku o nadanie numeru PESEL, a w przypadku danych, o których mowa w art. 8 pkt 24a, tylko wtedy, gdy nie wynikają one z innych dokumentów.”;

3) w art. 17 w ust. 1 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) organ gminy właściwy do realizacji wniosku obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej o ujęcie w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców, po wydaniu pozytywnej decyzji w tej sprawie w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy;”.

Art. 6. Przepisy ustaw zmienianych w art. 1 oraz art. 5 niniejszej ustawy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą dotyczące obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej stosuje się od dnia wejścia w życie Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie udziału w niektórych wyborach przez obywateli jednego Państwa zamieszkujących na terytorium drugiego Państwa, podpisanej w Warszawie dnia 29 maja 2020 r.

Art. 7. 1. Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej komunikaty określające terminy:

1) przekazania przez gminy do Państwowej Komisji Wyborczej danych o wyborcach wpisanych na swój wniosek do rejestru wyborców w zakresie obejmującym: numer

ewidencyjny PESEL, adres stałego zamieszkania i datę wpisania do rejestru oraz dane o wyborcach pozbawionych prawa wybierania w zakresie obejmującym: okres pozbawienia prawa wybierania, oznaczenie sądu, sygnaturę akt, datę wydania oraz datę uprawomocnienia się orzeczenia;

- 2) uaktualnienia przez komisarzy wyborczych opisów granic obwodów głosowania oraz okręgów wyborczych;
- 3) uzupełnienia Centralnego Rejestru Wyborców o numery i granice obwodów głosowania i okręgów wyborczych, przekazane przez Państwową Komisję Wyborczą;
- 4) zasilenia Centralnego Rejestru Wyborców danymi z rejestru PESEL i danymi przekazanymi przez Państwową Komisję Wyborczą;
- 5) dokonania przez gminy weryfikacji poprawności danych w Centralnym Rejestrze Wyborców;
- 6) wprowadzenia przez gminy do Centralnego Rejestru Wyborców zmian danych w zakresie, w jakim wiążą się z pozbawieniem prawa wybierania i wpisaniem do rejestru wyborców na wniosek, a które zaszły po wykonaniu czynności w terminie określonym w komunikacie, o którym mowa w pkt 1;
- 7) uruchomienia Centralnego Rejestru Wyborców.

2. Terminy, o których mowa w ust. 1 pkt 1–6, nie mogą być krótsze niż 30 dni od dnia ogłoszenia komunikatu.

Art. 8. W latach 2022–2031 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym ustawy wynosi 91,72 mln zł, z tego:

- 1) w 2022 r. – 2,3 mln zł;
- 2) w 2023 r. – 28,9 mln zł;
- 3) w 2024 r. – 7,6 mln zł;
- 4) w 2025 r. – 7,56 mln zł;
- 5) w 2026 r. – 7,56 mln zł;
- 6) w 2027 r. – 7,56 mln zł;
- 7) w 2028 r. – 7,56 mln zł;
- 8) w 2029 r. – 7,56 mln zł;
- 9) w 2030 r. – 7,56 mln zł;
- 10) w 2031 r. – 7,56 mln zł.

2. Minister właściwy do spraw informatyzacji monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, i dokonuje oceny wykorzystania tego limitu według stanu na koniec każdego kwartału, a w przypadku IV kwartału – według stanu na dzień 20 listopada danego roku.

3. W przypadku gdy wielkość wydatków, o których mowa w ust. 1, po trzech kwartałach wyniesie łącznie więcej niż 75% limitu przewidzianego na ten rok, wielkość wydatków w IV kwartale obniża się o kwotę przekroczenia, określając zakres ograniczeń dla poszczególnych zadań realizowanych na podstawie ustawy.

4. Organem właściwym do wdrożenia mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 3, jest minister właściwy do spraw informatyzacji.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1–5, które wchodzi w życie w terminie określonym w komunikacie Prezesa Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 7.

UZASADNIENIE

Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Bezpośrednim powodem podjęcia inicjatywy legislacyjnej w zakresie zmiany ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1277), zwanej dalej „Kodeksem wyborczym”, jest budowa Centralnego Rejestru Wyborców.

Aktualnie gminy prowadzą lokalne rejestry wyborców, przy pomocy których sporządzają spisy wyborców na poszczególne wybory z wykorzystaniem różnych systemów informatycznych. W efekcie w różny sposób gminy obsługują proces organizacji wyborów, przekazywania danych do Państwowej Komisji Wyborczej oraz proces obsługi obywateli zamierzających korzystać z praw wyborczych.

Decentralizacja rozwiązań (blisko 2,5 tys. baz danych o wyborcach) przede wszystkim generuje liczne problemy z organizacją wyborów w związku z uprawnieniami wyborców w zakresie:

- możliwości wyboru jako stałego miejsca głosowania gminy miejsca zamieszkania innej niż gmina miejsca zameldowania;
- możliwości zmiany miejsca głosowania na konkretne wybory.

Konieczność przekazywania zawiadomień między gminami o zmianach miejsca głosowania wyborców wymaga bardzo dużego zaangażowania urzędników samorządowych w proces dopisywania oraz skreślania wyborców ze spisów wyborców przed wyborami a także powiadamiania wyborców o dokonanych czynnościach. Wiąże się to się także z ryzykiem ujęcia danego wyborcy w więcej niż jednym rejestrze lub spisie wyborców.

Rozproszenie informacji utrudnia również proces organizacji wyborów za granicą. Każdy wyborca, który zgłasza się do konsula z wnioskiem o dopisanie go do spisu wyborców w wyborach parlamentarnych i wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej musi zostać zweryfikowany w zakresie posiadania czynnego prawa wyborczego, co rodzi konieczność wymiany informacji z gminą w kraju. Ponadto gmina jest zobowiązana do wykreślenia ze spisu wyborców w tej gminie wyborcy przebywającego za granicą. Bardzo krótki czas na weryfikację danych rodzi ryzyko nieuprawnionego głosowania i nie wykreślenia wyborcy ze spisu w kraju.

Dodatkowo istnieje ryzyko niespójności w ramach danych wyborców z uwagi na wielokrotne ich powielanie (lokalne rejestry wyborców bazują na danych zgromadzonych w rejestrach mieszkańców gminy, a te z kolei rejestry zasilane są przez rejestr PESEL).

Remedium na powyższe problemy jest budowa Centralnego Rejestru Wyborców, który daje następujące korzyści:

- jednolite rozwiązanie informatyczne dla wszystkich gmin przy organizacji wyborów – centralnie zebrane dane o wyborcach, w tym obecnie dopisanych do gminnych rejestrów wyborców;
- każdy wyborca jest ujęty w jednym rejestrze w konkretnym obwodzie i okręgu;
- dostęp i obsługa Centralnego Rejestru Wyborców przez gminy oraz organów wyborczych w trybie rzeczywistym;
- integracja z rejestrem PESEL jako rejestrem referencyjnym – automatyczne dopisanie wyborcy do obwodu głosowania na podstawie adresu zameldowania;
- brak konieczności wzajemnego zawiadamiania się gmin o ujęciu wyborcy w obwodzie według miejsca zamieszkania co eliminuje ryzyko podwójnego figurowania wyborcy w dwóch miejscach i obniża koszty obsługi wyborów;
- odmiejscowienie wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania;

Centralny Rejestr Wyborców wejdzie w skład Systemu Rejestrów Państwowych – kluczowego systemu zawierającego następujące rejestry: rejestr PESEL, Rejestr Dowodów Osobistych, Rejestr Stanu Cywilnego, Rejestr Danych Kontaktowych, Centralny Rejestr Sprzeciwów, System Odznaczeń Państwowych (oraz od 27 marca 2022 r. Rejestr Dokumentów Paszportowych).

Rozwiązania w innych państwach europejskich

Do przeprowadzenia oceny projektowanych rozwiązań zebrano informacje dotyczące organizacji wyborów w innych państwach europejskich (Słowenia, Belgia, Holandia, Litwa, Francja, Słowacja, Irlandia, Estonia).

W każdym z analizowanych państw funkcjonuje stały rejestr wyborców: albo jako rejestr centralny (Belgia, Holandia, Francja, Litwa, Słowenia, Estonia) albo jako rejestry zdecentralizowane (Słowacja, Irlandia). W każdym przypadku rejestry prowadzone są elektronicznie. Budowa Centralnego Rejestru Wyborców w Polsce jako rejestru centralnego odpowiada zatem tendencjom europejskim, gdyż właśnie takie rejestry w badanych państwach dominują.

Regułą jest automatyczne zamieszczanie wyborców na listę wyborców na konkretne wybory, na podstawie rejestrów wyborców. W zakresie zmiany miejsca głosowania regulacje są jednak zróżnicowane.

Przypisanie do danego miejsca głosowania powiązanego z miejscem zamieszkania jest stałe bez możliwości zmiany w następujących państwach: Francji, Belgii, Litwie, Słowenii, Irlandii. W Irlandii wyborcy z niepełnosprawnościami mogą oddać głos w innym lokalu dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W Estonii dla wyborców, którzy nie mogą głosować w swoim okręgu w dniu wyborów, organizuje się przed wyborami specjalne punkty do głosowania poza okręgiem, a na jedną dobę przed wyborami możliwe jest głosowanie elektroniczne. Na Słowacji wydawana jest karta wyborcy, z którą wyborca może udać się do dowolnego obwodu wyborczego. W Holandii natomiast wymagane jest złożenie wniosku w tej sprawie.

Zróżnicowane są również regulacje odnoszące się do głosowania korespondencyjnego oraz głosowania przez pełnomocnika.

Głosowanie korespondencyjne nie jest możliwe w Belgii i Holandii. W tych dwóch państwach zastrzeżone jest to tylko dla wyborców przebywających za granicą. W związku z COVID w Holandii w 2021 r. wyjątkowo umożliwiono głosowanie korespondencyjne osobom starszym. W innych państwach głosowanie korespondencyjne jest zastrzeżone dla szczególnych kategorii wyborców.

Głosowanie przez pełnomocnika zdecydowanie jest wykluczone na Słowacji, na Litwie, Słowenii i Irlandii. W Estonii jest to dopuszczalne tylko ze względu na niepełnosprawność wyborcy. Głosowanie przez pełnomocnika jest zaś dopuszczone w Belgii, Holandii i Francji.

Odnośnie udostępniania danych o wyborcach należy podkreślić, że zasadą jest, że dane są udostępniane innym podmiotom tylko dla realizacji ich ustawowych zadań i organom

przeprowadzającym wybory. Poza tym dane są udostępniane tylko osobom, których dane dotyczą.

W żadnym z państw, które analizowano, rejestr wyborców nie potwierdza prawa kandydowania w wyborach. Bierne prawo wyborcze jest tylko stwierdzone pośrednio, ponieważ tylko osoby uprawnione do głosowania również mogą zostać wybrane. Listy kandydatów są prowadzone poza rejestrem wyborców.

Elektroniczne usługi dla wyborców w obszarze związanym w wyborami są uzależnione od rozwiązań przyjętych w zakresie organizacji wyborów. Przykładowe e-usługi w innych państwach:

- w Słowacji i Holandii, gdzie możliwe jest zmiana miejsca głosowania możliwe jest złożenie wniosku w tej sprawie drogą elektroniczną;
- we Francji i Irlandii drogą elektroniczną można złożyć wniosek o dopisanie do listy wyborców, korektę danych, ale wniosek jest adresowany zgodnie z miejscem zamieszkania;
- w Irlandii istnieje możliwość weryfikacji, czy figuruje się na liście wyborców w spisie wyborców;
- w Estonii można drogą elektroniczną zgłaszać zamiar głosowania korespondencyjnego.

Propozycje szczegółowe - zmiany w Kodeksie wyborczym

Niniejszy projekt nie wprowadza zmian w zakresie zasad prawa wyborczego. Zmiany dotyczą jedynie niezbędnego zakresu przepisów w celu umożliwienia przetwarzania danych w Centralnym Rejestrze Wyborców, zwanym dalej „CRW”, i obsługi wyborców z wykorzystaniem tego rejestru.

Art. 5

Zmiana w pkt 10, który obecnie określa, że przez numer ewidencyjny PESEL należy rozumieć w stosunku do obywateli Unii Europejskiej numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość wiąże się z wprowadzeniem regulacji nakładającej obowiązek posiadania numeru PESEL przez każdą osobą uprawnioną do głosowania w jakichkolwiek wyborach odbywających się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Obowiązek posiadania numeru PESEL w praktyce będzie wiązać się z obowiązkiem porównywania danych we wniosku o ujęcie w stałym obwodzie głosowania z danymi już przetwarzanymi w rejestrze PESEL (w sytuacji, gdy numer PESEL został nadany już wcześniej z innych powodów) albo nadania numeru PESEL z urzędu w związku ze złożeniem wniosku o ujęcie w stałym obwodzie głosowania. Możliwa będzie także automatyczna aktualizacja danych w CRW, jeżeli dane osobowe zostaną zaktualizowane w rejestrze PESEL. Kwestie proceduralne zostały określone w art. 19 w brzmieniu nadanym projektowaną ustawą (art. 1 pkt 9 projektu) oraz w ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2022 r. poz. 1191). Tym samym wyeliminowane zostanie ryzyko figurowania danej osoby w dwóch państwowych rejestrach pod różnymi danymi. Ponadto zapewniona zostanie możliwość jednoznacznej identyfikacji osoby w tych rejestrach.

W art. 5 Kodeksu wyborczego, dodaje się natomiast pkt 14, który definiuje pojęcie adresu zamieszkania. Adresem zamieszkania jest adres, pod którym dana osoba faktycznie stale zamieszkuje i pod tym adresem ujęta jest w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania zgodnie z adresem zameldowania na pobyt stały albo adresem stałego zamieszkania. Powyższy przepis ma na celu wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych przy ustalaniu tego pojęcia dla różnych celów wyborczych.

Mimo tego, że pojęcia „stałego zamieszkania” i „adresu zamieszkania” są znaczeniowo bliskie, są one jednak różne i są używane w Kodeksie wyborczym w odmiennym kontekście. Zdefiniowanie miejsca stałego zamieszkania służy przede wszystkim do ustalania praw wyborczych, w szczególności w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto pojęcie to wskazywane jest (jako nazwa miejscowości) m.in. przy zgłoszeniu listy kandydatów bądź kandydata i ma swoje odzwierciedlenie na obwieszczeniu o zarejestrowanych listach (lub kandydatach). Natomiast konieczność zdefiniowania adresu zamieszkania ma na celu jednoznaczne określenie, czym jest adres danej osoby w rozumieniu przepisów Kodeksu wyborczego. Jest to szczególnie istotne dla obywateli udzielających poparcia listom kandydatów i kandydatom. Wiele lat doświadczeń wskazuje, że wyborcy wskazują różne adresy zamieszkania, w tym przede wszystkim według nich adres „faktycznego” zamieszkania, który nie spełnia warunków adresu stałego zamieszkania, bądź adresu tymczasowego zamieszkania lub zameldowania na pobyt czasowy.

W rzeczywistości chodzi nie tylko o to, że ma to być faktyczny adres zamieszkania, ale że adres ten ma być także „adresem” ujęcia w CRW.

W związku z tym określenie w Kodeksie wyborczym tych dwóch bliskich sobie definicji legalnych jest niezbędne i ma na celu uniknięcie problemów związanych z prawidłowym stosowaniem tych pojęć, a w szczególności w niezwykle istotnej części procesu wyborczego, tj. udzielaniem poparcia przez wyborców.

Art. 10

Wyszczególnienie obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej jako uprawnionych do udziału w wyborach rady gminy (i w konsekwencji w wyborach wójta, burmistrza, prezydenta miasta) jest konsekwencją umowy między Rzeczpospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie udziału w niektórych wyborach przez obywateli jednego Państwa zamieszkujących na terytorium drugiego Państwa, podpisanej w Warszawie dnia 29 maja 2020 r. Na mocy tej umowy mogą oni dalej brać udział w tych wyborach, co oznacza zachowanie ciągłości uprawnień do głosowania po wyjściu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej.

Art. 12

Obecnie art. 12 § 5 Kodeksu wyborczego przesądza, że w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta odrębny obwód głosowania w jednostce, takiej jak zakład leczniczy, dom pomocy społecznej, zakład karny i areszt śledczy oraz oddział zewnętrzny takiego zakładu i aresztu, tworzy się, jeżeli w dniu wyborów będzie w niej przebywać co najmniej 15 wyborców ujętych w rejestrze wyborców prowadzonym w gminie, na terenie której położona jest dana jednostka.

Takie rozwiązanie wynika z faktu, że gmina może zweryfikować dane osób ujętych wyłącznie w prowadzonym przez nią rejestrze wyborców. Obowiązująca regulacja ogranicza jednak prawo oddania głosu. Należy podkreślić, że w tego typu jednostkach przebywają osoby nie tylko z danej gminy, ale i z całego województwa. Utworzenie CRW znosi dotychczasowe ograniczenia.

W wyborach do rady gminy obwód odrębny utworzony zostanie, jeżeli w dniu wyborów będą w jednostce przebywać wyborcy ujęci w stałych obwodach głosowania położonych na terenie tej gminy.

W wyborach do rady powiatu obwód odrębny utworzony zostanie, jeżeli w dniu wyborów będą w jednostce przebywać wyborcy ujęci w stałych obwodach głosowania położonych na terenie tego powiatu.

W wyborach do sejmiku województwa obwód odrębny utworzony zostanie, jeżeli w dniu wyborów będą w jednostce przebywać wyborcy ujęci w stałych obwodach głosowania położonych na terenie tego województwa.

W procesie tworzenia stałych obwodów głosowania wprowadza się obowiązek dla właściwego dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego do wprowadzania do CRW danych dotyczących tworzonego obwodu głosowania na podstawie postanowienia komisarza wyborczego. Postanowienia komisarzy wyborczych powinny uwzględniać konieczność późniejszego odwzorowania ich w systemie.

Art. 13

Zmiana w § 3 ma na celu zobowiązanie właściwego dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego do wprowadzania do CRW danych dotyczących zmian w granicach stałych obwodów głosowania.

Art. 13a

Zmiana w § 3 ma na celu zobowiązanie właściwego dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego do wprowadzania do CRW informacji o tymczasowej siedzibie obwodowej komisji wyborczej, jeżeli wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie w ustalonej przez komisarza wyborczego siedzibie obwodowej komisji wyborczej byłoby niemożliwe.

Art. 18

Nowe brzmienie art. 18 Kodeksu wyborczego określa cel prowadzenia CRW, zadania związane z prowadzeniem tego rejestru i podmioty, które zadania te realizują. Definiuje się ponadto zakres organów mających bezpośredni dostęp do rejestru.

Celem prowadzenia CRW jest gromadzenie danych o wyborcach oraz posiadaniu bądź nieposiadaniu przez nich prawa wybierania zarówno w celu potwierdzenia możliwości udziału w wyborach zarówno w Rzeczypospolitej Polskiej, jak i zagranicą, a także przy okazji weryfikacji podpisów złożonych właściwemu organowi w związku z zamiarem przeprowadzenia referendum lub zgłoszeniem inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.

CRW umożliwi ustalenie liczby wyborców oraz sporządzanie spisów wyborców oraz spisów osób uprawnionych do udziału w referendum.

CRW jako kolejny rejestr dołączany do systemu rejestrów państwowych będzie utrzymywany przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, w taki sposób aby zapewnić bezpieczeństwo danych osobowych. Dostęp do CRW będzie możliwy poza siecią Internet, tj. poprzez sieć udostępnioną na potrzeby systemu rejestru państwowych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Dostęp do CRW będą posiadać wójtowie, stałe organy wyborcze, minister właściwy do spraw informatyzacji, minister właściwy do spraw zagranicznych, konsulowie. Dostęp do rejestru jest związany z potrzebą realizacji zadań wynikających z Kodeksu wyborczego.

Aktualizacji CRW będą dokonywać gminy jako zadania zlecone. Środki na realizację tego zadania, tak jak dotychczas na prowadzenie lokalnego rejestru wyborców, będzie przekazywać Państwowa Komisja Wyborcza. Przez aktualizację rejestru należy rozumieć każdą dokonaną w nim zmianę, a więc również aktualizacją rejestru będzie wprowadzenie danych do Centralnego Rejestru Wyborców.

Jednocześnie należy podkreślić, że zadania te nie są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej. Jak wynika z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 1005, 1079 i 1561) ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, albo z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendów. Zadania zlecone jednostek samorządu terytorialnego określone w Kodeksie wyborczym są właśnie tego rodzaju zadaniami, a nie zadaniami z zakresu administracji rządowej, i w taki sposób określone są w zarówno w Kodeksie wyborczym, jak i innych przepisach projektu (por. art. 1 pkt 15 dotyczący art. 26 § 2 Kodeksu).

Ze względu na fakt, że liczne przepisy Kodeksu wyborczego uzależniają określone działania od liczby mieszkańców niezbędne jest również wykorzystywanie CRW do ustalenia liczby mieszkańców w stałych obwodach głosowania oraz w okręgach wyborczych.

CRW będzie dotyczył tylko wyborców, a więc osób posiadających prawo wybierania. Nie będą w nim przetwarzane informacje o kandydowaniu przez daną osobę w zarządzonych wyborach.

Art. 18a–18c

Projektowane przepisy określają zakresy danych osobowych przetwarzanych w CRW. Sam zakres przetwarzanych danych nie podlega zmianom w stosunku do stanu aktualnego. Są to:

- imię (imiona),
- nazwisko,
- numer ewidencyjny PESEL,
- imię ojca,
- data urodzenia,
- adres zameldowania na pobyt stały,
- adres stałego zamieszkania zarejestrowany w związku ze zmianą obwodu głosowania,
- informacja o pozbawieniu prawa wybierania.

Określenie w CRW granic wszystkich obwodów i okręgów umożliwi gromadzenie przy każdej osobie dodatkowo informacji:

- obwodzie głosowania właściwym dla osoby ze względu na miejsce zameldowania lub zamieszkania,
- okręgu wyborczym właściwym w wyborach do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego i rad gmin, rad powiatów i sejmików województw.

Ujęcie danego wyborcy w obwodzie i okręgu będzie następować poprzez adres zameldowania lub zamieszkania. W praktyce oznacza to, że osoba głosuje w tym obwodzie i okręgu, którego granice obejmują dany adres.

Nie zmienia się również zasada podziału rejestru na część A i B. W części A przetwarzane są dane obywateli polskich, w części B – dane obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy mogą w Polsce brać udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego i wyborach do rady gminy. W części B dodatkowo będą przetwarzane dane obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

W celu zapewnienia prawidłowości danych osobowych w całym systemie rejestrów państwowych dane osobowe będą przekazywane do CRW z rejestru PESEL. Dane każdej

osoby, która skończy 18 lat automatycznie zasilą CRW. W przypadku zmiany danych w rejestrze PESEL automatycznie zmiana zostanie rozpropagowana również w CRW.

Dane wynikające ze składanych wniosków przez wyborców czy wynikające z wyroków sądowych będą wprowadzane przez wójta.

Dane z rejestru będą usuwane w przypadku:

- 1) z urzędu w przypadku zgonu osoby,
- 2) z urzędu w przypadku utraty obywatelstwa polskiego albo obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej,
- 3) na wniosek wyborcy – obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

Powyższe oznacza, że w CRW przetwarzane są dane obywateli polskich przez okres od ukończenia 18 lat do czasu zgonu lub utraty obywatelstwa polskiego, tj. przez całe dorosłe życie. Dane obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej przetwarza się od momentu złożenia wniosku o ujęcie w stałym obwodzie głosowania do momentu złożenia wniosku o wykreślenie z tego rejestru albo do czasu zgonu/utraty obywatelstwa któregoś z tych państw.

Art. 19 i art. 19a

Zachowana zostaje kluczowa zasada, iż jeden wyborca może być ujęty w jednym stałym obwodzie głosowania (dotychczas w jednym rejestrze wyborców).

Projektowane przepisy art. 19 i art. 19a określają zasady ujmowania wyborców do obwodów wyborczych. Tak jak dotychczas podstawową zasadą jest zasada ujęcia z urzędu do obwodu właściwego ze względu na miejsce stałego zameldowania.

Zachowana zostaje również możliwość ujęcia wyborcy w obwodzie głosowania wynikającego z miejsca zamieszkania, innego niż miejsce zameldowania. Może to mieć miejsce tylko na wniosek osoby, która mieszka na stałe w gminie innej niż jest zameldowana. Na swój wniosek ujmowani w obwodach są także obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej oraz obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

Wyborcy bezdomni, nigdzie niezamieszkali, ale którzy stale w danej gminie przebywają, również mogą na swój wniosek zostać ujęci w obwodzie głosowania zgodnego z miejscem przebywania w tej gminie.

Wniosek o ujęcie w stałym obwodzie głosowania będzie można złożyć, tak jak dotychczas, w urzędzie w postaci papierowej lub skorzystać z e-usługi. Niezależnie od tego w jaki sposób wniosek zostanie złożony każdorazowo musi on podlegać weryfikacji.

Wniosek można składać w każdym czasie, ale w sytuacji zbliżających się wyborów wniosek taki można złożyć najpóźniej na 5 dni przed wyborami.

W przepisach doprecyzowuje się, że wyborca ujęty na swój wniosek w obwodzie głosowania w gminie innej niż gmina miejsca zameldowania na pobyt stały, który zostanie następnie zameldowany na pobyt stały w kolejnej gminie, jest z urzędu ujmowany w obwodzie w gminie miejsca stałego zameldowania. W praktyce oznacza to, że czynność zameldowania, która zostanie dokonana po ujęciu wyborcy w obwodzie znosi skutki złożonego wniosku. Wyborca zostaje przeniesiony od obwodu właściwego dla miejsca zameldowania. Jeżeli wyborca w praktyce nie zmienił miejsca zamieszkania i dalej właśnie w tym miejscu chciałby realizować swoje prawo wybierania będzie zobowiązany do złożenia wniosku o ujęcie w obwodzie głosowania.

Wyborca, który zamieszkuje w gminie pod adresem innym niż adres zameldowania również w ramach tej gminy może złożyć wniosek o przypisanie go do obwodu zgodnie z miejscem zamieszkania.

Wyborcy, których dane są przetwarzane w części B, ujmowani są w obwodach głosowania wyłącznie na swój wniosek oraz zgodnie z miejscem zamieszkania. Jeżeli w chwili złożenia wniosku osoba nie posiada numeru PESEL jest zobowiązana do podania danych, które nie tylko są wymagane dla realizacji prawa głosowania, ale również danych wymaganych ustawą z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności, w celu nadania numeru PESEL.

Jeżeli osoba posiada numer PESEL w chwili złożenia wniosku, a dane podane przez nią we wniosku różnią się od tych przetwarzanych w rejestrze PESEL, konieczne jest wyjaśnienie tych rozbieżności.

Art. 20

Pozostawia się formę decyzji wójta do rozpatrzenia wniosku o zmianę obwodu głosowania. Decyzja ma charakter deklaratoryjny – potwierdza, że wyborca występujący z takim wnioskiem spełnia wymaganie stałego zamieszkiwania na obszarze gminy i w konsekwencji spełnia wymaganie do zaliczenia go w poczet stałych wyborców tej gminy. Odmowa przypisania do obwodu danego wyborcy również następuje w formie decyzji.

Tak jak dotychczas, sposób weryfikacji oświadczenia co do miejsca zamieszkania wyborcy, pozostawia się do określenia w danej gminie. Przyjmuje się, że weryfikacja powinna polegać zarówno na sprawdzeniu faktu zamieszkania pod wskazanym adresem lub przebywania we wskazanym miejscu na obszarze gminy, jak i na badaniu okoliczności mogących świadczyć o zamiarze stałego pobytu w takim miejscu.

Zachowany zostaje odrębny tryb wydawania takiej decyzji, tj. taki, do którego nie mają zastosowania przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Zachowany zostaje również termin na wydanie takiej decyzji i obowiązek weryfikacji, czy wnioskodawca faktycznie zamieszkuje na stałe na terenie danej gminy. W przypadku wydania decyzji odmownej, tak jak dotychczas istnieje możliwość wniesienia skargi do sądu rejonowego.

W związku z budową CRW nie będzie natomiast potrzeby zawiadamiania o ujęciu wyborcy na jego wniosek do obwodu urzędu gminy właściwego ze względu na ostatnie miejsce zameldowania wnioskodawcy na pobyt stały. Zawiadomienie miało na celu skreślenie wyborcy z listy wyborców przez zawiadamianą gminę. CRW zapewni, że wyborca automatycznie zostanie przeniesiony między obwodami.

Art. 21

W CRW przyjęto założenie, że przechowuje on dane wszystkich wyborców, niezależnie od faktu, czy wyrokiem sądu określone osoby zostały pozbawione realizacji czynnego prawa wyborczego. W danych o każdej osobie przechowywana będzie informacja o posiadaniu lub o nieposiadaniu prawa wybierania (stałym lub czasowym). Osoby pozbawione prawa wybierania nie będą ujmowane w spisach wyborców.

Tryb przekazywania powiadomień o pozbawieniu prawa wybierania będzie jednak odmiejscowiony, tj. nie będzie powiązany z miejscem zameldowania danej osoby. Informacje w tym zakresie będą przekazywane do wójta gminy właściwego ze względu na siedzibę sądu wydającego orzeczenie skutkujące pozbawieniem prawa wybierania.

Tak jak dotychczas, do określenia szczegółowego trybu przekazywania tych powiadomień będzie upoważniony Minister Sprawiedliwości. Istotą zmiany jest zapewnienie bieżącego przekazywania zawiadomień o wydaniu, uchyleniu lub zmianie prawomocnego orzeczenia w przedmiocie pozbawienia praw publicznych albo ubezwłasnowolnienia (na co wskazuje się w wytycznych do wydania rozporządzenia) i odstępuje się od nałożenia na sądy obowiązku dodatkowego przekazywania informacji o osobach pozbawionych prawa wybierania przed każdymi wyborami.

Art. 22

W świetle dotychczasowych przepisów rejestry wyborców prowadzone przez gminy mogą być szeroko udostępniane i każdy ma prawo do domagania się usunięcia nieprawidłowości w tym rejestrze.

W projektowanych przepisach, z uwagi na ochronę danych osobowych, przewiduje się, że dostęp do danych zawartych w CRW, będzie ograniczony tylko do danych własnych. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w danych osobowych nie będzie miał już jednak zastosowania tryb reklamacyjny. W tym zakresie bowiem CRW będzie zasilany danymi z rejestru PESEL i w przypadku niezgodności dane będą musiały w pierw być poprawione w tamtym rejestrze. Prawo do wniesienia reklamacji w związku z tym będzie dotyczyło tylko nieprawidłowości związanych w nieprawidłowym przypisaniem do obwodu. Tryb rozpatrywania reklamacji nie podlega zmianom.

Art. 23

Prawa wyborcze w Rzeczypospolitej Polskiej mają również obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej. Jest to konsekwencją obywatelstwa Unii Europejskiej, które obejmuje m. in. prawo do głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach lokalnych w państwie członkowskim miejsca zamieszkania na takich samych warunkach jak obywatele tego państwa.

Z uwagi na konieczność wykluczenia z wykonywania prawa wybierania w więcej niż jednym państwie członkowskim ma miejsce wymiana informacji między państwem zamieszkania a państwem pochodzenia wyborcy unijnego. Obowiązek przekazywania informacji spoczywa na ministrze właściwym do spraw informatyzacji i obejmuje przekazanie informacji o dopisaniu się wyborcy unijnego do CRW w Rzeczypospolitej Polskiej albo o skreśleniu go z tego rejestru, jeżeli taki wniosek zostanie przez niego złożony.

W chwili obecnej obieg informacji o wyborcach unijnych w kraju jest skomplikowany. Wójt jest zobowiązany przekazać dane w tym zakresie do wojewody. Zbiorcze informacje z województwa za pośrednictwem wojewody trafiają do ministra właściwego do spraw informatyzacji. Budowa CRW sprawi, że obieg informacji będzie uproszczony. Dane o wyborcach unijnych będą rejestrowane w gminie bezpośrednio w CRW, a minister właściwy do spraw informatyzacji będzie je przekazywał z tego rejestru właściwym organom państw członkowskich Unii Europejskiej.

Art. 24 i art. 25

Uchylenie art. 24 ma związek z nowym brzmieniem art. 23, który konsumuje jego treść.

Uchylenie art. 25 jest związane natomiast z faktem wdrożenia CRW. Dla określenia sposobu prowadzenia CRW i określenia wzorów niektórych dokumentów wprowadza się nowe upoważnienie do wydawania rozporządzenia w art. 32a i art. 32b.

Art. 25a

Projektowane przepisy pozwalają gminom pozyskać dane z CRW, które mogą być wykorzystywane do przeprowadzania wyborów do organów jednostek pomocniczych gminy. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 35 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zasady i tryb wyborów organów jednostki pomocniczej określa statut jednostki pomocniczej, który określa rady gminy po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami.

Art. 26

Dokumentem sporządzanym na każde wybory, stanowiącym ewidencję wyborców uprawnionych do oddania głosu pozostaje spis wyborców.

Spisy wyborców będą sporządzane w CRW w oparciu o dane wyborców ujętych w obwodach głosowania zgodnie z miejscem zameldowania lub miejscem zamieszkania.

Art. 28

Zmiana miejsca głosowania w kraju wynika najczęściej z faktu przebywania w dniu wyborów w innym miejscu niż miejsce zamieszkania. Utworzenie e-usługi umożliwiającej złożenie wniosku o jednorazową zmianę miejsca głosowania w miejscu czasowego pobytu bardzo ułatwiło wyborcom zmianę miejsca głosowania. Usługa jest masowo wykorzystywana. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej w 2020 r. z usługi skorzystało 600 tys. osób.

Zmiana miejsca głosowania jest jednak trudna do obsłużenia przez gminy, które muszą między sobą przekazywać zawiadomienia o tym fakcie. Ma to miejsce w ciągu kilku dni tuż przed samymi wyborami i rodzi ryzyko figurowania wyborcy w dwóch spisach wyborców.

Budowa CRW umożliwi budowę nowej usługi elektronicznej, która pozostawi wyborcom możliwość jednorazowej zmiany miejsca głosowania na konkretne wybory, a ponadto zapewnione będzie automatyczne przeniesienie wyborcy między spisami wyborców, z uwagi na fakt sporządzania ich w tym samym rejestrze. Uruchomienie usługi będzie następować po 45 dniu przed dniem wyborów, tj. po upływie terminu na zmianę siedzib obwodowych komisji wyborczych. W praktyce oznacza to, że obwody głosowania są ukształtowane na wybory.

Pozostawia się wyborcom także możliwość złożenia pisemnego wniosku jednorazową zmianę miejsca głosowania do urzędu gminy właściwego dla wybranego obwodu głosowania na obszarze gminy w której wyborca przebywać będzie w dniu wyborów.

W projektowanym przepisie doprecyzowuje się, że wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej, w których możliwa jest druga tura wyborów, możliwe jest dopisanie się do spisów wyborców także przed drugą turą wyborów.

Art. 28a

Przepis wychodzi naprzeciw potrzebom osób z niepełnosprawnościami i umożliwia złożenie wniosku o zmianę miejsca głosowania w danych wyborach w lokalu wyborczym odpowiednio przystosowanym.

Art. 29

W projektowanym przepisie doprecyzowuje się zakres informacji zamieszczanych w wykazie osób, które będą głosowały w jednostkach odrębnych. Ponadto doprecyzowuje się, że w wykazach sporządzanych dla aresztów śledczych nie umieszcza się osób pozbawionych prawa publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu.

Art. 29a

W art. 29a doprecyzowuje się, że osoby ujęte w innych spisach, np. w spisie wyborców sporządzonym:

- dla zakładu leczniczego, domu pomocy społecznej, zakładu karnego i aresztu śledczego oraz oddziału zewnętrznego takiego zakładu i aresztu,

- na statku morskim lub za granicą,
- zostają skreślone ze spisu w obwodzie właściwym dla miejsca zameldowania lub zamieszkania.

Art. 30

W stosunku do żołnierzy doprecyzowuje się, iż ma zastosowanie art. 28, dla zmiany miejsca głosowania.

Art. 31

Uchylany przepis nakłada obowiązek przekazywania powiadomień między organami sporządzającymi spisy wyborców o zmianie miejsca głosowania wyborcy. Należy podkreślić, że dzięki budowie CRW przekazywanie tego rodzaju zaświadczeń będzie zbędne. Organy sporządzające spisy wyborcze będą mieć dostęp do CRW, a powiadomienia będą przekazywane systemowo.

Art. 32

W zakresie wydawania zaświadczenia o prawie do głosowania, w związku z budową CRW, możliwe jest odmiejscowienie wydawania takiego zaświadczenia. Informacje o wyborcy dostępne stają się bowiem dla każdego urzędu gminy, a nie tylko tego, który prowadzi lokalny rejestr wyborców, jak jest to obecnie.

W przepisach doprecyzowuje się, że wyborca, któremu wydano zaświadczenie o prawie do głosowania, nie jest ujmowany przed wyborami w spisie wyborców. Zostanie on dopisany do spisu wyborców w obwodzie, który zostanie przez niego wybrany jako miejsce głosowania.

Projektowany przepis przesądza jednocześnie o zasadach wydawania zaświadczeń w przypadku wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej. Przewiduje się możliwość wydawania zaświadczenia od razu na dwa głosowania, jak również tylko na ponowne głosowanie.

Art. 32a i art. 32b

Projektowane przepisy wprowadzają nowe upoważnienia do wydania aktów wykonawczych.

Należy podkreślić, że nie jest możliwe utrzymanie dotychczasowych aktów wykonawczych w mocy, gdyż nawet ich odpowiednie stosowanie nie pozwoli osiągnąć celu zmian.

Art. 33

Przewiduje się uchylenie art. 33. Uchylenie art. 33 jest związane z nowym ukształtowaniem upoważnień do wydania aktów wykonawczych w art. 32a i art. 32b.

Art. 34

W wyborach do Sejmu i Senatu, wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej i wyborach do Parlamentu Europejskiego możliwe jest głosowanie na polskich statkach morskich. W przepisie określa się zakres danych podawanych we wniosku, którego złożenie jest wymagane do realizacji prawa głosowania na statku. Ponadto nakłada się na kapitana statku obowiązek powiadomienia urzędu dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy o ujęciu wyborcy w spisie wyborców sporządzanym na statku. Jest to konieczne do zarejestrowania tej informacji do CRW, co skutkować będzie skreśleniem tego wyborcy ze spisu w gminie właściwej ze względu na adres zameldowania lub zamieszkania. W konsekwencji zatem modyfikacji podlega zakres upoważnienia ustawowego zawartego w art. 34 § 4 do wydania rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej.

Art. 35

W celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu i Senatu, wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej i wyborów do Parlamentu Europejskiego dla obywateli polskich przebywających za granicą tworzone są obwody głosowania, a wyborcy którzy chcą wziąć udział w wyborach zobowiązani są do złożenia wniosku do konsula o ujęcie w spisie wyborców.

Dane wyborców, którzy zgłoszą chęć głosowania za granicą, będą weryfikowane za w CRW, a więc bez pośrednictwa gmin, co przyczyni się do usprawnienia organizacji wyborów za granicą. W konsekwencji nie ma potrzeby, aby minister właściwy do spraw zagranicznych określał wzór zawiadomienia o wpisaniu wyborcy do spisu wyborców w innym obwodzie głosowania oraz sposób powiadamiania urzędów gmin o objętych spisem wyborców osobach stale zamieszkałych w kraju. W konsekwencji zatem modyfikacji podlega zakres upoważnienia ustawowego zawartego w art. 35 § 4 do wydania rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Art. 36

W związku z przetwarzaniem danych w CRW w nowy sposób muszą zostać określone zasady udostępniania danych osobom, których dane w tym rejestrze są przetwarzane.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że możliwy będzie wgląd do CRW w zakresie danych własnych przy wykorzystaniu e-usługi. Zakres danych w okresie przed wyborami będzie ulegał rozszerzeniu o dane zawarte w spisie wyborców. Osobie, której dane dotyczą może zostać udostępniony dokument opatrzony pieczęcią ministra do spraw cyfryzacji. Udostępnienia informacji może dokonać również wójt dowolnie wybranej gminy. W okresie przedwyborczym zastrzega się jednak możliwość składania wniosku w tych sprawach wyłącznie do 5 dnia przed dniem wyborów. Wynika to z konieczności podjęcia przez urzędników działań związanych z organizacją wyborów.

W okresie przedwyborczym w urzędzie gminy wyborca może zweryfikować, czy został uwzględniony w spisie wyborców na konkretne wybory. Wyborcy udzielana jest informacja, że jest ujęty w spisie wyborców lub nie figuruje w spisie wyborców.

Art. 37a

Zmiana ma charakter formalny w związku z utworzeniem CRW i nie wpływa na zakres uprawnień osób niepełnosprawnych.

Art. 51

Przetwarzanie danych w CRW upraszcza procedurę sporządzania spisu wyborców, niemniej nie można wykluczyć że omyłkowo wyborca nie zostanie w nim umieszczony. Z tego względu wprowadza się możliwość poprawienia takiej omyłki przez obwodową komisję wyborczą w dniu wyborów.

W przypadku wyrażenia chęci głosowania w dniu wyborów przez osobę zamieszkujejącą stale za granicą koniecznym jest potwierdzenie, że osoba ta nie została już ujęta w innym spisie wyborców. Wymaga to weryfikacji informacji o tej osobie w CRW.

Art. 53b

W art. 53b ust. 2 przewiduje się rezygnację ze zgłaszania zamiaru głosowania korespondencyjnego drogą telegraficzną lub telefaksem z uwagi na archaiczność takiego rozwiązania. Jednocześnie doprecyzowuje się wprost, że takiego zgłoszenia można dokonać z wykorzystaniem e-usługi. W zgłoszeniu nie ma już potrzeby zamieszczania oświadczenia o

wpisaniu tego wyborcy do rejestru wyborców w danej gminie, gdyż dane wyborcy będą przetwarzane w CRW, z którego wynika w jakiej gminie ujęty jest dany wyborca.

Art. 55

Propozycja uchylecia § 1 związana jest z wprowadzeniem możliwości udzielenia pełnomocnictwa każdej osobie, nie tylko głosującej w tej samej gminie co udzielający pełnomocnictwa. Dane pełnomocnika mogą zostać zweryfikowane w CRW, niezależnie od tego do jakiego obwodu głosowania jest on przypisany.

Art. 56

W związku z budową CRW doprecyzowuje się, że akt pełnomocnictwa do głosowania sporządza się na wniosek wyborcy wniesiony do wójta gminy w której wyborca jest przypisany do obwodu głosowania zgodnie z miejscem zameldowania lub miejscem zamieszkania. Doprecyzowuje się także sposób złożenia wniosku, w tym wskazując również na e-usługę.

Art. 58

Zmiana ma charakter porządkowy i wiąże się z uchYLENIEM art. 55 § 1.

Art. 160 i art. 165

Proponowana zmiana art. 160 § 1 pkt 2 modyfikuje zadania Państwowej Komisji Wyborczej. Po uruchomieniu CRW Państwowa Komisja Wyborcza będzie sprawować nadzór nad poprawnością aktualizacji rejestru przez organy dokonujące rejestracji danych w tym rejestrze. Zakres uprawnień Państwowej Komisji Wyborczej w tym obszarze określa art. 165. Zgodnie z proponowanymi zmianami Państwowa Komisja Wyborcza będzie mogła nadzorować prawidłowość aktualizowania CRW oraz sporządzania spisów wyborców przez gminy i występować z urzędu do właściwych organów o wykreślenie z obwodu wyborców lub spisu wyborców osób, które zostały ujęte w obwodzie lub spisie z naruszeniem przepisów prawa.

W obszarze zadań informacyjnych o liczbie wyborców i liczbie mieszkańców Państwowa Komisja Wyborcza bazować będzie na danych z CRW, co odciąży gminy z obowiązku przekazywania danych statystycznych do Komisji.

Wydanie rozporządzenia, o którym mowa w art. 165 § 3 Kodeksu wyborczego w brzmieniu nadanym projektowaną ustawą, ma uzasadnienie bowiem w CRW nie będą

przechowywane wszystkie dokumenty związane z przeprowadzeniem wyborów. I tak np. w CRW nie znajdzie się spis wyborców (jest to dokument wydrukowany, na który mogą być nanoszone zmiany podczas wyborów np. dopisanie osoby głosującej na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania). W CRW nie będzie również innych dokumentów, które powinny być udostępniane przez gminy KBW w ramach nadzoru nad wyborami, jak:

- dokumenty i dane ewidencji ludności, w tym będące w posiadaniu organów prowadzących ewidencję ludności, odpisy skrócone akt stanu cywilnego, które stanowią podstawę wpisania lub skreślenia osób z rejestru wyborców i spisów wyborców,

- decyzje dotyczące wpisania wyborców na własny wniosek do rejestru wyborców i spisu wyborców oraz zawiadomień skierowanych w tej sprawie do właściwych urzędów gmin i zawiadomień otrzymanych z innych urzędów gmin,

- dokumenty dotyczące reklamacji wniesionych na nieprawidłowości w rejestrze wyborców i w spisach wyborców,

- zawiadomienia sądów o pozbawieniu osób praw wyborczych oraz o ustaniu przyczyn stanowiących podstawę pozbawienia praw wyborczych.

Art. 162

Zmiana w § 2 i 3 polegająca na zmianie słowa „oprogramowanie” na „system teleinformatyczny” wiąże się z dodaniem § 4, który przesądza, że system teleinformatyczny prowadzony pod nadzorem Państwowej Komisji Wyborczej zasilany jest danymi Centralnego Rejestru Wyborców w zakresie numerów i granic obwodów głosowania, numerów i granic okręgów wyborczych oraz danymi oraz danymi co do liczby mieszkańców i liczby wyborców. Przekazywanie danych może mieć miejsce między systemami, a nie między systemem a oprogramowaniem.

Art. 183

Proponowana zmiana ułatwi konsulowi kompletowanie składu obwodowych komisji wyborczych, w szczególności w kontekście wprowadzanej do Kodeksu wyborczego definicji adresu zamieszkania. Proponowane w projekcie zmiany, przy utrzymaniu dotychczasowego brzmienia art. 183 § 1, uniemożliwiłyby powoływanie w skład obwodowych komisji wyborczych osób, które przebywają za granicą czasowo, w tym posiadają miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 199, art. 259, art. 327, art. 337

Zmiany mają charakter porządkowy w związku z wprowadzeniem CRW.

Art. 202, art. 261, art. 340, art. 419, art. 421, art. 455

Istotą zmian jest nałożenie obowiązku na właściwego dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego wprowadzania do CRW informacji o numerach i granicach okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego, rady gminy, rady powiatu, sejmiku województwa.

Art. 203

Zmiana ma charakter porządkowy. W związku z wprowadzeniem CRW ustalenie liczby mieszkańców, od której zależy zmiana liczby okręgów do Sejmu dokonywać się będzie w oparciu o dane z CRW.

Art. 217

W razie uzasadnionych wątpliwości co do prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów bądź wiarygodności podpisów poparcia na listach kandydatów na posłów okręgowa komisja wyborcza dokonywać będzie weryfikacji danych wyborców udzielających poparcia w oparciu o dane zawarte w CRW.

Art. 373 i art. 375

Zmiana ma charakter porządkowy w związku z wprowadzeniem CRW.

Art. 478

Zmiana ma charakter porządkowy w związku z wprowadzeniem CRW.

Zmiany w przepisach innych ustaw

Zmiany w:

- ustawie z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 741),
- ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 851),

- ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.)

mają charakter porządkowy w związku z budową CRW.

Zmiany w przepisach ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności są konsekwencją zmian w Kodeksie wyborczym, w zakresie w jakim wprowadza on obowiązek posiadania numeru PESEL przez obywateli Unii Europejskiej niebędącymi obywatelami polskimi, oraz obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, i mają na celu określenie trybu nadawania numeru PESEL w tych przypadkach.

Wprowadza się również przepisy umożliwiające przekazywanie danych z rejestru PESEL do CRW, co usprawnia obieg danych i zapewnia ich jednolitość w systemie rejestrów państwowych.

Przepisy końcowe

Produkcyjne uruchomienie CRW wymaga wcześniejszych przygotowań w zakresie zasilenia tego rejestru danymi. Od strony technicznej należy podkreślić, że do CRW zostaną pobrane dane z dwóch systemów.

Pierwszym z nich jest system Wsparcia Organów Wyborczych, zwany dalej „WOW”, tj. - aktualnie wykorzystywany system przez Krajowe Biuro Wyborcze do wsparcia organizacji wyborów. Migrowane będą z niego dane, takie jak:

- dane związane z obwodami i obwodowymi komisjami wyborczymi,
- dane związane z delegaturami,
- dane związane okręgami wyborczymi,
- adresy zamieszkania wyborców z części A,
- adresy zamieszkania wyborców z części B,
- lista osób pozbawionych prawa wybierania.

Drugim systemem wykorzystanym do zasilenia CRW danymi będzie rejestr PESEL, z którego zostaną pobrane:

- dane osobowe oraz aktualne adresy zameldowania na pobyt stały wyborców z części A,
- dane osobowe wyborców z części B,

- aktualne adresy zameldowania na pobyt stały mieszkańców niebędących wyborcami.

Pobranie danych z systemu WOW w zakresie adresów zamieszkania wyborców z części A i B oraz pozbawienia prawa wybierania wymaga ich uprzedniego wprowadzenia do tego systemu przez gminy. Pobranie natomiast z systemu WOW danych związanych z obwodami i okręgami wyborczymi wymaga korekty postanowień komisarzy wyborczy w zakresie uaktualnienia opisów granic obwodów głosowania oraz okręgów wyborczych. Opisy te muszą zostać dostosowane do sposobu opisywania granic w systemie, tj. punkty adresowe muszą mieć swoje odniesienie w kodach TERYT i w związku z tym nie mogą być określane w sposób zwyczajowy przyjęty w odniesieniu np. do określonych obiektów geograficznych.

Pobranie danych z systemu WOW i rejestru PESEL umożliwi przypisanie wyborców do obwodów i okręgów. Zebrane dane przed ich wykorzystaniem zostaną zweryfikowane dodatkowo przez gminę.

Ustawa w pełnym zakresie wejdzie w życie w momencie osiągnięcia gotowości do produkcyjnego wdrożenia CRW. Poszczególne etapy wypełnienia obowiązków dostosowujących związanych z uruchomieniem CRW będą realizowane sekwencyjnie, a terminy ich wdrożenia ogłaszane będą w drodze komunikatów wydanych przez Prezesa Rady Ministrów po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej i opublikowanych w Dzienniku Ustaw.

Informacje ogólne

Projektowane przepisy nie mają wpływu na małe i średnie przedsiębiorstwa.

Projektowana ustawa nie będzie mieć wpływu na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny oraz osób starszych.

Stosownie do postanowień art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248), projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministra Cyfryzacji.

Ponadto, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, celem uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

<p>Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Kancelaria Prezesa Rady Ministrów</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Janusz Cieszyński - Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Katarzyna Kopytowska – Zastępca Dyrektora Departamentu Zarządzania Systemami w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów</p>	<p>Data sporządzenia 14.11.2022r.</p> <p>Źródło: Inicjatywa własna</p> <p>Nr w wykazie prac Rady Ministrów: UD 457</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Dane dotyczące wyborców obecnie przetwarzane są w lokalnych rejestrach wyborców prowadzonych przez organy gmin. Oznacza to, że istnieje 2,5 tysiąca baz danych o wyborcach w kilkunastu rozwiązaniach informatycznych. Pociąga to za sobą to liczne problemy. Kluczowe kwestie to:

- brak możliwości transakcyjnego przenoszenia wyborców pomiędzy rejestrami wyborców lub spisami wyborców (taki model stwarza ryzyko figurowania tego samego wyborcy w kilku rejestrach i w konsekwencji w spisach co umożliwia wielokrotne głosowanie w tych samych wyborach);
- czasochłonna i pracochłonna konieczność przekazywania powiadomień między gminami o przeniesieniu wyborców pomiędzy rejestrami wyborców lub spisami wyborców;
- potencjalna niezgodność danych osobowych zawartych w lokalnych systemach z danymi zawartymi w rejestrze PESEL;
- brak łatwego dostępu wyborcy do danych go dotyczących zapisanych w rejestrze wyborczym;
- brak jednolitego standardu przygotowania wyborów, trudności w sprawowaniu nadzoru nad przygotowaniem wyborów.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W celu rozwiązania powyższych problemów rekomenduje się budowę Centralnego Rejestru Wyborców (CRW), który stanowiąc będzie jednolite i ustandaryzowane narzędzie dla prowadzenia bazy wyborców.

Stworzenie rejestru pozwoli na:

- zdefiniowanie w domenie cyfrowej w sposób jednolity obwodów i okręgów wyborczych,
- bieżącą weryfikację danych wyborców poprzez powiązanie ich danych osobowych z rejestrem PESEL jako rejestrem referencyjnym,
- automatyzację procesu wykreślenia wyborcy z obwodu głosowania/spisu wyborców, tj. dopisanie osoby do wyborców danej gminy spowoduje automatyczne wykreślenie jej z listy/spisu wyborców innej gminy,
- łatwy dostęp wyborcy do swoich danych i możliwość sprawdzenia, gdzie jest jego miejsce głosowania,
- ograniczenie czynności związanych z powiadamianiem oraz skrócenie czasu przekazywania informacji między gminami poprzez automatyzację procesu powiadomień.

W konsekwencji nastąpi poprawa bezpieczeństwa, przejrzystości oraz standaryzacja i podniesienie poziomu sprawności organizacji wyborów. Ponadto jedno źródło danych o wyborcach i ich uprawnieniach do głosowania zapewni zarówno organom organizującym wybory, jak i organom nadzorującym wiarygodną informację w tym zakresie.

Nie znaleziono alternatywnych wariantów dla rozwiązania aktualnych problemów.

Utworzenie CRW będzie stanowić także podstawę do budowy nowych i modernizacji istniejących e-usług w obszarze e-wyborów.

- Modyfikacja aktualnej usługi wnioskowania o dopisanie do rejestru wyborców

Wyborca, który na stałe mieszka w innej gminie, niż gmina miejsca zameldowania na pobyt stały, będzie mógł, poprzez portal e-usługowy administracji publicznej, wnioskować o dopisanie go na stałe do wyborców gminy właściwej dla miejsca

zamieszkania.

- Usługa dopisania się do spisu wyborców

Wyborca, który zmienia miejsce przebywania na dzień wyborów, będzie mógł, poprzez portal e-usługowy administracji publicznej, zmienić miejsce głosowania bez konieczności podejmowania działań przez urzędników.

- Usługa dostępu do danych zawartych w CRW

Wyborca będzie mógł, poprzez portal e-usługowy administracji publicznej, uzyskać dostęp do wszystkich swoich danych osobowych zgromadzonych w rejestrze oraz danych związanych przypisaniem do miejsca głosowania.

- Zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika

Wyborca będzie mógł, poprzez portal e-usługowy administracji publicznej, zgłosić zamiar głosowania przez pełnomocnika.

- Modyfikacja aktualnej usługi dotyczącej zgłoszenia chęci głosowania korespondencyjnego.

Wyborca będzie mógł, poprzez portal e-usługowy administracji publicznej, zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego.

Wyżej wymienione e-usługi będą miały fundamentalne znaczenie dla osiągnięcia korzyści z powstania CRW. Usługa dostępu do danych dostępnych w CRW przyniesie znaczące podniesienie przejrzystości wyborów. Każdy obywatel na każdym etapie będzie mógł sprawdzić, jakie są jego dane i czy są poprawne – stając się tym samym strażnikiem poprawności działania administracji wyborczej. Z kolei w pełni elektroniczna (również w zakresie czynności obsługowych administracji w tzw. „back office”) usługa dopisania się do spisu wyborców wyeliminuje problem spiętrzenia wniosków w okresie bezpośrednio przed wyborami i sytuacji, gdy część wniosków obywateli zostaje rozpoznana w terminie uniemożliwiającym głosowanie we wskazanym miejscu.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W celu przedstawienia rozwiązań przyjętych w innych państwach zebrano informacje dotyczące organizacji wyborów w innych państwach europejskich (Słowenia, Belgia, Holandia, Litwa, Francja, Słowacja, Irlandia, Estonia). Rozwiązania te w poszczególnych obszarach wyglądają następująco:

Prowadzenie stałego rejestru wyborców

W każdym z analizowanych państw funkcjonuje stały rejestr wyborców: albo jako rejestr centralny (Belgia, Holandia, Francja, Litwa, Słowenia, Estonia) albo jako rejestry zdecentralizowane (Słowacja, Irlandia). W każdym przypadku rejestry prowadzone są elektronicznie. Budowa rejestru wyborców w Polsce jako rejestru centralnego odpowiada zatem tendencjom europejskim, gdyż właśnie takie rejestry w badanych państwach dominują.

Miejsce głosowania

Regulacje w tym zakresie w analizowanych państwach są zróżnicowane.

Przypisanie do danego miejsca głosowania powiązanego z miejscem zamieszkania jest stałe bez możliwości zmiany w następujących państwach: Francji, Belgii, Litwie, Słowenii i Irlandii.

W Irlandii wyborcy z niepełnosprawnościami mogą oddać głos w innym lokalu dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W Estonii dla wyborców, którzy nie mogą głosować w swoim okręgu w dniu wyborów organizuje się przed wyborami specjalne punkty do głosowania poza okręgiem, a na jedną dobę przed wyborami możliwe jest głosowanie elektroniczne.

Zmiana miejsca głosowania jest możliwa w Słowacji i Holandii.

Na Słowacji wydawana jest karta wyborcy, z którą wyborca może udać się do dowolnego obwodu wyborczego. W Holandii natomiast wymagane jest złożenie wniosku w tej sprawie.

Spisy wyborców

Regułą jest automatyczne zamieszczanie wyborców na liście wyborców na konkretne wybory, na podstawie rejestrów wyborców.

Udostępnianie danych wyborców innym organom

Zasadą jest że dane są udostępniane tylko innym podmiotom dla realizacji ich ustawowych zadań i organom przeprowadzającym wybory. Poza tym dane są udostępniane tylko osobom, których dane dotyczą.

Głosowanie przez pełnomocnika

Regulacje w tym zakresie są zróżnicowane. Zdecydowanie jest to wykluczone na Słowacji, na Litwie, Słowenii i Irlandii. W Estonii jest to dopuszczalne tylko ze względu na niepełnosprawność wyborcy. Głosowanie przez pełnomocnika jest zaś dopuszczane w Belgii, Holandii i Francji.

Głosowanie korespondencyjne

Głosowanie korespondencyjne nie jest możliwe w Belgii i Holandii. W tych dwóch państwach zastrzeżone jest to tylko dla wyborców przebywających za granicą,

W związku z COVID w Holandii w 2021 r. wyjątkowo umożliwiono głosowanie korespondencyjne osobom starszym.

W innych państwach głosowanie korespondencyjne jest zastrzeżone dla szczególnych kategorii wyborców.

Elektroniczne usługi dla wyborców

Elektroniczne usługi dla wyborców w obszarze związanym w wyborami są uzależnione od rozwiązań przyjętych w zakresie organizacji wyborów. Przykładowe e-usługi w innych państwach:

- w Słowacji i Holandii, gdzie możliwa jest zmiana miejsca głosownia możliwe jest złożenie wniosku w tej sprawie drogą elektroniczną,
- we Francji i Irlandii drogą elektroniczną można złożyć wniosek o dopisanie do listy wyborców lub korektę danych, lecz wniosek jest adresowany zgodnie z miejscem zamieszkania,
- w Irlandii istnieje możliwość weryfikacji czy figuruje się na liście wyborców w spisie wyborców,
- w Estonii można drogą elektroniczną zgłaszać zamiar głosowania korespondencyjnego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Obywatele polscy posiadający czynne prawo wyborcze	29 815 464	Dane Krajowego Biura Wyborczego na dzień 30 września 2020 r.	Osoby uprawnione do oddania głosu w wyborach zarządzonych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Ułatwienia w realizacji prawa wybierania związane z możliwością składania wniosków drogą elektroniczną, możliwość jednorazowej zmiany miejsca głosowania bez udziału urzędnika (usługa w pełni transakcyjna).
Obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, posiadający na stałe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, którzy na swój wniosek głosują tu w wyborach do Parlamentu Europejskiego i w wyborach lokalnych	2332	Dane Krajowego Biura Wyborczego na dzień 30 września 2020 r.	Osoby uprawnione do oddania głosu w wyborach do Parlamentu Europejskiego i rady gminy zarządzonych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Wpływ jak dla obywateli polskich.
Gminy	2 477	Informacja ogólnodostępna	Organizowanie wyborów na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Usprawnienie organizacji

			wyborów w związku z wyeliminowaniem obowiązków informacyjnych między gminami.
Konsulowie	129	Raport Polskiej Służby Konsularnej 2018	Organizowanie wyborów dla obywateli polskich przebywających poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Usprawnienie organizacji wyborów w związku z wyeliminowaniem obowiązków informacyjnych między konsulem a gminami.
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	1	Informacja ogólnodostępna	Prowadzenie Centralnego Rejestru Wyborców. Uruchomienie usług elektronicznych. Nowe zadania związane z budową rejestru, a następnie zwiększenie zakresu rejestrów w utrzymaniu. Wydanie aktów wykonawczych.
Minister właściwy do spraw zagranicznych	1	Informacja ogólnodostępna	Sprawowanie nadzoru nad konsulami w zakresie organizacji wyborów. Usprawnienie procedur nadzorczych nad konsulami Wydanie aktów wykonawczych.
Minister właściwy do spraw wewnętrznych	1		Sprawowanie nadzoru nad prowadzeniem ewidencji ludności. Wydanie aktów wykonawczych. Utrzymanie wydzielonej sieci na potrzeby rejestru.
Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej	1	Informacja ogólnodostępna	Wydanie aktów wykonawczych.
Państwowa Komisja Wyborcza	1	Informacja ogólnodostępna	Sprawowanie nadzoru nad przeprowadzaniem wyborów i referendów. Usprawnienie procedur

			nadzorczych nad organizacją wyborów.
Krajowe Biuro Wyborcze	1	Informacja ogólnodostępna	Obsługa Państwowej Komisji Wyborczej. Usprawnienia związane z pozyskiwaniem danych z rejestru centralnego, a nie z gmin.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Stosownie do postanowień art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Cyfryzacji.

Ponadto, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt ustawy zostanie skierowany do konsultacji publicznych do następujących podmiotów:

1. Fundacja Bezpieczeństwa Informacji Polska,
2. Fundacja Bezpieczna Cyberprzestrzeń,
3. Fundacja ePaństwo,
4. Fundacja Panoptikon,
5. Fundacja Batorego,
6. Izba Gospodarki Elektronicznej,
7. Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych
8. Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji,
9. Polska Izba Komunikacji Elektronicznej,
10. Polskie Towarzystwo Informatyczne,
11. SABI - Stowarzyszenie Inspektorów Ochrony Danych,
12. Stowarzyszenie Inspektorów Ochrony Danych Osobowych,
13. Stowarzyszenie Sieć Obywatelska – Watchdog Polska
14. Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami

Projekt ustawy zostanie skierowany do opiniowania do następujących podmiotów:

1. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego,
2. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych,
3. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
4. Rzecznik Praw Obywatelskich,
5. Szef Kancelarii Prezydenta RP,
6. Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej,
7. Szef Krajowego Biura Wyborczego,
8. Przewodniczący Rady do spraw Cyfryzacji,
9. Wojewoda Dolnośląski,
10. Wojewoda Kujawsko-Pomorski,
11. Wojewoda Lubelski,
12. Wojewoda Lubuski,
13. Wojewoda Łódzki,
14. Wojewoda Małopolski,
15. Wojewoda Mazowiecki,

16. Wojewoda Śląski,
17. Wojewoda Świętokrzyski,
18. Wojewoda Opolski,
19. Wojewoda Podkarpacki,
20. Wojewoda Podlaski,
21. Wojewoda Pomorski,
22. Wojewoda Warmińsko–Mazurski,
23. Wojewoda Wielkopolski,
24. Wojewoda Zachodniopomorski.

Planowane jest wyznaczenie 21-dniowego terminu na zgłaszanie uwag w ramach konsultacji publicznych oraz opiniowania.

Projekt zostanie również przekazany do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2022 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0 (2022)	1 (2023)	2 (2024)	3 (2025)	4 (2026)	5 (2027)	6 (2028)	7 (2029)	8 (2030)	9 (2031)	10 (2032)	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
budżet państwa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
JST	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wydatki ogółem	2,3	28,9	7,6	7,56	7,56	7,56	7,56	7,56	7,56	7,56	7,56	99,28
budżet państwa	2,3	28,9	7,6	7,56	7,56	7,56	7,56	7,56	7,56	7,56	7,56	99,28
JST	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo ogółem	-2,3	-28,9	-7,6	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-99,28
budżet państwa	-2,3	-28,9	-7,6	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-7,56	-99,28
JST	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródła finansowania	Budowa i rozwój systemu, jak i bieżące funkcjonowanie Centralnego Rejestru Wyborców będzie finansowane z budżetu państwa. Planowane wydatki z cz. 27 budżetu państwa – informatyzacja nie zostały zaplanowane w limicie dysponenta przewidzianym w projekcie ustawy budżetowej na rok 2023. OSR będzie podstawą ubiegania się o uruchomienie rezerwy w celu zapewnienia finansowania w zakresie nowych zadań przewidzianych projektowaną ustawą w roku 2023, a w latach kolejnych do ubiegania się o zwiększenie limitu dysponenta. Dotyczy to również Państwowej Komisji Wyborczej, której wydatki na integrację prowadzonego przez nią systemu teleinformatycznego z Centralnym Rejestrem Wyborców nie zostały wcześniej uwzględnione, oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, które nie planowało dotychczas wydatków na rozbudowę i modernizację sieci wydzielonej.
---------------------	---

<p>Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń</p>	<p>Koszty ponoszone z budżetu państwa obejmują:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zbudowanie Centralnego Rejestru Wyborców w ramach Systemu Rejestrów Państwowych i e-usług oraz zakup infrastruktury określone zadania będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki w ramach budżetu państwa w latach 2023-2024, (minister właściwy do spraw informatyzacji zwróci się o utworzenie rezerwy budżetowej po ogłoszeniu ustawy) 2) koszty utrzymania Centralnego Rejestru Wyborców w latach kolejnych w ramach limitu części 27 3) koszty modyfikacji systemu teleinformatycznego Państwowej Komisji Wyborczej, który wymaga integracji z Centralnym Rejestrem Wyborców: określone zadanie będzie podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki – 300 tys. - w ramach budżetu państwa w roku 2023 r.; 4) koszty rozbudowy, modernizacji oraz utrzymania wydzielonej sieci na potrzeby Centralnego Rejestru Wyborców, zarządzanej przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych - określone zadanie będzie podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki – 10 mln - w ramach budżetu państwa w roku 2023 r. – część 42 sprawy wewnętrzne. <p>Nie przewiduje się dodatkowych kosztów związanych z organizacją wyborów za granicą. Koszty związane z dostawianiem się do pracy w Systemie Rejestrów Państwowych zostały już poniesione przez konsulaty w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 27 stycznia 2022 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. poz. 350, z późn. zm.), która wprowadziła Rejestr Dokumentów Paszportowych. Centralny Rejestr Wyborczy jest zaś budowany jako kolejny moduł w ramach Systemu Rejestrów Państwowych. Nie przewiduje się również oszczędności w tym zakresie. Centralny Rejestr Wyborców nie przejmie kluczowych funkcjonalności prowadzonego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych systemu e-wybory, w tym wsparcia wysyłki pakietów wyborczych w przypadku głosowania korespondencyjnego. Stąd też zakłada się, że aplikacja e-wybory nie przestanie istnieć.</p> <p>Projektowane rozwiązania nie wpłyną na koszt realizacji zadań zleconych przez gminy. Wprawdzie budowa Centralnego Rejestru Wyborców powoduje ograniczenie bezpośrednich czynności administracyjnych wykonywanych przez pracowników urzędów gmin związanych z prowadzeniem i aktualizacją stałego rejestru wyborców (będzie to możliwe dzięki automatyzacji znaczącej liczby procesów) to jednak oszacowanie oszczędności związanych z wprowadzeniem rejestru w chwili obecnej nie jest możliwe. W zależności od gminy oszczędności takie będą kształtowały się na różnym poziomie. Ponadto w pierwszym okresie funkcjonowania rejestru czasochłonna okazać się może również weryfikacja danych w rejestrze czy inne zadania w związku z wykorzystaniem nowego narzędzia przy ich realizacji.</p> <p>Koszty wskazane w latach 2022-2024 obejmują koszty budowy Centralnego Rejestru Wyborców wraz z zakupem infrastruktury. Są to koszty wytworzenia dokumentacji projektowej, wytworzenia oprogramowania, interfejsów komunikacyjnych i testów. Koszty wykazane w latach 2025-2032 dotyczą wyłącznie kosztów utrzymania Centralnego Rejestru Wyborców, który oszacowany został na poziomie 70% wdrażanego w listopadzie 2022 r. Rejestru Dokumentów Paszportowych. Powyższe założenie zostało oparte o fakt, że Centralny Rejestr Wyborców będzie wytwarzany w tej samej co Rejestr Dokumentów Paszportowych technologii i będzie wykorzystywał niektóre elementy wytworzone już dla Rejestru Dokumentów Paszportowych.</p> <p>W ramach budowy Centralnego Rejestru Wyborców nie przewiduje się zwiększenia kosztów osobowych i tworzenia nowych etatów.</p> <p>Należy podkreślić, że nie przewiduje się zwiększenia liczby czynności związanych z nadawaniem numerów PESEL i tym samym zwiększenia dotacji celowej dla gmin z tego tytułu. Obywatele państw członkowskich, którzy głosują w Polsce w wyborach do Parlamentu Europejskiego i w wyborach do rady gminy mają stałe miejsce zamieszkania w Polsce i numer PESEL już posiadają z innego tytułu. Wprowadzana do ustawy procedura nadawania numeru PESEL przy okazji składania wniosków o ujęcie w Centralnym Rejestrze wyborców będzie albo niewykorzystana albo wykorzystana incydentalnie dla przypadków gdy akurat udział w wyborach będzie akurat pierwszą sprawą, która taka</p>
---	--

	osoba chce zrealizować na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Brak wpływu						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Brak wpływu						
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Brak wpływu						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Udostępnione dla obywateli e- usługi ułatwią wykonywanie prawa wybierania poprzez możliwość załatwienia sprawy drogą elektroniczną, bez konieczności kontaktu z urzędnikiem.						
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń								

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
--	---

Komentarz: Wprowadzane projektem e-usługi ułatwią wyborcom załatwianie spraw wyborczych i skrócą czas ich realizacji.

9. Wpływ na rynek pracy

Przewiduje się, że zmiany wprowadzone przepisami niniejszego aktu nie wywrą wpływu na wielkość zatrudnienia w podmiotach objętych oddziaływaniem regulacji. Należy bowiem podkreślić, że aktualne problemy związane z organizacją wyborów sprawiają raczej, że urzędnicy zaangażowani w ten proces pracują w godzinach wykraczających poza obowiązujący ich czas pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☒ inne: ochrona danych osobowych	☒ informatyzacja ☐ zdrowie
--	--	--

Omówienie wpływu	<p>W zakresie obszaru informatyzacja: nowy centralny rejestr zapewni sprawną organizację wyborów, referencyjność danych i dostęp do aktualnych danych dla wszystkich organów zaangażowanych w proces wyborczy.</p> <p>W zakresie obszaru ochrona danych osobowych: podczas projektowania proponowanych rozwiązań dążono do przejrzystości, rzetelności, legalności, celowości, minimalizacji danych, prawidłowości danych, ograniczenia przechowywania danych, integralności i poufności.</p>
------------------	---

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Ustawa w pełnym zakresie wejdzie w życie w momencie osiągnięcia gotowości do produkcyjnego wdrożenia Centralnego Rejestru Wyborców. Poszczególne etapy będą realizowane sekwencyjnie, a terminy ich wdrożenia ogłaszane będą w drodze komunikatów Prezesa Rady Ministrów.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Nie przewiduje się ewaluacji efektów projektu. Spodziewane korzyści projektu będą odczuwalne przy okazji organizacji każdego zarządzanego wyboru.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Koncepcja biznesowa Centralnego Rejestru Wyborców

Koncepcja Biznesowa Centralnego Rejestru Wyborców

Centralny Rejestr Wyborców

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
1.1. Stan obecny.....	4
1.2. Planowane rozwiązanie.....	4
1.3. Słownik	5
2. Definicja	12
2.1. Analiza interesariuszy.....	12
2.2. Analiza potrzeb i problemów	13
3. Specyfikacja wymagań	14
3.1. Wymagania funkcjonalne	14
3.1.1. Wymagania funkcjonalne związane z geografią wyborczą	14
3.1.2. Wymagania funkcjonalne związane z danymi osoby	16
3.1.3. Wymagania funkcjonalne związane z głosowaniem	20
3.2. Wymagania нефункционалне (wysokopoziomowe).....	22
3.2.1. WNF.1 - Wymagania generatora spisów wyborców	22
3.2.2. WNF.2 - Wymagania kontroli uprawnień	23
3.2.3. WNF.3 - Wymagania audytu zdarzeń biznesowych	23
3.2.4. WNF.4 - Wymagania technologiczne	24
3.2.5. WNF.5 - Wymagania podpisywania cyfrowo operacji	24
3.2.6. WNF.6 - Wymagania bezpieczeństwa	25
3.2.7. WNF.7 - Wymagania bezpieczeństwa dla infrastruktury	26
3.2.8. WNF.8 - Wymagania RODO	27
3.2.9. WNF.9 - Wymagania systemowe - prawne	28
3.2.10. WNF.10 - Wymagania skalowalności/wydajności	28
3.2.11. WNF.11 - Wymagania monitoring systemu.....	29
3.2.12. WNF.12 - Wymagania architektury systemu	29
4. Procesy biznesowe	30
4.1. Utworzenie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	30
4.2. Edytowanie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	31
4.3. Usunięcie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	33
4.4. Zdefiniowanie granic stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	34
4.5. Komunikacja z rejestrem PESEL	35
4.6. Wyszukanie osoby.....	37
4.7. Złożenie wniosku o wpisanie do stałego obwodu głosowania (e-usługa)	38
4.8. Rejestracja decyzji o wpisaniu do stałego obwodu głosowania obywatela PL i UE	40
4.9. Edycja adresu zamieszkania	42
4.10. Rejestracja decyzji o pozbawieniu czynnego prawa wyborczego	45
4.11. Rejestracja decyzji o przywróceniu czynnego prawa wyborczego	46
4.12. Rejestracja wniosku o usunięcie z rejestru wyborców	47
4.13. Przygotowanie wyborów	48
4.14. Utworzenie wydarzenia Wybory	50
4.15. Zarządzanie odrębnymi obwodami głosowania.....	51
4.16. Tworzenie obwodów zagranicznych	53
4.17. Dopisanie się do spisu wyborców	54
4.18. Dopisanie się do spisu wyborców (e-usługa)	56
4.19. Wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania w postaci papierowej	58
4.20. Zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika	60
4.21. Zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika (e-usługa)	63
4.22. Cofnięcie pełnomocnictwa do głosowania	66
4.23. Automatyczne wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania	68
4.24. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego	70
4.25. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego (e-usługa)	72
4.26. Obsługa zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego	74
4.27. Uzupelnienie informacji o doręczeniu pakietów wyborczych.....	78
4.28. Zwrócenie pakietu wyborczego	80
4.29. Dostęp wyborcy do odczytu swoich danych w CRW (e-usługa).....	81
4.30. Weryfikacja listy poparcia	82
5. Rozwiązanie	85
5.1. Wysokopoziomowy opis rozwiązania	85

5.2.	Wpływ CRW na inne systemy dedykowane obsłudze wyborów	89
5.2.1.	System WOW	89
5.2.2.	Lokalne rejestry wyborców	89
5.2.3.	System e-wybory.....	90
5.3.	Funkcjonalność ustalanie liczby mieszkańców dla potrzeb wyborów	90
5.3.1.	Ustalanie liczby mieszkańców na dzień 31 grudnia	92
5.4.	Zasilenie inicjalne CRW.....	94

1. Wprowadzenie

1.1. Stan obecny

W obszarze organizacji wyborów powszechnych w dalszym ciągu zarządzanie zasobami teleinformatycznymi ma charakter rozproszony. Zasoby te są własnością gmin, które prowadzą lokalne rejestry wyborców oraz sporządzają spisy wyborców na poszczególne wybory w systemach teleinformatycznych lub narzędziach informatycznych o charakterze innym niż systemowy. W praktyce zatem gminy dysponują różnymi rozwiązaniami w tym obszarze i w efekcie w różny sposób obsługują proces organizacji wyborów, przekazywania danych do Państwowej Komisji Wyborczej, a także proces obsługi obywateli zamierzających korzystać z praw wyborczych. Decentralizacja rozwiązań jest nieefektywna i generuje liczne problemy z organizacją wyborów, w związku z uprawnieniami wyborców w zakresie:

- możliwości wyboru jako stałego miejsca na głosowanie gminy miejsca zamieszkania, innej niż gmina miejsca zameldowania;
- możliwości zmiany miejsca głosowania na konkretne wybory.

Konieczność przekazywania zawiadomień między gminami o zmianach miejsca głosowania wyborców wymaga bardzo dużego zaangażowania urzędników samorządowych w proces dopisywania oraz skreślania wyborców ze spisów wyborców przed wyborami a także powiadamiania wyborców o dokonanych czynnościach. Wiąże się to także z ryzykiem figurowania danego wyborcy w więcej niż jednym rejestrze lub spisie wyborców.

Dodatkowo rozwiązania rozproszone generują wysokie koszty ich utrzymywania. Lokalne rejestry wyborców bazują na danych zgromadzonych w rejestrach mieszkańców gminy. Dane do rejestrów mieszkańców są natomiast przekazywane z rejestru PESEL. Dane są więc nadmiarowo powielane (redundancja danych), co rodzi ryzyko ich niespójności.

Kolejnym problemem jest skomplikowany proces organizacji wyborów za granicą. Wymagane jest powiadomienie gminy o zamiarze głosowania za granicą przez wyborcę, zarówno w celu zweryfikowania posiadania prawa wybierania przez niego jak i wykreślenia go ze spisów wyborców w kraju. Bardzo krótki czas na weryfikację danych rodzi ryzyko nieuprawnionego głosowania za głosowania i niewykreślenia wyborcy ze spisu w kraju.

1.2. Planowane rozwiązanie

Budowa Centralnego Rejestru Wyborców zapewni rozwiązanie zidentyfikowanych wyżej problemów.

Centralny Rejestr Wyborców stanowić będzie jednolite i ustandaryzowane narzędzie dla prowadzenia bazy wyborców. Stworzenie rejestru pozwoli na:

- zdefiniowanie obwodów i okręgów wyborczych,
- bieżącą weryfikację danych wyborców poprzez powiązanie ich danych osobowych z rejestrem PESEL jako rejestrem referencyjnym;
- automatyzację procesu dopisywania i wykreślania obywatela z/do rejestru wyborców (obwodów po stworzeniu CRW); tj. dopisanie osoby do wyborców danej gminy powoduje automatyczne wykreślenie z listy wyborców innej gminy i zapewnienie figurowania wyborcy tylko w jednym stałym miejscu głosowania
- łatwy dostęp obywatela do swoich danych i możliwość sprawdzenia, gdzie jest jego miejsce głosowania.

- ograniczenie czynności związanych z powiadamianiem oraz skrócenie czasu przekazywania informacji między gminami poprzez automatyzację procesu powiadomień

W konsekwencji nastąpi poprawa bezpieczeństwa, zwiększenie rozliczalności, standaryzacja i podniesienie poziomu sprawności organizacji wyborów. Ponadto jedno źródło danych o wyborcach i ich uprawnieniach do głosowania zapewni pewność zarówno organom organizującym wybory, jak i organom nadzorującym wiarygodną informację w tym zakresie.

CRW będzie prowadzony w systemie teleinformatycznym, który zostanie zaprojektowany, zbudowany, wdrożony i uruchomiony w ramach Systemu Rejestrów Państwowych.

W związku z budową CRW nie zakłada się likwidacji dotychczasowych systemów informatycznych wykorzystywanych do organizacji wyborów, ale zmienia się sposób ich wykorzystania.

Najważniejsze etapy do zrealizowania:

1. Uchwalenie noweli ustawy Kodeks wyborczy oraz przygotowanie projektów aktów wykonawczych.
2. Zakup infrastruktury i oprogramowania w celu zbudowania i wdrożenia CRW.
3. Przekazanie przez KBW zakresu terytorialnego geografii wyborczej opartego o kody TERYT w celu zasilenia CRW.
4. Zintegrowanie CRW z rejestrem PESEL.
5. Dostosowanie systemu Wsparcia Organów Wyborczych należącego do Krajowego Biura Wyborczego (WOW) do gromadzenia adresów zamieszkania.
6. Uzupelnienie przez gminy adresów zamieszkania i informacji o pozbawieniu prawa wybierania w systemie WOW.
7. Zasilenie CRW danymi z:
 - a. rejestru PESEL
 - b. systemu WOW
8. Automatyczne przypisanie wyborców do zdefiniowanych okręgów i obwodów.
9. Weryfikacja danych w CRW przez gminy.
10. Przeszkolenie użytkowników z obsługi aplikacji Źródło 2.0, za pomocą której będą realizować zadania związane z CRW.
11. Zintegrowanie systemu WOW i systemu e-Wybory z API CRW.
12. Uruchomienie produkcyjne systemu teleinformatycznego CRW.
13. Uruchomienie produkcyjne elektronicznych usług na stronie www.gov.pl.
14. Udostępnienie API umożliwiającego przesyłanie/udostępnianie gminom zmian danych dokonanych w CRW.

1.3. Słownik

Pojęcie	Skrót	Znaczenie
Adres e-mail	-	Ciąg znaków definiujący adres poczty elektronicznej umożliwiający przesyłanie wiadomości wraz z załącznikami w postaci plików wykorzystując sieć komputerową w tym internet.
Centralny Katalog Ulic	ULIC	Ogólnopolski zbiór ulic przypisanych do miejscowości w ramach jednostek podziału terytorialnego. Każdej nazwie w

Pojęcie	Skrót	Znaczenie
		<p>katalogu przyporządkowana jest cecha, tj. określenie typu: ulica, aleja, plac, skwer, bulwar itp., a unikalnej parze: [cecha] +[nazwa ulicy] nadany jest pięciocyfrowy identyfikator. Ulice o takiej samej nazwie i cesze, występujące w różnych miejscowościach mają ten sam identyfikator. Jednakowe nazwy ulic różniące się cechą oznaczane są odrębnymi identyfikatorami.</p>
Centralny Rejestr Wyborców	CRW	<p>Stworzenie systemu CRW ma na celu usystematyzowanie w ramach jednego zbioru wszystkich informacji o wyborcach, a co za tym idzie spowodować usprawnienie zadań związanych z obsługą wyborców.</p>
Czynne prawo wyborcze	-	<p>Prawo do głosowania w wyborach, które przysługuje pełnoletnim obywatelom polskim oraz w określonych wyborach również pełnoletnim obywatelom krajów Unii Europejskiej i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii</p>
Dane kontaktowe	-	<p>Dane kontaktowe Obywatela:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adres e-mail, • adres Elektronicznej Skrzynki Doręczeń, • numer telefonu, • dane adresowe <p>za pomocą których usprawniony jest kontakt podmiotów administracji publicznej z Obywatelom.</p>
Dane referencyjne	-	<p>Dane opisujące cechę informacyjną obiektu pierwotnie wprowadzone do rejestru publicznego w wyniku określonego zdarzenia, z domniemania opatrzone atrybutem autentyczności.</p>
e-Usluga	-	<p>Działanie podejmowane przez podmiot publiczny, polegające na umożliwieniu usługobiorcy realizacji obowiązku lub uprawnienia określonego przepisem prawa, realizowane z udziałem usługobiorcy za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość tzn. bez jednoczesnej obecności stron.</p>
e-Wybory	-	<p>System prowadzony przez MSZ przeznaczony do elektronicznej rejestracji wyborców, którzy zamierzają głosować w obwodach głosowania utworzonych za granicami RP. System zapewnia obsługę wszystkich czynności konsula związanych z przygotowaniem spisu wyborców.</p>
Geografia wyborcza	-	<p>Obszar funkcjonalny CRW obejmujący zarządzanie okręgami wyborczymi oraz stałymi obwodami głosowania na potrzeby wyborów kodeksowych.</p>
Główny Urząd Statystyczny	GUS	<p>Urząd centralny administracji rządowej zajmujący się zbieraniem i udostępnianiem informacji statystycznych. Prowadzi rejestr urzędowy podziału terytorialnego Polski (TERYT).</p>
Hub Zdarzeń	-	<p>Usługa Hub Zdarzeń stanowi „drzwi wejściowe” dla potoku zdarzeń i jest często nazywana systemem zbierania zdarzeń w architekturze rozwiązań. System zbierania zdarzeń to składnik lub usługa, która znajduje się między wydawcami zdarzeń, a</p>

Pojęcie	Skrót	Znaczenie
		ich odbiorcami. Jego rolą jest oddzielenie procesu tworzenia strumienia zdarzeń od użycia tych zdarzeń. Usługa Hub Zdarzeń udostępnia ujednoliconą platformę przesyłania strumieniowego z buforem przechowywania czasowego, co umożliwia niezależnienie wydawców i odbiorców zdarzeń.
Krajowy rejestr urzędowy podziału terytorialnego kraju	TERYT	Rejestr urzędowy podziału terytorialnego Polski, prowadzony przez Główny Urząd Statystyczny. Systemy obejmowane przez TERYT, z których korzysta CRW: <ul style="list-style-type: none"> • TERC - w zakresie identyfikatorów i nazw jednostek podziału terytorialnego, • SIMC - w zakresie identyfikatorów i nazw miejscowości, • ULIC - w zakresie identyfikatorów i nazw ulic.
Lokalny Rejestry Wyborców	LRW	System informatyczny używany aktualnie przez gminy do wsparcia organizacji wyborów przed wdrożeniem CRW. Systemy, w zależności od dostawców, różnią się między sobą architekturą oraz funkcjonalnościami. Po wdrożeniu CRW będzie systemem wspierającym organizację wyborów do jednostek pomocniczych gminy.
Mieszkaniec	-	Osoba fizyczna posiadająca adres zameldowania lub zamieszkania w jednej z polskich gmin, której dane przechowywane są w rejestrze PESEL. Według liczby mieszkańców gmin określana jest liczba mandatów dla okręgu wyborczego i wyznaczane są granice stałych obwodów głosowania.
Moduł Powiadomień	MP	Aplikacja w architekturze mikroserwisowej (MSA, o cechach wysokiej dostępności i skalowalności) do obsługi dostarczania notyfikacji (aktualnie z wykorzystaniem e-mail i sms).
Mrożenie geografii wyborczej	-	Punkt w czasie, w którym następuje zablokowanie możliwości edytowania zakresów terytorialnych stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych. Zablokowanie takie następuje na określony czas przed wyborami i dotyczy tylko tych obwodów i okręgów, które biorą udział w danym wydarzeniu Wybory.
Numer telefonu	-	Ciąg cyfr identyfikujących abonenta telefonicznego, których wybranie za pomocą urządzeń telekomunikacyjnych (telefon, telefaks, modem) powoduje zestawienie połączenia, przy wykorzystaniu publicznej sieci telefonicznej, z żądanym abonentem (któremu ten numer został przypisany przez operatora telekomunikacyjnego).
Obwód głosowania	-	Obszar wyznaczony w celu umożliwienia głosowania wyborcom tam przebywającym. Rozróżniamy obwody głosowania tworzone na podstawie Kodeksu wyborczego: stałe obwody głosowania, zagraniczne obwody głosowania, odrębne obwody głosowania i obwody tworzone dla wyborców przebywających na polskich statkach morskich oraz obwody tworzone na podstawie odrębnych ordynacji wyborczych: lokalne obwody głosowania.

Pojęcie	Skrót	Znaczenie
Obwodowa Komisja Wyborcza	ObKW	Organ wyborczy najniższego szczebla uczestniczący w przeprowadzaniu wszystkich rodzajów wyborów kodeksowych. Do jego zadań należy organizacja głosowania oraz nadzorowanie jego przebiegu.
Odrębny obwód głosowania	-	Obwód głosowania tworzony na terytorium Polski w placówce typu szpital, dom pomocy społecznej czy areszt śledczy na potrzeby konkretnych wyborów kodeksowych, jeżeli w dniu wyborów będzie w niej przebywać określona liczba wyborców.
Okręg wyborczy	-	Jednostka terytorialna wyznaczona w celu przeprowadzenia wyborów powszechnych zgodnych z Kodeksem wyborczym: do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, do Parlamentu Europejskiego, do rad gmin i powiatów oraz do sejmików województw. Okręg wyborczy tworzony jest dla konkretnego rodzaju wyborów w celu zapewnienia mieszkańcom wyłonienia swoich reprezentantów.
Okręgowa Komisja Wyborcza	OKW	Organ wyborczy zajmujący się m.in. sprawowaniem nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego przez odpowiednio rejonowe lub obwodowe komisje wyborcze, rejestrowaniem okręgowych list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora oraz list kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego, zarządzaniem drukowania kart do głosowania w wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego, ustalaniem i ogłaszaniem wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym w zakresie określonym przepisami szczególnymi kodeksu. W skład okręgowej komisji wyborczej wchodzi od 4 do 10 sędziów oraz z urzędu oraz komisarz wyborczy.
Obywatel	-	Osoba fizyczna pozostająca w relacji z władzą publiczną, dodatkowo w kontekście bieżącego dokumentu uprawniona do skorzystania z danej usługi (w szczególności e-usługi), na podstawie obowiązującego prawa.
Punkt adresowy	-	Część terytorium, która w całości może należeć do stałego obwodu głosowania lub okręgu wyborczego (np. konkretny budynek dla okręgów w wyborach do rady gminy, cały powiat dla okręgów w wyborach do Sejmu RP).
Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności	PESEL	Centralny rejestr danych prowadzony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, w którym gromadzone są dane osobowo-adresowe obywateli polskich i cudzoziemców posiadających numer PESEL. Jest to elektroniczna forma prowadzenia ewidencji ludności.
Rejestr Danych Kontaktowych	RDK	Rejestr należący do SRP, który powstał w celu przyspieszenia i usprawnienia komunikacji Obywatela z podmiotami publicznymi poprzez dane kontaktowe.
Rejestr referencyjny	-	Rejestr, który zawiera przynajmniej jedną daną referencyjną. Udostępnia informacje w nim zawarte Obywatelom i podmiotom świadczącym usługi na rzecz Obywateli. Rejestr referencyjny ma zapewnić odejście od wielokrotnego gromadzenia tych samych informacji w różnych rejestrach (uniknięcie redundancji informacji).

Pojęcie	Skrót	Znaczenie
Replika TERYT	-	Baza lokalna słowników TERYT będąca repliką baz udostępnianych przez GUS.
Spis wyborców	-	<p>Lista sporządzana w urzędzie gminy, zawierająca dane osób, które mają prawo oddania głosu w danym obwodzie głosowania.</p> <p>Obszar funkcjonalny systemu, którego zadaniem jest zarządzanie przypisaniem wyborcy do okręgów wyborczych i obwodu głosowania oraz dbanie o to, aby wygenerowane spisy wyborców posiadały prawidłowe dane. Komponent utrzymuje stałą listę powiązań wyborcy i okręgu oraz zmiany, które następują na liście wyborczej w związku z konkretnymi wyborami.</p>
Stały obwód głosowania	-	Obwód głosowania tworzony na obszarze gminy w celu przeprowadzenia wyborów kodeksowych. Podziału gminy na stałe obwody głosowania dokonuje komisarz wyborczy. Granice stałych obwodów głosowania są takie same dla każdego rodzaju wyborów.
System identyfikatorów i nazw miejscowości	SIMC	System zawierający urzędowe nazwy miejscowości ujęte w obwieszczeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 października 2019 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części (Dz. U. z 2019 r. poz. 2360) z uwzględnieniem wprowadzonych w drodze rozporządzeń zmian, które nastąpiły po dniu 17 października 2019 r.
System identyfikatorów i nazw jednostek podziału terytorialnego	TERC	<p>System zawierający identyfikatory i nazwy jednostek zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego kraju i jest zbudowany według hierarchicznej numeracji: województw, powiatów, gmin.</p> <p>Identyfikator terytorialny składa się z trzech członów – poszczególne człony są symbolami numerycznymi i oznaczają:</p> <p>Człon I - dwucyfrowy symbol województwa nadany województwom ułożonym w kolejności alfabetycznej z liczb parzystych w przedziale liczb 02 - 98,</p> <p>Człon II - dwucyfrowy symbol powiatu nadany powiatom danego województwa, ułożonym w kolejności alfabetycznej, a następnie miastom na prawach powiatu, odpowiednio: z liczb 01 - 60 - symbol powiatu, z liczb 61 - 99 - symbol miasta na prawach powiatu,</p> <p>Człon III - trzycyfrowy symbol gminy, w którym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dwie pierwsze cyfry stanowią kolejne liczby w przedziale liczb 01 – 99, nadane gminom (dzielnicom, delegaturom) po ich ułożeniu w kolejności alfabetycznej w powiatach, począwszy od gmin miejskich, po nich w kolejności gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, • trzecia cyfra stanowi symbol rodzaju jednostki i oznacza: <ul style="list-style-type: none"> • 1 – gmina miejska, • 2 – gmina wiejska, • 3 – gmina miejsko-wiejska,

Pojęcie	Skrót	Znaczenie
		<ul style="list-style-type: none"> • 4 – miasto w gminie miejsko-wiejskiej, • 5 – obszar wiejski w gminie miejsko-wiejskiej, • 8 – dzielnice m. st. Warszawy, • 9 – delegatury w miastach: Kraków, Łódź, Poznań i Wrocław.
System Poparcie	-	System Poparcie przeznaczony jest do wspomagania czynności ustalenia zbiorczych danych liczbowych weryfikacji list udzielonego poparcia złożonych organom wyborczym przez podmioty uczestniczące w wyborach lub referendach.
System Rejestrów Państwowych	SRP	System, w którego skład na dzień powstania bieżącego dokumentu wchodzi: rejestr PESEL, Rejestr Dowodów Osobistych, Baza Usług Stanu Cywilnego, System Odznaczeń Państwowych, Centralny Rejestr Sprzeciwów, Rejestr Danych Kontaktowych. Rejestr zostanie zgodnie z wytycznymi projektu Rozwoju Systemu Rejestrów Państwowych rozbudowany m.in. o e-usługi opisane w bieżącym dokumencie oraz o nowy rejestr - Rejestr Dokumentów Paszportowych.
Uczestnik głosowania	-	Wyborca biorący udział w konkretnym głosowaniu.
Uwierzytelnienie	-	(ang. authentication) Zgodnie z PN-ISO/IEC 2382-8 luty 2001 08.01 .11 działanie weryfikowania deklarowanej tożsamości jednostki. Przykładowo uwierzytelnianie to potwierdzenie deklarowanej tożsamości hasłem, cechą biometryczną lub metodami kryptograficznymi. Pospolicie – uwierzytelnianie jest zweryfikowaniem, czy dana osoba jest tą, za którą się podaje.
Wsparcie Organów Wyborczych	WOW	System informatyczny stworzony przez KBW wspierający organizację wyborów.
Wybory kodeksowe	-	Wybory i referenda, których zasady (organizacja i przebieg) opisane są w Kodeksie wyborczym (wybory do Sejmu i do Senatu, wybory Prezydenta Rzeczypospolitej, wybory do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wybory do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast) oraz Ustawie o referendum ogólnokrajowym i Ustawie o referendum lokalnym.
Wyborca	-	Osoba będąca mieszkańcem, który posiada czynne prawo wyborcze.
Wydarzenie Wybory	-	Wydarzenie tworzone przez użytkownika aplikacji, zawierające niezbędne dla systemu informacje o zarządzonych wyborach.
Zagraniczny obwód głosowania	-	Obwód głosowania tworzony za granicą na potrzeby konkretnych wyborów kodeksowych dla obywateli polskich przebywających za granicą. Zagraniczne obwody głosowania tworzy, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw zagranicznych, a obwody te wchodzi w skład okręgu wyborczego właściwego dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.
Zakres terytorialny	-	Zbiór punktów adresowych.

Pojęcie	Skrót	Znaczenie
Zamrożony okręg wyborczy	-	Okręg wyborczy, który został zablokowany do edycji i usunięcia ze względu na zbliżające się wybory. Mrożenie okręgów następuje na określony czas przed wyborami.
Zamrożony stały obwód głosowania	-	Staly obwód głosowania, który został zablokowany do edycji i usunięcia ze względu na zbliżające się wybory. Mrożenie obwodów następuje na określony czas przed wyborami.
Źródło	-	Aplikacja do przetwarzania danych gromadzonych w SRP.
Źródło v2	-	Nowa wersja interfejsu użytkownika realizowana z wykorzystaniem technologii Angular.

2. Definicja

2.1. Analiza interesariuszy

Interesariusz	Typ interesariusza	Charakterystyka
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM)	Zamawiający, Prowadzący projekt, Administrator SRP, Właściciel biznesowy SRP, Użytkownik.	Jednostka organizacyjna zlecająca zbudowanie Centralnego Rejestru Wyborców, odpowiedzialna za zamówienie i wdrożenie zmian zdefiniowanych w projekcie oraz za utrzymanie i rozwój Systemu Rejestrów Państwowych. Urząd administracji rządowej właściwy do spraw informatyzacji. Zapewnia wsparcie w wykonywaniu ustawowych zadań spoczywających na administracji państwowej.
Centralny Ośrodek Informatyki (COI)	Wykonawca	Organizacja odpowiedzialna za budowę, utrzymanie i rozwój Systemu Rejestrów Państwowych, w tym Centralnego Rejestru Wyborców na zlecenie KRPM.
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA)	Właściciel biznesowy SRP	Jednostka zapewniająca wsparcie w wykonywaniu ustawowych zadań spoczywających na administracji państwowej.
Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ)	Użytkownik	Minister do spraw zagranicznych określa liczbę i siedziby obwodowych komisji wyborczych utworzonych za granicą oraz wzory dokumentów takich jak spis wyborców czy zaświadczenie o prawie do głosowania w kontekście wyborów poza granicami RP. Do jego zadań należy również sprawowanie nadzoru nad urzędami konsularnymi.
Konsul	Użytkownik	Organ odpowiedzialny za organizację wyborów za granicą.
Organ gminy	Użytkownik	Organ odpowiedzialny za organizację wyborów w kraju.
Wyborca	Użytkownik	Osoba fizyczna uprawniona do tego, aby korzystać z czynnego prawa wyborczego i e-usług w obszarze związanym z wyborami. Dane wyborcy, w zakresie adresu zameldowania lub adresu zamieszkania, znajdujące się w Centralnym Rejestrze Wyborców, decydują o przypisaniu do odpowiedniego obwodu głosowania.
Państwowa Komisja Wyborcza (PKW)	Użytkownik	Stały najwyższy organ wyborczy właściwy w sprawach przeprowadzania wyborów i referendów.
Krajowe Biuro Wyborcze (KBW)	Użytkownik	Jednostka zapewniająca obsługę Państwowej Komisji Wyborczej, komisarzy wyborczych, Korpusu Urzędników Wyborczych oraz innych organów wyborczych w zakresie określonym w kodeksie oraz innych ustawach.

2.2. Analiza potrzeb i problemów

Lp.	Problem/Potrzeba	Analiza
1	Niejednolite rozwiązania informatyczne	Rozproszone, niejednolite rozwiązania informatyczne dla rejestrów wyborców (kilkanaście rozwiązań informatycznych) generujące trudności w zapewnieniu jednolitego standardu obsługi wyborców.
2	Niezgodność danych osobowych	Potencjalna niezgodność danych osobowych zawartych w lokalnych rejestrach wyborców z danymi zawartymi w rejestrze PESEL.
3	Przenoszenie wyborców między obwodami głosowania	Czasochłonna i pracochłonna konieczność przekazywania powiadomień między gminami o przenoszeniu wyborców pomiędzy rejestrami wyborców lub spisami wyborców. Taki model stwarza ryzyko figurowania tego samego wyborcy w kilku rejestrach i w konsekwencji w spisach co umożliwia wielokrotne głosowanie w tych samych wyborach.
4	Trudność w dostępie do danych	Brak łatwego dostępu osoby do danych jej dotyczących zapisanych w rejestrze wyborczym, a tym samym brak możliwości łatwej weryfikacji, w którym rejestrze wyborczym/spisie wyborców się ona znajduje.
5	Definiowanie granic obwodów i okręgów	Potrzeba zdefiniowania w domenie cyfrowej spójnej metody opisywania granic stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych z wykorzystaniem słowników TERYT.
6	Zgodność danych	Potrzeba zapewnienia spójności danych osób w rejestrach państwowych.
7	Dostęp online dla wyborców	Potrzeba zapewnienia wyborcom dostępu do usług elektronicznych ułatwiających przygotowania się do udziału w głosowaniu.
8	Integracja z systemami zewnętrznymi	Potrzeba sprawnej komunikacji i wymiany informacji pomiędzy organami państwowymi odpowiedzialnymi za organizację wyborów.

3. Specyfikacja wymagań

3.1. Wymagania funkcjonalne

3.1.1. Wymagania funkcjonalne związane z geografią wyborczą

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
WF.1.01	Przechowywanie danych geografii wyborczej	CRW będzie przechowywał określony zakres danych geografii wyborczej: <ul style="list-style-type: none">zakresy terytorialne stałych obwodów głosowania;zakresy terytorialne okręgów wyborczych dla poszczególnych rodzajów wyborów;historię zmian.
WF.1.02	Utworzenie i edytowanie stałego obwodu głosowania	CRW umożliwi utworzenie stałego obwodu głosowania opisanego wymaganymi parametrami oraz edycję parametrów istniejących obwodów głosowania.
WF.1.03	Usunięcie stałego obwodu głosowania	CRW umożliwi usunięcie stałego obwodu głosowania. Po usunięciu obwodu zakresy terytorialne, które do niego należały, staną się nieprzypisane, a system poinformuje użytkownika o tym fakcie.
WF.1.04	Utworzenie i edytowanie okręgu wyborczego	CRW umożliwi utworzenie okręgu wyborczego opisanego wymaganymi parametrami różniącymi się w zależności od wybranego rodzaju wyborów oraz edycję parametrów istniejących okręgów wyborczych.
WF.1.05	Usunięcie okręgu wyborczego	CRW umożliwi usunięcie okręgu wyborczego. Po usunięciu okręgu zakresy terytorialne, które do niego należały, staną się nieprzypisane, a system poinformuje użytkownika o tym fakcie.
WF.1.06	Unikalność numerów stałych obwodów głosowania oraz okręgów wyborczych	CRW powinien weryfikować czy numery stałych obwodów głosowania oraz numery okręgów wyborczych nie powtarzają się.
WF.1.07	Wyświetlenie szczegółów stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego	CRW wyświetli szczegóły stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego wybranego przez użytkownika, na które składają się wszystkie zdefiniowane parametry obwodu/okręgu wraz z historią ich zmian.
WF.1.08	Automatyczne generowanie opisu granic na liście	CRW automatycznie uzupełni w szczegółach stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego opis granic obwodu/okręgu po zdefiniowaniu ich przez użytkownika.
WF.1.09	Przeglądanie listy stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych	CRW umożliwi podgląd zdefiniowanej listy stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych dla danego rodzaju wyborów.
WF.1.10	Generowanie listy stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych	CRW umożliwi wygenerowanie raportu w formacie CSV z listą stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych dla danego rodzaju wyborów.
WF.1.11	Blokowanie możliwości zmiany parametrów stałych obwodów	CRW zablokuje możliwość wprowadzania zmian parametrów stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych oraz ich granic na określony czas przed

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
	głosowania i okręgów wyborczych oraz ich granic	wyborami. System zapewni, że po określonym czasie zmiany będą dokonywane tylko przez użytkowników z odpowiednią rolą.
WF.1.12	Wyszukiwanie obwodu i okręgu na podstawie adresu	CRW umożliwi zidentyfikowanie stałego obwodu głosowania i okręgów wyborczych konkretnego punktu adresowego na podstawie wprowadzonego adresu
WF.1.13	Pobieranie informacji o nowych punktach adresowych	CRW zapewni pobieranie aktualnych informacji ze słownika TERYT.
WF.1.14	Dodawanie zakresu terytorialnego do stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego	CRW umożliwi użytkownikowi dodanie zakresu terytorialnego do stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego.
WF.1.15	Usuwanie zakresu terytorialnego ze stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego	CRW umożliwi użytkownikowi usunięcie całego zakresu terytorialnego lub jego części ze stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego.
WF.1.16	Wyświetlanie zakresów terytorialnych wymagających przypisania	CRW wyświetli listę nieprzypisanych zakresów terytorialnych. W zależności od definiowanego obiektu, mogą być to całe powiaty, miejscowości lub ulice.
WF.1.17	Przeglądanie listy nieprzypisanych punktów adresowych do stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych	CRW umożliwi podgląd zdefiniowanej listy punktów adresowych nieprzypisanych do żadnego ze stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych w podziale na rodzaj wyborów.
WF.1.18	Generowanie listy nieprzypisanych punktów adresowych do stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych	CRW umożliwi wygenerowanie raportu w formacie CSV z listą punktów adresowych nieprzypisanych do żadnego stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego w podziale na rodzaj wyborów dla określonego przez użytkownika zakresu terytorialnego.
WF.1.19	Automatyczne przypisywanie nowych punktów adresowych	CRW zapewni automatyczne przypisywanie nowych punktów adresowych, jeżeli mieszczą się w zakresie granic okręgu/obwodu.
WF.1.20	Manualne przypisywanie nowych punktów adresowych	CRW zapewni manualne przypisywanie nowych punktów adresowych, jeżeli nie mieszczą się w zakresie granic okręgu/obwodu.
WF.1.21	Niezależność zakresów terytorialnych w stałych obwodach głosowania i okręgach wyborczych	CRW zapewni, aby definiowane zakresy terytorialne nie pokrywały się w ramach stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych dla tego samego rodzaju wyborów.
WF.1.22	Generowanie listy adresów wyborców nieprzypisanych do stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych	CRW umożliwi wygenerowanie raportu w formacie CSV z adresami wyborców nieprzypisanych do żadnego stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego dla danego rodzaju wyborów oraz liczbą wyborców, których wskazane adresy dotyczą. Adresy ujęte w raporcie to aktualne adresy wyborców (zameldowania na pobyt stały albo zamieszkania), które nie zostały ujęte w granicach stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych.

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
WF.1.23	Generowanie listy adresów mieszkańców nieprzypisanych do stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych	CRW umożliwi wygenerowanie raportu w formacie CSV z adresami mieszkańców nieprzypisanych do żadnego stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego dla danego rodzaju wyborów oraz liczbą mieszkańców, których wskazane adresy dotyczą. Adresy ujęte w raporcie to aktualne adresy zameldowania mieszkańców, które nie zostały ujęte w granicach stałych obwodów głosowania/okręgów wyborczych.
WF.1.24	Zarządzanie obwodami i okręgami wg właściwości terytorialnej	CRW zapewni użytkownikowi możliwość zarządzania obwodami i okręgami z zakresu terytorialnego przypisanego do właściwości delegatury KBW.
WF.1.25	Przeglądanie listy wyborców nieprzypisanych do stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych	CRW umożliwi podgląd zdefiniowanej listy wyborców nieprzypisanych do żadnego ze stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych. Lista zawierać będzie wyborców posiadających aktualny adres zameldowania/zamieszkania, który nie został ujęty w granicach stałych obwodów głosowania lub nie został ujęty w granicach okręgów wyborczych dla poszczególnych rodzajów wyborów.
WF.1.26	Przeglądanie listy mieszkańców nieprzypisanych do stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych	CRW umożliwi podgląd zdefiniowanej listy adresów mieszkańców nieprzypisanych do żadnego ze stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych. Lista zawierać będzie aktualne adresy zameldowania mieszkańców, które nie zostały ujęte w granicach stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych dla poszczególnych rodzajów wyborów.
WF.1.27	Wyświetlenie przypisanych zakresów terytorialnych	CRW wyświetli listę przypisanych zakresów terytorialnych. W zależności od definiowanego obiektu, mogą być to całe powiaty, miejscowości lub ulice.
WF.1.28	Blokowanie możliwości utworzenia okręgów wyborczych	CRW zablokuje użytkownikowi możliwość utworzenia powyżej: <ul style="list-style-type: none"> • 41 okręgów wyborczych dla wyborów do Sejmu, • 100 okręgów wyborczych dla wyborów do Senatu, • 13 okręgów wyborczych dla wyborów do Parlamentu Europejskiego, • 14 okręgów wyborczych w województwie dla wyborów do sejmiku województwa, • 14 okręgów wyborczych w powiecie dla wyborów do rady powiatu, • 15 okręgów wyborczych w gminie dla wyborów do rady gminy, • 14 okręgów wyborczych w dzielnicy dla wyborów do rady dzielnicy m. st. Warszawy.

3.1.2. Wymagania funkcjonalne związane z danymi osoby

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
WF.2.01	Przechowywanie aktualnych danych wyborcy	CRW będzie przechowywał określony zakres aktualnych danych wyborcy: <ul style="list-style-type: none"> • ID osoby z PESEL • Numer PESEL

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
		<ul style="list-style-type: none"> • Imię (imiona) • Nazwisko • Imię ojca • Data urodzenia • Obywatelstwo (tylko dla osób z obywatelstwem innym niż polskie) • Dane dokumentu potwierdzającego tożsamość wyborcy (tylko dla osób z obywatelstwem innym niż polskie) • Adres zameldowania na pobyt stały • Adres stałego zamieszkania wyborcy na obszarze gminy, w której został wpisany do obwodu głosowania.
WF.2.02	Synchronizacja danych z rejestrem PESEL	CRW będzie aktualizował dane wyborców wymienione w WF.1.01 na podstawie zmian zachodzących w rejestrze PESEL.
WF.2.03	Przechowywanie historycznych danych wyborcy	CRW będzie przechowywał określony zakres danych historycznych, w szczególności dane dotyczące zdarzeń mających wpływ na prawo wybierania i miejsce głosowania.
WF.2.04	Wyszukanie osoby	<p>CRW będzie umożliwiał użytkownikowi wyszukanie wyborcy po jego danych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyszukanie po numerze PESEL, • Wyszukanie po innych danych niż numer PESEL.
WF.2.05	Automatyczne dodanie osoby do CRW na podstawie zdarzeń w rejestrze PESEL	<p>Zdarzenia powodujące dodanie osoby do CRW:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uzyskanie pełnoletności, • Uzyskanie polskiego obywatelstwa, • Anulowanie zgonu osoby, • Reaktywacja numeru PESEL. <p>Rejestr PESEL powinien powiadomić CRW o takiej osobie, CRW powinien pobrać dane tej osoby.</p>
WF.2.06	Dodanie adresu zamieszkania - rejestracja decyzji	CRW będzie umożliwiał dodanie adresu zamieszkania w danych osoby. Adres ten dodawany jest w procesie rejestracji decyzji o wpisaniu do stałego obwodu głosowania.
WF.2.07	Usunięcie obcokrajowca z CRW	CRW będzie umożliwiał usunięcie wyborcy będącego obywatelem innego państwa członkowskiego UE z rejestru na jego własny wniosek. Usunięcie będzie odbywać się tylko jako czynność ręczna inicjowana przez użytkownika systemu.
WF.2.08	Automatyczne usunięcie osoby z CRW na podstawie zdarzeń w rejestrze PESEL	<p>Zdarzenia powodujące usunięcie osoby z CRW:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rejestracja zgonu, • Anulowanie numeru PESEL, • Zmiana obywatelstwa. <p>Usunięte osoby nie są wyświetlane w aplikacji, a ich dane powinny zostać nieodwracalnie usunięte z bazy danych CRW od razu po zarejestrowaniu zdarzenia.</p>
WF.2.09	Edycja adresu zamieszkania	CRW będzie umożliwiał edycję adresu zamieszkania użytkownikom gminy, do której jest wpisany wyborca. Edycja

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
		adresu może spowodować przepisanie osoby do innej gminy ze względu na zmianę wprowadzoną w adresie lub dacie.
WF.2.10	Przypisanie osoby do stałego obwodu głosowania i okręgów wyborczych	CRW będzie umożliwiał automatyczne przypisanie osoby do stałego obwodu głosowania i okręgów wyborczych na podstawie jej aktualnego adresu zamieszkania lub zameldowania. Jeżeli wyborca posiada aktualny adres zamieszkania, wpisany do CRW w wyniku rejestracji decyzji o wpisaniu do obwodu, której data jest późniejsza od daty zameldowania, przypisanie do obwodu i okręgów powinno odbyć się na podstawie adresu zamieszkania.
WF.2.11	Usunięcie przypisania do stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego	System będzie obsługiwał automatyczne usunięcie przypisania osoby do stałego obwodu głosowania i okręgu wyborczego na skutek zmian w zakresach terytorialnych obwodów i okręgów.
WF.2.12	Wprowadzenie informacji dodatkowej o pozbawieniu praw wyborczych	CRW będzie umożliwiał dodawanie w danych osoby informacji o tym, że została ona pozbawiona praw wyborczych (ubezważenie, pozbawienie praw publicznych) wraz z informacją o podstawie tej decyzji. Edycja decyzji (np. korekta błędnie wprowadzonych danych) powinna odbywać się za pomocą ponownego wprowadzenia informacji o pozbawieniu praw wyborczych.
WF.2.13	Wprowadzenie informacji dodatkowej o przywróceniu praw wyborczych	CRW będzie umożliwiał dodawanie w danych osoby informacji o tym, że zostały jej przywrócone prawa wyborcze, wraz z informacją o podstawie tej decyzji. Edycja decyzji (np. korekta błędnie wprowadzonych danych) powinna odbywać się za pomocą ponownego wprowadzenia informacji o przywróceniu praw wyborczych.
WF.2.14	Usługa informacyjna	Usługa będzie umożliwiała wyborcy dostęp do odczytu jego danych znajdujących się w CRW.
WF.2.15	Informacja o utworzeniu rekordu w PESEL	CRW będzie otrzymywać informację o utworzeniu nowego rekordu w PESEL na skutek nadania lub dodania numeru PESEL. Po odpytaniu rejestru PESEL o dodatkowe dane osoby CRW będzie musiało zdecydować, w której części rejestru utworzony powinien zostać rekord osoby i jakie dane o osobie powinny być przechowywane.
WF.2.16	Informacja o zmianie imienia/imion osoby	CRW będzie otrzymywać informację o zmianie imienia/imion osoby. Jeżeli CRW powinno posiadać tę daną, zostanie ona zaktualizowana.
WF.2.17	Informacja o zmianie nazwiska osoby	CRW będzie otrzymywać informację o zmianie nazwiska osoby. Jeżeli CRW powinno posiadać tę daną, zostanie ona zaktualizowana.
WF.2.18	Informacja o zmianie imienia ojca osoby	CRW będzie otrzymywać informację o zmianie imienia ojca osoby. Jeżeli CRW powinno posiadać tę daną, zostanie ona zaktualizowana.
WF.2.19	Informacja o zmianie obywatelstwa osoby	CRW będzie otrzymywać informację o zmianie obywatelstwa osoby. W zależności od zmiany, która nastąpiła, wykonane powinny zostać odpowiednie czynności w systemie CRW.
WF.2.20	Informacja o zmianie numeru PESEL osoby	CRW będzie otrzymywać informację o zmianie numeru PESEL osoby. Zmiana numeru PESEL może być skutkiem

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
		zmiany daty urodzenia, więc po aktualizacji numeru PESEL CRW będzie musiało zweryfikować wiek osoby i wykonać odpowiednie czynności: pobrać dane wyborcy z PESEL w przypadku osoby pełnoletniej, usunąć cały rekord lub tylko część danych w przypadku osób niepełnoletnich lub jedynie zaktualizować numer PESEL osoby.
WF.2.21	Informacja o zmianie dokumentu tożsamości cudzoziemca	CRW będzie otrzymywać informację o zmianie dokumentu tożsamości cudzoziemca. Zaktualizowane powinny zostać rekordy wyborców należących do części B rejestru.
WF.2.22	Informacja o uzyskaniu pełnoletności	CRW będzie otrzymywać informację o uzyskaniu przez osobę pełnoletności. Na skutek zdarzenia CRW utworzy nowy rekord lub zaktualizuje rekord osoby i przeniesie go do części A rejestru.
WF.2.23	Informacja o zgonie osoby	CRW będzie otrzymywać informację o zarejestrowaniu zgonu w rejestrze PESEL. Po otrzymaniu zdarzenia rekord osoby będzie usuwany z CRW.
WF.2.24	Informacja o anulowaniu numeru PESEL osoby	CRW będzie otrzymywać informację o anulowaniu numeru PESEL osoby. Po otrzymaniu zdarzenia rekord osoby będzie usuwany z CRW.
WF.2.25	Informacja o anulowaniu zgonu osoby	CRW będzie otrzymywać informację o anulowaniu zgonu osoby. Po odpytaniu rejestru PESEL o dodatkowe dane osoby CRW będzie musiało zdecydować, w której części rejestru utworzony powinien zostać rekord osoby i jakie dane o osobie powinny być przechowywane.
WF.2.26	Informacja o reaktywacji numeru PESEL osoby	CRW będzie otrzymywać informację o reaktywacji numeru PESEL osoby. Po odpytaniu rejestru PESEL o dodatkowe dane osoby CRW będzie musiało zdecydować, w której części rejestru utworzony powinien zostać rekord osoby i jakie dane o osobie powinny być przechowywane.
WF.2.27	Informacja o zmianie w danych adresowych pobytu stałego osoby	CRW będzie otrzymywać informację o zmianach w danych adresowych pobytu stałego osób zarejestrowanych w PESEL. W zależności od danych przekazanych w zdarzeniu CRW może utworzyć rekord osoby lub zaktualizować dane adresowe osoby. Skutkiem zmiany adresu zameldowania może być zmiana przypisania wyborcy do obwodu głosowania.
WF.2.28	Zasilenie formularza danymi obcokrajowca z PESEL	CRW będzie zasilat formularz pobranymi z modułu PESEL danymi w procesie wpisania obcokrajowca do CRW. Pobranie danych nastąpi po uzupełnieniu przez użytkownika w aplikacji numeru PESEL osoby.
WF.2.29	Ręczne utworzenie nowego rekordu	CRW będzie umożliwiał użytkownikowi ręczne utworzenie nowego rekordu. W tym celu wywołana zostanie usługa, która pobierze dane z rejestru PESEL. Dane te zostaną następnie wyświetlone użytkownikowi w celu ich weryfikacji. Użytkownik będzie mógł zdecydować jakiego typu rekord zostanie utworzony.
WF.2.30	Ręczna aktualizacja rekordu	CRW będzie umożliwiał użytkownikowi ręczną aktualizację rekordu. W tym celu wywołana zostanie usługa, która pobierze dane z rejestru PESEL. Dane te zostaną następnie wyświetlone użytkownikowi w celu ich weryfikacji wraz z

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
		danymi obecnie figurującymi w rekordzie osoby. Po porównaniu wyświetlonych zestawów danych użytkownik będzie mógł zdecydować, czy należy wykonać aktualizację.

3.1.3. Wymagania funkcjonalne związane z głosowaniem

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
WF.3.01	Tworzenie wyborów	CRW umożliwi utworzenie wydarzenia Wybory i określenie jego niezbędnych parametrów.
WF.3.02	Tworzenie spisów wyborców w zależności od rodzaju wyborów	CRW będzie zawierał słownik wydarzeń (rodzaje wyborów) z odpowiednio zdefiniowanymi regułami generowania spisów wyborców (podział na części: A i B).
WF.3.03	Automatyczne generowanie spisu wyborców dla obwodu	CRW umożliwi automatyczne generowanie inicjalnych spisów wyborców dla konkretnych obwodów.
WF.3.04	Automatyczne aktualizowanie spisu wyborców	CRW będzie automatycznie aktualizował wygenerowany inicjalny spis wyborców zgodnie ze zmianami spowodowanymi procesami dodania/usunięcia wyborców z CRW, pobraniem zaświadczenia o prawie do głosowania, wysłaniem pakietu wyborczego dla głosowania korespondencyjnego oraz na podstawie innych zidentyfikowanych zdarzeń.
WF.3.05	Automatyczne uzupełnienie spisu wyborców	CRW umożliwi uzupełnienie spisu wyborców o osoby, które ukończą 18 lat w dniu wyborów.
WF.3.06	Mrożenie spisu wyborców	CRW zablokuje aktualizację spisu wyborców na określony czas przed dniem wyborów.
WF.3.07	Drukowanie plików z CRW	CRW umożliwi wydrukowanie wygenerowanych w aplikacji plików za pomocą przeglądarki używanej przez użytkownika. Wydrukowanie pliku z przeglądarki nie wymaga pobierania pliku na dysk komputera.
WF.3.08	Wydawanie zaświadczeń o prawie do głosowania	CRW umożliwi wydawanie zaświadczeń o prawie do głosowania przez urzędnika w placówce.
WF.3.09	Obsługa zgłoszeń zamiaru głosowania korespondencyjnego	CRW umożliwi kompleksową obsługę zgłoszeń od wyborców w zakresie głosowania korespondencyjnego (rejestracja zgłoszenia, określanie statusów zgłoszenia, integracja z WOW w wymaganym zakresie). Nie przewiduje się, że pakiety wyborcze, w tym karty wyborcze, będą drukowane z CRW.
WF.3.10	Oznaczenie, że wydano akt pełnomocnictwa	CRW umożliwi oznaczanie, w kontekście danego wyborcy i danych wyborów, że akt pełnomocnictwa został wydany.
WF.3.11	Cofnięcie decyzji o udzieleniu pełnomocnictwa	CRW umożliwi rejestrację cofnięcia decyzji o udzieleniu pełnomocnictwa zarówno na podstawie decyzji udzielającego pełnomocnictwa, jak i automatycznie na podstawie określonych zdarzeń.

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
WF.3.12	Utworzenie aktu pełnomocnictwa	CRW umożliwi użytkownikowi utworzenie aktu pełnomocnictwa na podstawie wniosku złożonego przez wyborcę.
WF.3.13	Generowanie plików ze spisami wyborców do wydrukowania	<p>CRW wygeneruje pliki ze spisami wyborców. Pliki mogą być generowane niejednocześnie (np. kolejkowanie w nocy).</p> <p>W stopce spisu wyborców powinna znaleźć się informacja, z jakiego systemu i o której godzinie dokument został wygenerowany. Wygenerowane pliki powinny być nieedytowalne.</p> <p>Generowanie plików spisów wyborców powinno umieszczać w logu audytu wpis o udostępnieniu zawierający ID osób znajdujących się w każdym z osobna spisie wyborców.</p>
WF.3.14	Podpisywanie plików ze spisami wyborców	Pliki ze spisami wyborców, które zostały wygenerowane w CRW, powinny być podpisywane kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną ministra.
WF.3.15	Przechowywanie wygenerowanych plików ze spisami wyborców	<p>Wygenerowane w CRW pliki ze spisami wyborców powinny być:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przechowywane w systemie przez 5 lat od momentu wygenerowania; • dostępne do wydrukowania/pobrania od razu po wygenerowaniu; • możliwe do wydrukowania/pobrania wielokrotnie.
WF.3.16	Weryfikacja poprawności wygenerowanych plików ze spisami wyborców	CRW umożliwi użytkownikowi pełną lub częściową weryfikację poprawności wygenerowanych plików ze spisami wyborców.
WF.3.17	Weryfikacja zgodności wydrukowanych spisów wyborców	CRW umożliwi użytkownikowi zweryfikowanie, czy wydrukowane spisy wyborców przekazywane po głosowaniu przez Komisję Wyborczą są tymi samymi spisami, które zostały tej Komisji wcześniej wydane.
WF.3.18	Usługa wnioskowania o wpisanie do stałego obwodu głosowania	<p>Usługa będzie umożliwiała wyborcy wnioskowanie drogą elektroniczną o wpisanie do obwodu głosowania. Wniosek będzie podlegał weryfikacji poza systemem.</p> <p>Obwód głosowania, do którego zostanie wpisany wyborca wybierany jest na podstawie jego adresu zamieszkania wskazanego we wniosku.</p>
WF.3.19	Usługa do zgłaszania zamiaru głosowania korespondencyjnego	Usługa będzie umożliwiała wyborcy zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego.
WF.3.20	Usługa do zgłaszania zamiaru głosowania przez pełnomocnika	Usługa będzie umożliwiała wyborcy zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika.
WF.3.21	Usługa dopisywania się do spisu	

ID	Nazwa wymagania	Opis wymagania
WF.3.22	Ręczne przypisanie wyborcy do odrębnego obwodu głosowania	CRW będzie umożliwiał użytkownikowi przypisanie wyborcy do odrębnego obwodu głosowania. Powinno być możliwe zarówno jednostkowe przypisywanie wyborców, jak i zbiorcze na podstawie pliku ze spisem wyborców przesłanego przez jednostkę organizującą dany obwód odrębny.
WF.3.23	Pobieranie plików z CRW	CRW umożliwi pobieranie wygenerowanych w aplikacji plików na dysk komputera użytkownika.
WF.3.24	Logowanie pobrania pliku spisu wyborców	Przy pobraniu pliku ze spisem wyborców CRW powinien odłożyć w logu wpis o udostępnieniu PDF.

3.2. Wymagania нефункционалне (wysokopoziomowe)

3.2.1. WNF.1 - Wymagania generatora spisów wyborców

Wymaganie	Opis
WNF.1.1	Mechanizm generowania spisów wyborców powinien umożliwiać skalowanie horyzontalne w obszarze aplikacji jak i źródła danych.
WNF.1.2	Mechanizm generowania powinien dostarczać metryki dla systemu monitoringu, tj. czasy generowań, ilość procesów generowania itp.
WNF.1.3	Mechanizm generowania powinien dostarczać możliwość kontroli procesu generowania, tj.: <ul style="list-style-type: none"> wgląd w błąd generowania spisu; ponowienie generowania spisu - pojedynczego i masowego; zatrzymanie procesów generowania pojedynczego i masowego.
WNF.1.4	Mechanizm generowania powinien dostarczać użytkownikowi informacje o progresie generowania.
WNF.1.5	Mechanizm generowania powinien dostarczać do użytkownika dane spisu w trybie synchronicznym, tj. w czasie rzeczywistym.
WNF.1.6	Mechanizm generowania powinien dostarczać do użytkownika dane spisu w trybie asynchronicznym, tj. użytkownik zleca zadanie które jest kolejkwane i wykonywane już niezależnie względem działań użytkownika.
WNF.1.7	Mechanizm generowania powinien, w procesie asynchronicznym, umożliwić kontrolę kolejności generowanych spisów wyborców: <ul style="list-style-type: none"> po wielkości gminy np. liczba okręgów, obwodów; sterowanie manualne priorytetem przez operatora systemu.
WNF.1.8	Mechanizm kolejności generowań w minimalnym stopniu powinien wpływać na dostępny czas procesu generowania, tj. kolejność powinna być wyliczona przed rozpoczęciem procesu.

Wymaganie	Opis
WNF.1.9	Mechanizm kolejności generowań powinien umożliwiać zmianę priorytetu w trakcie działania procesu generatora.
WNF.1.10	Mechanizm generowania powinien umożliwić automatyczne ponowienie zadania generowania spisu wyborców przy błędach systemu które kwalifikują się do ponowienia.

3.2.2. WNF.2 - Wymagania kontroli uprawnień

Wymaganie	Opis
WNF.2.1	Przy komunikacji <i>system-to-system</i> powinien zostać ograniczony zakres zwracanych danych do tych jakie ma uprawnienia system pobierający dane.
WNF.2.2	System zapewni rejestrowanie, odbieranie, zmianę i dokonywanie przeglądu indywidualnych uprawnień użytkowników, administratorów i systemów informatycznych, co do zakresu dostępu do danych i usług przetwarzania.
WNF.2.3	System zapewni po uwierzytelnieniu użytkownika dostęp do danych i usług zgodnie z nadanym indywidualnym zakresem dostępu do danych i usług przetwarzania.
WNF.2.4	System umożliwi dostęp do danych i usług przetwarzania po uwierzytelnieniu użytkownika lub systemu zewnętrznego.
WNF.2.5	System będzie zawierał mechanizmy zabezpieczające przed ujawnieniem, modyfikacją oraz przypadkowym usunięciem danych przez użytkownika.

3.2.3. WNF.3 - Wymagania audytu zdarzeń biznesowych

Wymaganie	Opis
WNF.3.1	System zapewni logowanie aktywności użytkowników w systemie z uwzględnieniem kontekstu wywołania oraz zgodnie ze standardami wypracowanymi dla RDP i zmianami technologicznymi oraz innymi, w szczególności w zakresie wywołania.
WNF.3.2	System zapewni logowanie zdarzeń związanych z wymianą danych z zewnętrznymi systemami, wraz z identyfikatorem systemu, datą, zakresem danych.
WNF.3.3	System zapewni zapisywanie w audycie zdarzeń: <ul style="list-style-type: none"> • dodania danych; • modyfikacji danych; • usuwania danych; • dostępu do danych.
WNF.3.4	System zapewni rozliczalność operacji i ich celów wykonywanych przez obywateli (w przypadku realizacji poprzez e-usługi), użytkowników, administratorów i zewnętrzne systemy informatyczne.
WNF.3.5	System zapewni przechowywanie informacji w dziennikach systemów od dnia ich zapisu, przez okres wskazany w przepisach odrębnych.
WNF.3.6	System zapewni automatyczne odnotowanie:

Wymaganie	Opis
	<ol style="list-style-type: none"> 1. daty pierwszego wprowadzenia danych do systemu; 2. identyfikatora użytkownika wprowadzającego dane osobowe do systemu; 3. źródła danych, w przypadku zbierania danych, nie od osoby, której one dotyczą, np. z innego systemu informatycznego; 4. informacji o odbiorcach (osobach i systemach), którym dane osobowe zostały udostępnione, dacie i zakresie tego udostępnienia.
WNF.3.7	<p>System ma umożliwić dostęp do historycznych i bieżących zdarzeń rejestrowanych w dzienniku zdarzeń (logach) wynikających z działań użytkowników oraz systemów m.in. takich jak :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dostęp do systemu; 2. dostęp do konfiguracji systemu, w tym konfiguracji zabezpieczeń; 3. dostęp do przetwarzanych w systemach danych; 4. operacji przetwarzania; 5. operacji przyjmowania, pobierania i udostępniania danych; 6. wyjątków, usterek, błędów, itp.; 7. zdarzeń związanych z bezpieczeństwem informacji.
WNF.3.8	System zapewni raporty RODO bazujące na wpisach w logach. Wpisy w logach muszą zachować strukturę umożliwiającą wygenerowanie raportów RODO.

3.2.4. WNF.4 - Wymagania technologiczne

Wymaganie	Opis
WNF.4.1	Komunikacja do serwera statycznych plików powinna być realizowana w protokole http/2.
WNF.4.2	Aplikacja będzie stosować kodowanie znaków wg standardu UTF-8.
WNF.4.3	System powinien umożliwiać publikację wielu wersji API tego samego komponentu.
WNF.4.4	Pliki statyczne interfejsu użytkownika powinny być udostępniane użytkownikom z dedykowanego do tego serwera.
WNF.4.5	System w części back-end powinien być napisany w języku Java 11 lub nowszym.
WNF.4.6	System w części back-end powinien być zbudowany z wykorzystaniem platformy Spring Boot.
WNF.4.7	System w części interfejsu użytkownika powinien wykonany w technologii Angular (tj. TypeScript, JavaScript).

3.2.5. WNF.5 - Wymagania podpisywania cyfrowo operacji

Wymaganie	Opis
WNF.5.1	Podpis cyfrowy jest składany na każdej operacji modyfikującej stan rejestrów.
WNF.5.2	Podpis cyfrowy jest realizowany kluczami RSA dostarczonymi na karcie chipowej.

Wymaganie	Opis
WNF.5.3	Podpis zostanie wykonany algorytmem SHA256withRSA.
WNF.5.4	Mechanizm ma pozwalać na wykonanie wielokrotnie podpisu bez każdorazowego podawania PINu.
WNF.5.5	Wyciągnięcie karty z czytnika powinno skutkować podaniem PINu przy kolejnej operacji podpisu.
WNF.5.6	Dla wskazanych przez biznes operacji będzie wymagane bezwzględne podanie PIN.
WNF.5.7	Ponowne wprowadzenie PINu będzie odroczone na zdefiniowany w systemie czas.
WNF.5.8	Domyślnie czas bez ponowienia wprowadzenia PINu powinien wynosić 1 godzinę.
WNF.5.9	Podpis cyfrowy powinien być dołączony do nagłówka HTTP podpisanego wywołania.
WNF.5.10	Certyfikat użytkownika podpisującego powinien być dołączony do nagłówka HTTP podpisanego wywołania.
WNF.5.11	Serwer przyjmujący żądanie/wywołanie/operację musi sprawdzić czy certyfikat klienta sesji TLS jest tym samym certyfikatem z podpisu cyfrowego.
WNF.5.12	Serwer przyjmujący żądanie/wywołanie/operację musi sprawdzić poprawność podpisu pod przyjętymi danymi.
WNF.5.13	Mechanizm podpisywania powinien wspierać możliwość podłączenia wielu kart chipowych tego samego typu do stanowiska.
WNF.5.14	Mechanizm podpisywania powinien wspierać możliwość podłączenia wielu kart chipowych różnego typu do stanowiska.
WNF.5.15	Możliwość ustalenia pinowania co X akcji w Y czasu (np. co 20 akcję w ciągu godziny).

3.2.6. WNF.6 - Wymagania bezpieczeństwa

Wymaganie	Opis
WNF.6.1	Uwierzytelnienie użytkowników korzystających z graficznego interfejsu użytkownika (GUI) powinno odbywać się zgodnie z uwierzytelnianiem do nowego modułu utworzonego w ramach RDP.
WNF.6.2	<p>Wymagania ogólne</p> <ul style="list-style-type: none"> • System zapewni poufność danych. • System zapewni integralność danych. • System zapewnia rozliczalność i niezaprzeczalność danych.
WNF.6.3	System uniemożliwi dostęp do danych i usług przetwarzania z pominięciem uwierzytelnienia użytkownika lub systemu zewnętrznego.
WNF.6.4	System uniemożliwi nieuprawnionemu użytkownikowi ujawnienie, modyfikacje, usunięcie lub zniszczenie danych.

Wymaganie	Opis
WNF.6.5	System zapewni, że wymiana danych dokonywana pomiędzy rejestrami publicznymi obejmuje jedynie informacje niezbędne do prawidłowego funkcjonowania tych rejestrów (ograniczenie danych).
WNF.6.6	System zapewni stosowanie odwołań do rejestrów zawierających dane referencyjne w zakresie niezbędnym i ograniczonym do realizacji zadań i celów.
WNF.6.7	System zapewni wymianę danych przez bezpośrednie odwołanie się do danych referencyjnych przez rejestr inicjujący wymianę.
WNF.6.8	System powinien być realizowany zgodnie z wytycznymi rozporządzeniem Krajowe Ramy Interoperacyjności (KRI).
WNF.6.9	System zapewni szyfrowanie komunikacji przy wykorzystaniu protokołu TLS w wersji 1.2 lub wyższej.
WNF.6.10	Kod źródłowy aplikacji zostanie przygotowany z zachowaniem standardów tworzenia i utrzymania kodu.
WNF.6.11	Aplikacja powinna być zbudowana z oddzielnych modułów, tj. interfejs użytkownika, serwer usług oraz magazynu danych.
WNF.6.12	Certyfikaty dla użytkowników systemu oraz podmiotów/systemów zewnętrznych będą dostarczone przez Centrum Certyfikatów KPRM (dawniej Centrum Certyfikatów MC).
WNF.6.13	Dostęp do repozytorium kodu źródłowego będzie kontrolowany przez mechanizm uprawnień oraz procedury nadawania i odbierania uprawnień.
WNF.6.14	System zapewni monitorowanie, przeglądanie i audytowanie procesów przetwarzania realizowanych przez system.
WNF.6.15	System zapewni stosowanie składników sprzętowych lub oprogramowania umożliwiającego wymianę danych z innymi systemami teleinformatycznymi za pomocą protokołów komunikacyjnych i szyfrujących określonych w obowiązujących przepisach, normach, standardach lub rekomendacjach ISO.
WNF.6.16	Komunikacja wewnątrz infrastruktury ZIR powinna być szyfrowana.

3.2.7. WNF.7 - Wymagania bezpieczeństwa dla infrastruktury

Wymaganie	Opis
WNF.7.1	System zapewni dostępność i integralność danych i usług przetwarzania po incydencie fizycznym (awarii, zaniku zasilania) i logicznym (odporność systemu).
WNF.7.2	System uniemożliwi utratę informacji w wyniku awarii.
WNF.7.3	System zapewni ochronę przed błędami, utratą, nieuprawnioną modyfikacją.
WNF.7.4	System umożliwi dokonywanie przeglądu indywidualnych uprawnień dostępu do danych i usług przetwarzania, np. poprzez generowanie raportu.
WNF.7.5	System umożliwi odbieranie i zmianę indywidualnych uprawnień dostępu do danych i usług przetwarzania.
WNF.7.6	System uniemożliwi dostęp do danych i usług przetwarzania z pominięciem uwierzytelnienia przy logowaniu.

Wymaganie	Opis
WNF.7.7	System zapewni dostęp do danych i usług przetwarzania tylko w zakresie nadanych uprawnień.
WNF.7.8	System zapewni dostęp do danych i usług przetwarzania tylko w wyniku pozytywnego procesu uwierzytelniania indywidualnym certyfikatem.
WNF.7.9	System zapewni rejestrowanie i wyrejestrowywanie (zakończenie) każdej sesji – wyrejestrowywanie/wylogowanie po określonym czasie nieaktywności użytkownika.
WNF.7.10	System zapewni kontrolę przepływu informacji pomiędzy systemem informatycznym administratora danych a siecią publiczną, np. logowanie ww. danych.
WNF.7.11	System umożliwi wykonanie kopii zapasowych danych i obrazu systemu, zapewni sprawne działanie po uruchomieniu systemu po odtworzeniu danych z kopii zapasowych, zapewni testowanie sprawności działania po uruchomieniu systemu po odtworzeniu danych z kopii zapasowych.
WNF.7.12	System umożliwi stosowanie zabezpieczeń kryptograficznych danych w czasie ich składowania i przesyłania w sieciach publicznych przed nieuprawnionym ujawnieniem i zmianami (dezintegracją).
WNF.7.13	System zapewni konieczność stosowania indywidualnych kluczy kryptograficznych i okresowe ich odnawianie.
WNF.7.14	System umożliwi pseudonimizację danych (szyfrowanie kluczem tajnym, tokenizacja, zastosowanie funkcji skrótu).
WNF.7.15	System umożliwi szyfrowanie danych (przechowywanie, przekazywanie) (pseudonimizacja, kryptografia symetryczna, kryptografia asymetryczna, techniki anonimizacji).
WNF.7.16	System zapewni ochronę programowych (moduł log audytu) i technicznych środków służących rejestrowaniu zdarzeń oraz zapisów transakcyjnych i informacji w dziennikach zdarzeń.
WNF.7.17	System zapewni ochronę dziennika zdarzeń przed manipulacją (zmianami, dezintegracją, usuwaniem), utratą, zniszczeniem, fałszowaniem, nieuprawnionym dostępem i nieuprawnionym ujawnieniem.
WNF.7.18	System zapewni synchronizację zegara czasu z zegarem wzorcowym, co najmniej na potrzeby rozliczalności operacji w dzienniku zdarzeń.
WNF.7.19	System zapewni ochronę danych związanych z transakcjami dokonywanymi w ramach usług świadczonych przez aplikacje, aby zapobiec przerwaniu transmisji, błędom w trasowaniu, nieuprawnionym zmianom wiadomości, nieuprawnionemu ujawnieniu, nieuprawnionemu powieleniu lub odtworzeniu.
WNF.7.20	System zapewni monitorowanie, przeglądanie i audytowanie procesów przetwarzania realizowanych przez system i zewnętrzne systemy informatyczne.

3.2.8. WNF.8 - Wymagania RODO

Wymaganie	Opis
WNF.8.1	Zasada minimalizacji danych wymaga, aby gromadzone były wyłącznie dane niezbędne do identyfikacji danej osoby.
WNF.8.2	System umożliwi usunięcie niezgodności danych w systemie.

Wymaganie	Opis
WNF.8.3	System umożliwi ograniczenie przetwarzania danych w czasie (okres przetwarzania) i zakresie (ilość danych).
WNF.8.4	System umożliwi dostęp obywatela do danych go dotyczących.

3.2.9. WNF.9 - Wymagania systemowe - prawne

Wymaganie	Opis
WNF.9.1	System musi być zgodny z ustawą z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy oraz ustawą zmieniającą Kodeks wyborczy wprowadzającą możliwość wykorzystania CRW.
WNF.9.2	System musi być zgodny z ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.
WNF.9.3	System musi być zgodny z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych - RODO).
WNF.9.4	System musi być zgodny z ustawą z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.
WNF.9.5	System musi być zgodny z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych.
WNF.9.6	System musi być zgodny z ustawą z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.
WNF.9.7	System musi być zgodny z ustawą z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej.
WNF.9.8	System musi być zgodny z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 września 2005 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu udostępniania danych zgromadzonych w rejestrze publicznym.
WNF.9.9	System musi być zgodny z rozporządzeniem Ministra Nauki i Informatyzacji z dnia 19 października 2005 r. w sprawie testów akceptacyjnych oraz badania oprogramowania interfejsowego i weryfikacji tego badania.

3.2.10. WNF.10 - Wymagania skalowalności/wydajności

Wymaganie	Opis
WNF.10.1	System zapewni obsługę minimum 3000 jednocześnie zalogowanych użytkowników,
WNF.10.2	System powinien zapewnić wygenerowanie spisów wyborców dla wszystkich komisji wyborczych w czasie do 6 godzin od momentu zamrożenia spisów.
WNF.10.3	Maksymalny czas odpowiedzi systemu na zapytanie nie powinien przekroczyć 1s.

Wymaganie	Opis
WNF.10.4	System zapewni obsługę ok. 31 000 000 rekordów osób uprawnionych do głosowania.
WNF.10.5	System musi na wybory ogólnokrajowe wytworzyć ~30000 list wyborczych w postaci PDF.
WNF.10.6	System zapewni możliwość skalowania w pionie i poziomie.

3.2.11. WNF.11 - Wymagania monitoring systemu

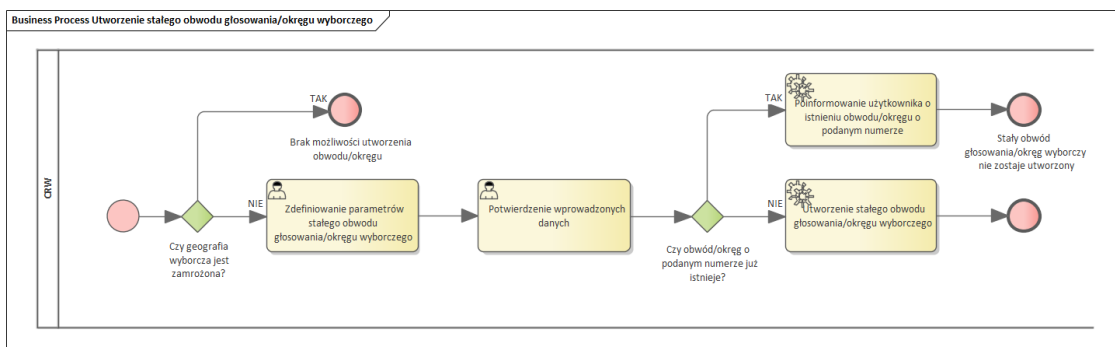
Wymaganie	Opis
WNF.11.1	System zapewni audyt zdarzeń biznesowych zgodny ze standardem aplikacji Źródło.
WNF.11.2	System CRW powinien dostarczyć rozwiązania umożliwiające monitorowanie parametrów aplikacji tj. metryki wywołań, zajętość pamięci, zajętość CPU, ilości wykonywanych operacji, czasy wywołań usług itp.
WNF.11.3	System CRW powinien umożliwić podłączenie do narzędzi wykorzystywanych do monitoringu i nadzoru środowiska SRP.

3.2.12. WNF.12 - Wymagania architektury systemu

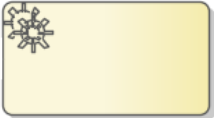

Wymaganie	Opis
WNF.12.1	System CRW powinien korzystać z rozwiązań wypracowanych w ramach RDP tj. środowiska, technologia, system uprawnień.
WNF.12.2	System CRW będzie osadzony w infrastrukturze serwerowej SRP.
WNF.12.3	Rozwiązanie CRW powinno być zrealizowane w architekturze mikroserwisów.
WNF.12.4	Interfejs użytkownika powinien być zrealizowany z wykorzystaniem szablonu/rozwiązania ŹRÓDŁO v2 wypracowanego w ramach prac nad RDP.

4. Procesy biznesowe

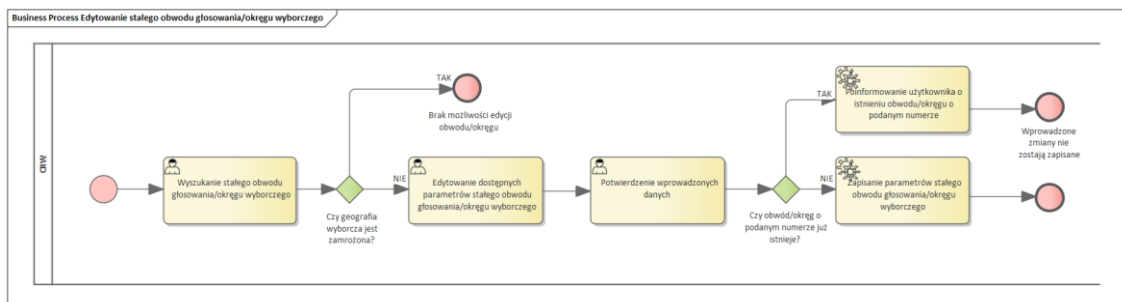
4.1. Utworzenie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego

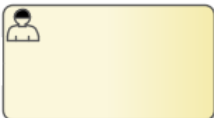

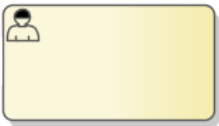
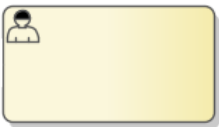

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Czy geografia wyborcza jest zamrożona?	System sprawdza, czy ze względu na zbliżające się wybory zamrożona została geografia wyborcza Jeżeli TAK, system informuje użytkownika o braku możliwości utworzenia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego. Jeżeli NIE, użytkownik ma możliwość utworzenia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego. Użytkownicy o określonej roli posiadającej odpowiednie uprawnienie będą mieli możliwość utworzenia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego po zamrożeniu geografii wyborczej.
3		Koniec procesu - zamrożona geografia wyborcza	Brak możliwości utworzenia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.
4		Zdefiniowanie parametrów stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	Użytkownik definiuje parametry stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.
5		Potwierdzenie wprowadzonych danych	Użytkownik potwierdza wprowadzone dane.
6		Czy obwód/okręg o podanym numerze już istnieje?	System sprawdza, czy numer utworzonego stałego obwodu głosowania/okręgu

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			<p>wyborczego pokrywa się z numerem już istniejącego obwodu/okręgu.</p> <p>Jeżeli TAK, system informuje użytkownika, że obwód/okręg o podanym numerze już istnieje.</p> <p>Jeżeli NIE, system tworzy stały obwód głosowania/okręg wyborczy.</p>
7		Utworzenie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	System tworzy stały obwód głosowania/okręg wyborczy.
8		Poinformowanie użytkownika o istnieniu obwodu/okręgu o podanym numerze	System informuje użytkownika, że stały obwód głosowania/okręg wyborczy o podanym numerze już istnieje.
9		Koniec procesu	Stały obwód głosowania/Okręg wyborczy nie zostaje utworzony.
10		Koniec procesu	Utworzono stały obwód głosowania/okręg wyborczy.

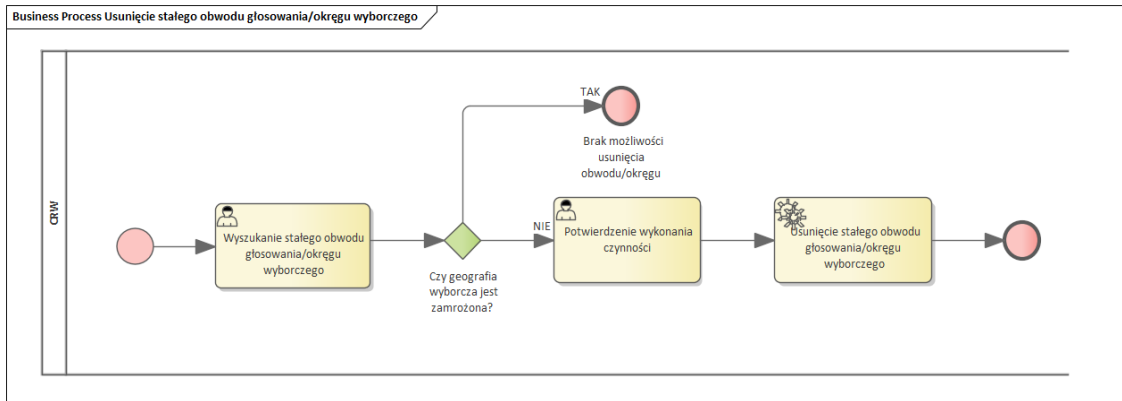
4.2. Edytowanie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Wyszukanie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	Użytkownik wyszukuje i wybiera stały obwód głosowania/okręg wyborczy, którego parametry powinny zostać zmodyfikowane.
3		Czy geografia wyborcza jest zamrożona?	System sprawdza, czy ze względu na zbliżające się wybory zamrożona została geografia wyborcza.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			<p>Jeżeli TAK, system informuje użytkownika o braku możliwości edycji obwodu głosowania/okręgu wyborczego.</p> <p>Jeżeli NIE, użytkownik ma możliwość edycji stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.</p> <p>Użytkownicy o określonej roli posiadającej odpowiednie uprawnienie będą mieli możliwość edytowania stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego po zamrożeniu geografii wyborczej.</p>
4		Koniec procesu - zamrożona geografia wyborcza	Brak możliwości edytowania stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.
5		Edytowanie dostępnych parametrów stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	Użytkownik modyfikuje edytowalne parametry stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.
6		Potwierdzenie wprowadzonych danych	Użytkownik potwierdza wprowadzone dane.
7		Czy obwód/okręg o podanym numerze już istnieje?	<p>System sprawdza, czy numer edytowanego obwodu głosowania/okręgu wyborczego pokrywa się z numerem już istniejącego obwodu/okręgu.</p> <p>Jeżeli TAK, system informuje użytkownika, że obwód/okręg o podanym numerze już istnieje.</p> <p>Jeżeli NIE, system zapisuje wprowadzone przez użytkownika zmiany.</p>
8		Zapisanie parametrów stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	System zapisuje zmodyfikowane parametry stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.
9		Poinformowanie użytkownika o istnieniu obwodu/okręgu o podanym numerze	System informuje użytkownika, że stały obwód głosowania/okręg wyborczy o podanym numerze już istnieje.
10		Koniec procesu	Wprowadzone zmiany nie zostają zapisane.
11		Koniec procesu	Zaktualizowano parametry stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.

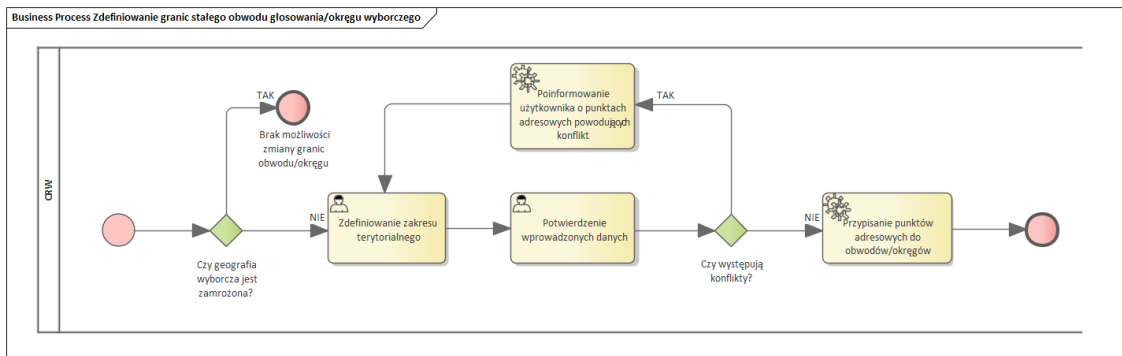
4.3. Usunięcie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego

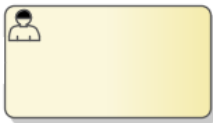

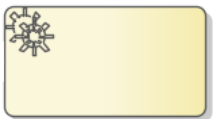

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Wyszukanie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	Użytkownik wybiera stały obwód głosowania/okręg wyborczy, który chce usunąć.
3		Czy geografia wyborcza jest zamrożona?	System sprawdza, czy ze względu na zbliżające się wybory zamrożona została geografia wyborcza. Jeżeli TAK, system informuje użytkownika o braku możliwości usunięcia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego. Jeżeli NIE, użytkownik ma możliwość usunięcia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego. Użytkownicy o określonej roli posiadającej odpowiednie uprawnienie będą mieli możliwość usunięcia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego po zamrożeniu geografii wyborczej.
4		Koniec procesu - zamrożona geografia wyborcza	Brak możliwości usunięcia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.
5		Potwierdzenie wykonania czynności	Użytkownik potwierdza chęć usunięcia stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego.
6		Usunięcie stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego	System usuwa stały obwód głosowania/okręg wyborczy. Punkty adresowe należące do usuwanego obwodu/okręgu stają się nieprzypisane.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
7		Koniec procesu	Usunięto stały obwód głosowania/okręg wyborczy.

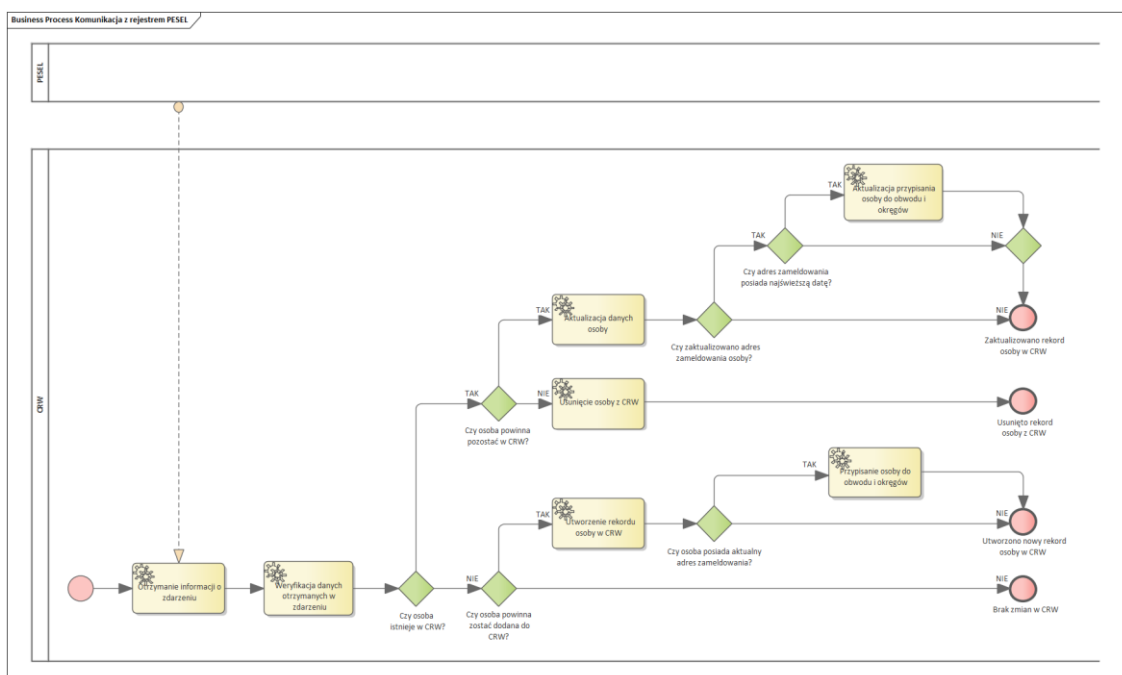
4.4. Zdefiniowanie granic stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Czy geografia wyborcza jest zamrożona?	System sprawdza, czy ze względu na zbliżające się wybory zamrożona została geografia wyborcza. Jeżeli TAK, system informuje użytkownika o braku możliwości definiowania granic. Jeżeli NIE, użytkownik ma możliwość definiowania granic stałych obwodów głosowania/okręgów wyborczych. Użytkownicy o określonej roli posiadającej odpowiednie uprawnienie będą mieli możliwość modyfikowania granic stałego obwodu głosowania/okręgu wyborczego po zamrożeniu geografii wyborczej.
3		Koniec procesu - zamrożona geografia wyborcza	Brak możliwości zmiany granic stałego obwodu głosowania.
4		Zdefiniowanie zakresu terytorialnego	Użytkownik definiuje zakresy terytorialne. Użytkownik ma możliwość usunięcia zdefiniowanych już zakresów terytorialnych przypisanych do stałych obwodów głosowania lub przeniesienia ich do innego stałego obwodu głosowania.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
5		Potwierdzenie wprowadzonych danych	Użytkownik potwierdza wprowadzone zakresy terytorialne.
6		Czy występują konflikty?	System sprawdza, czy pomiędzy wprowadzonymi a zapisanymi już zakresami terytorialnymi występują konflikty. Jeżeli TAK, system informuje użytkownika o występującym konflikcie. Jeżeli NIE, system zapisuje zdefiniowane granice.
7		Poinformowanie użytkownika o punktach adresowych powodujących konflikt	System informuje użytkownika o punktach adresowych pokrywających się z zdefiniowanym zakresem terytorialnym. Jeżeli występuje konflikt, użytkownik ma możliwość wprowadzenia zmian w zdefiniowanych zakresach terytorialnych stałych obwodów głosowania/okręgów wyborczych.
8		Przypisanie punktów adresowych do obwodów/okręgów	System przypisuje punkty adresowe do stałych obwodów głosowania/okręgów wyborczych i zapisuje granice obwodów/okręgów, które uległy modyfikacji.
9		Koniec procesu	Zdefiniowano granice stałego obvodu głosowania/okręgu wyborczego.

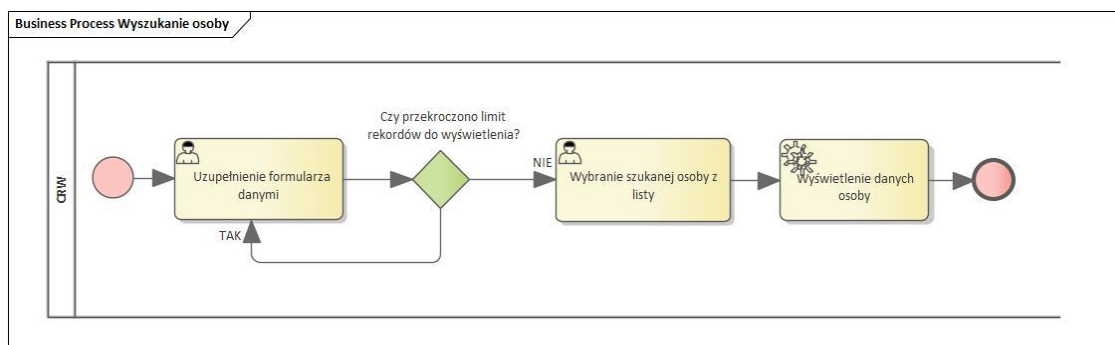
4.5. Komunikacja z rejestrem PESEL

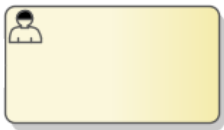

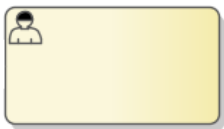

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Otrzymanie informacji o zdarzeniu	CRW otrzymuje z PESEL informację o zdarzeniu. W zdarzeniu przekazywane są dane techniczne zdarzenia oraz określone dane osoby, której ono dotyczy. Zdarzeniem może być np. nadanie numeru PESEL osobie, zmiana imienia osoby, zgon osoby.
3		Weryfikacja danych otrzymanych w zdarzeniu	CRW weryfikuje rodzaj zdarzenia oraz dane osoby przekazane w zdarzeniu.
4		Bramka ALBO Czy osoba istnieje w CRW?	Moment decyzyjny. Czy osoba istnieje w CRW? Jeżeli TAK, następuje sprawdzenie, czy osoba powinna pozostać w CRW. Jeżeli NIE, sprawdzone zostaje, czy osoba powinna zostać dodana do CRW.
5		Bramka ALBO Czy osoba powinna zostać dodana do CRW?	Moment decyzyjny. Czy osoba powinna zostać dodana do CRW? Jeżeli TAK, utworzony zostaje nowy rekord osoby. Jeżeli NIE, proces zostaje zakończony.
6		Utworzenie rekordu osoby w CRW	CRW tworzy nowy rekord osoby i zapisuje niezbędne jej dane. Zdarzeniami, które mogą spowodować utworzenie rekordu osoby w CRW mogą być m.in. uzyskanie przez osobę pełnoletności lub uzyskanie przez osobę obywatelstwa polskiego.
7		Bramka ALBO Czy osoba posiada aktualny adres zameldowania?	Moment decyzyjny. Czy osoba posiada aktualny adres zameldowania? Jeżeli TAK, osoba zostaje przypisana do obwodu i okręgów. Jeżeli NIE, proces zostaje zakończony.
8		Przypisanie osoby do obwodu i okręgów	CRW przypisuje osobę do stałego obwodu głosowania oraz okręgów wyborczych na podstawie jej adresu zameldowania.
9		Bramka ALBO Czy osoba powinna pozostać w CRW?	Moment decyzyjny. Czy osoba powinna pozostać w CRW? Jeżeli TAK, zaktualizowane zostają dane osoby. Jeżeli NIE, rekord osoby zostaje usunięty.
10		Usunięcie osoby z CRW	CRW usuwa rekord osoby. Krok ten następuje, jeżeli w zdarzeniu przekazana zostanie informacja o np. zgonie osoby lub utracie przez nią obywatelstwa polskiego.
11		Aktualizacja danych osoby	CRW aktualizuje dane osoby na podstawie otrzymanego zdarzenia.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis
12		Bramka ALBO Czy zaktualizowano adres zameldowania osoby?	Moment decyzyjny. Czy zaktualizowano adres zameldowania osoby? Jeżeli TAK, następuje sprawdzenie, czy posiada on najświeższą datę. Jeżeli NIE, proces zostaje zakończony.
13		Bramka ALBO Czy adres zameldowania posiada najświeższą datę?	Moment decyzyjny. Czy adres zameldowania posiada najświeższą datę? Jeżeli TAK, zaktualizowane zostaje przypisanie osoby do obwodu i okręgów. Jeżeli NIE, proces zostaje zakończony.
14		Aktualizacja przypisania osoby do obwodu i okręgów	CRW aktualizuje przypisanie osoby do stałego obwodu głosowania i okręgów wyborczych na podstawie zmienionego adresu zameldowania.
15		Koniec procesu Brak zmian w CRW	Zakończenie procesu.
16		Koniec procesu Utworzono nowy rekord osoby w CRW	Zakończenie procesu.
17		Koniec procesu Usunięto rekord osoby z CRW	Zakończenie procesu.
18		Koniec procesu Zaktualizowano rekord osoby w CRW	Zakończenie procesu.

4.6. Wyszukiwanie osoby

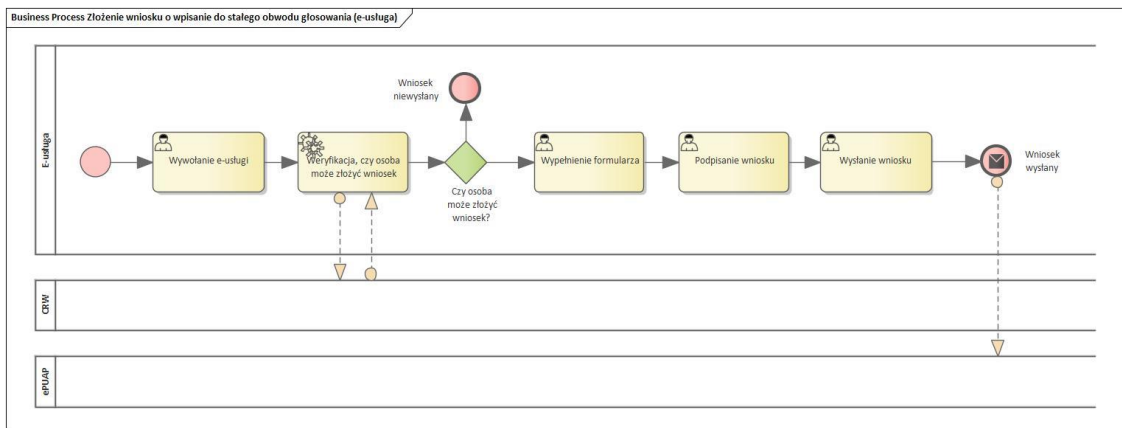
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
2		Uzupełnienie formularza danymi	Użytkownik wpisuje dane osoby, którą chce wyszukać.
3		Bramka ALBO Czy przekroczono limit rekordów do wyświetlenia?	Moment decyzyjny. Czy przekroczono limit rekordów do wyświetlenia? Jeżeli wyszukiwanie odbywa się z użyciem danych innych niż numer PESEL albo numer dokumentu tożsamości to możliwe jest, że znalezionych w systemie rekordów będzie więcej niż jeden. Limit rekordów do wyświetlenia: 50. Jeżeli NIE, rekordy zostaną wyświetlone użytkownikowi. Jeżeli TAK, pojawi się komunikat z informacją o przekroczeniu limitu rekordów do wyświetlenia.
4		Wybranie szukanej osoby z listy	Po pojawieniu się listy rekordów, użytkownik wskazuje osobę, której szuka. Lista domyślnie sortowana jest po nazwisku. Istnieje możliwość zmiany sortowania po kliknięciu w nagłówki kolumny.
5		Wyświetlenie danych osoby	Aplikacja wyświetla dane szukanej osoby.
6		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.7. Złożenie wniosku o wpisanie do stałego obwodu głosowania (e-usługa)

Inne procesy związane z wpisaniem wyborcy do stałego obwodu głosowania:

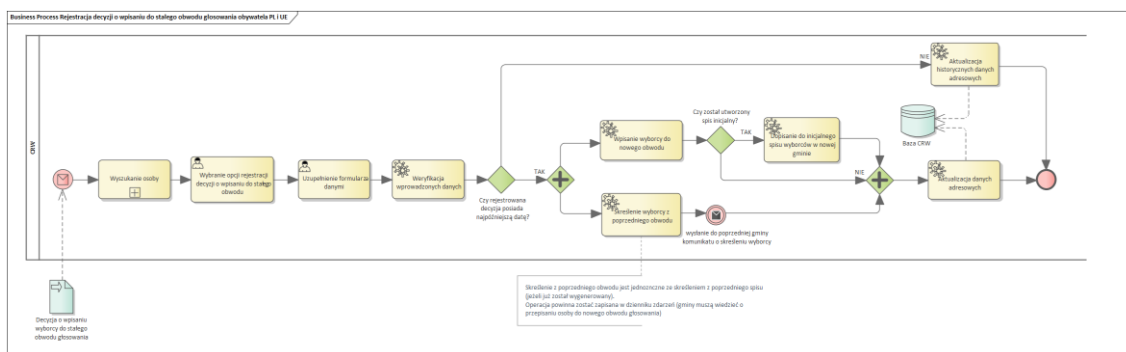
- [4.8. Rejestracja decyzji o wpisaniu do stałego obwodu głosowania obywatela PL i UE;](#)
- [4.9. Edycja adresu zamieszkania.](#)

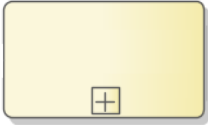

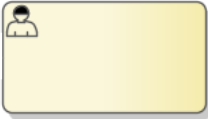

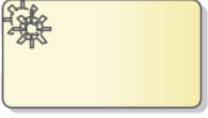

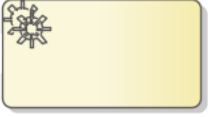
Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu	
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Wywołanie e-usługi	Wyborca wywołuje e-usługę pozwalającą na wysłanie wniosku o wpisanie do stałego obwodu głosowania zgodnego z miejscem zamieszkania w formie elektronicznej.
3		Weryfikacja, czy osoba może złożyć wniosek	E-usługa weryfikuje, na podstawie informacji przesłanej z systemu CRW, czy dana osoba może złożyć wniosek o wpisanie do stałego obwodu głosowania.
4		Bramka ALBO Czy osoba może złożyć wniosek?	Moment decyzyjny. Czy osoba może złożyć wniosek? <ul style="list-style-type: none"> jeżeli TAK, kontynuacja procesu; jeżeli NIE, koniec procesu - wniosek niewysłany.
5		Koniec procesu - wniosek niewysłany	Zakończenie procesu spowodowane brakiem możliwości złożenia wniosku o wpisanie do stałego obwodu głosowania.
6		Wypełnienie formularza	Wyborca uzupełnia formularz dostępny w e-usłudze.
7		Podpisanie wniosku	Wyborca podpisuje wniosek bezpiecznym podpisem elektronicznym lub podpisem zaufanym.
8		Wysłanie wniosku	Wyborca akceptuje poprawność przesyłanych danych i następuje przesłanie zgłoszenia.

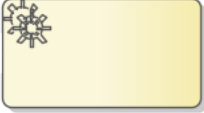
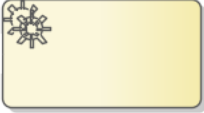

Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
9		<p>Koniec procesu - wniosek wysłany</p> <p>Zakończenie procesu - wniosek o wpisanie do stałego obwodu głosowania został wysłany do gminy zgodnie z adresem stałego zamieszkania wskazanym we wniosku.</p> <p>Zgłoszenie trafia na skrzynkę ePUAP odpowiedniego urzędu (rozwiązanie standardowe dla obecnie istniejących e-usług) i jest dalej procesowany.</p>

4.8. Rejestracja decyzji o wpisanie do stałego obwodu głosowania obywatela PL i UE

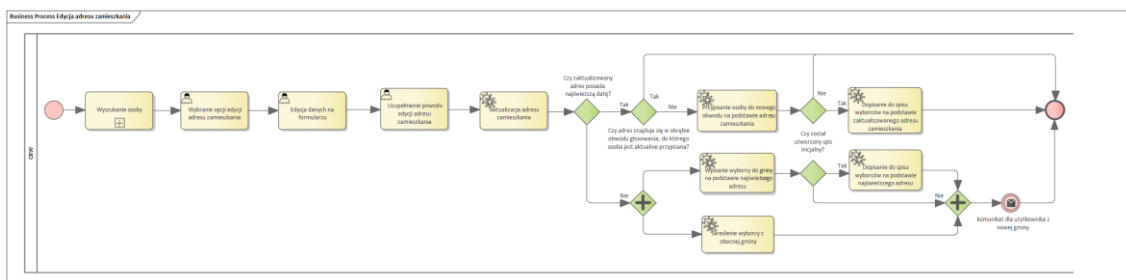

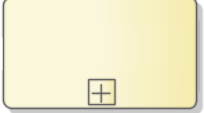
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu. Aby rozpocząć proces niezbędne jest wydanie wcześniej przez organ odpowiedzialny pozytywnej decyzji o wpisanie wyborcy do stałego obwodu głosowania.
2		Decyzja o wpisanie wyborcy do stałego obwodu głosowania	Wyborca składa wniosek o wpisanie do obwodu w gminie miejsca zamieszkania - złożenie wniosku możliwe jest w formie papierowej i elektronicznej (e-usługa). Wniosek podlega weryfikacji, a następnie wydawana jest decyzja. Pozytywna decyzja powinna zostać wprowadzona do systemu, ponieważ implikuje zmiany istotne dla systemu. Odmowa wpisania do stałego obwodu przekazywana jest wyborcy poza systemem CRW.
3		Wyszukiwanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukiwanie osoby .
4		Wybranie opcji rejestracji decyzji o wpisanie do stałego obwodu	Po wyszukaniu osoby użytkownik wybiera opcję w systemie, która umożliwi mu wywołanie formularza do rejestracji decyzji o wpisanie do stałego obwodu.

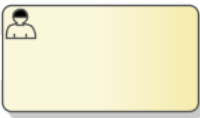
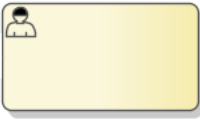
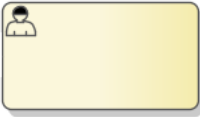

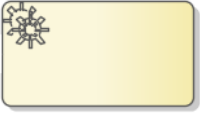
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
5		Uzupełnienie formularza danymi	Użytkownik wypełnia formularz niezbędnymi danymi.
6		Weryfikacja wprowadzonych danych	System weryfikuje czy wprowadzana decyzja jest decyzją aktualną (posiada najpóźniejszą datę).
7		Bramka ALBO Czy rejestrowana decyzja posiada najpóźniejszą datę?	Moment decyzyjny. Czy rejestrowana decyzja posiada najpóźniejszą datę? Jeżeli TAK, następuje przepisanie do innej gminy. Jeżeli NIE, wyborca pozostaje w dotychczasowej gminie, a jego dane adresowe zostają zaktualizowane.
8		Bramka równoległa (podział)	Podczas podziału kieruje przepływ do wszystkich wychodzących ścieżek.
9		Wpisanie wyborcy do nowego obwodu	Wpisanie wyborcy do stałego obwodu na podstawie zadeklarowanego przez niego adresu stałego zamieszkania.
10		Skreślenie wyborcy z poprzedniego obwodu	Skreślenie wyborcy ze stałego obwodu, do którego jest obecnie wpisany. Skreślenie z poprzedniego obwodu jest jednoznaczne ze skreśleniem z poprzedniego spisu (jeżeli już został wygenerowany). Operacja powinna zostać zapisana w dzienniku zdarzeń (gminy muszą wiedzieć o przepisaniu osoby do nowego obwodu głosowania).
11		Wysłanie do poprzedniej gminy komunikatu o skreśleniu wyborcy	Gmina, z której wykreślany jest wyborca, musi zostać o tym fakcie poinformowana. Jeżeli obwód z którego wyborca jest wykreślany i obwód, do którego jest wpisywany należą do tej samej gminy to komunikat nie zostanie wysłany.
12		Bramka ALBO Czy został utworzony spis inicjalny?	Moment decyzyjny. Czy został utworzony spis inicjalny? Jeżeli TAK, wyborca zostaje od razu dopisany do utworzonego spisu wyborców. Jeżeli NIE, wyborca nie zostaje dopisany do spisu, a jego dane adresowe zostają zaktualizowane.
13		Dopisanie do inicjalnego spisu wyborców w nowej gminie	Wyborca zmieniający wyborczą przynależność gminną zostaje dopisany do odpowiedniego spisu w danej gminie, jeżeli spis inicjalny, do którego można dopisać wyborcę, został uprzednio wygenerowany.

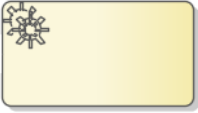

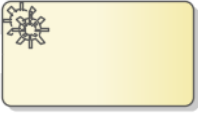
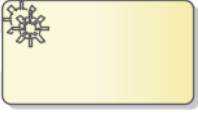

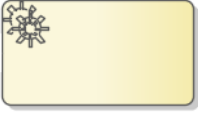

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
14		Bramka równoległa (łączenie)	Podczas łączenia oczekuje na wykonanie się wszystkich ścieżek, aby umożliwić dalszy przepływ.
15		Aktualizacja danych adresowych	Dane adresowe wyborcy zostają zaktualizowane. Jeżeli rejestrowana decyzja jest najnowsza, to wskazany adres zamieszkania jest adresem aktualnym (na jego podstawie wyborca jest wpisywany do odpowiedniego obwodu w danej gminie).
16		Aktualizacja historycznych danych adresowych	Historyczne dane adresowe wyborcy zostają zaktualizowane. Jeżeli istnieje już w systemie decyzja tego samego typu z późniejszą datą, to wskazany adres zamieszkania zostanie przypisany do wyborcy jako adres historyczny.
17		Baza danych CRW	Baza danych Centralnego Rejestru Wyborców.
18		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.9. Edycja adresu zamieszkania

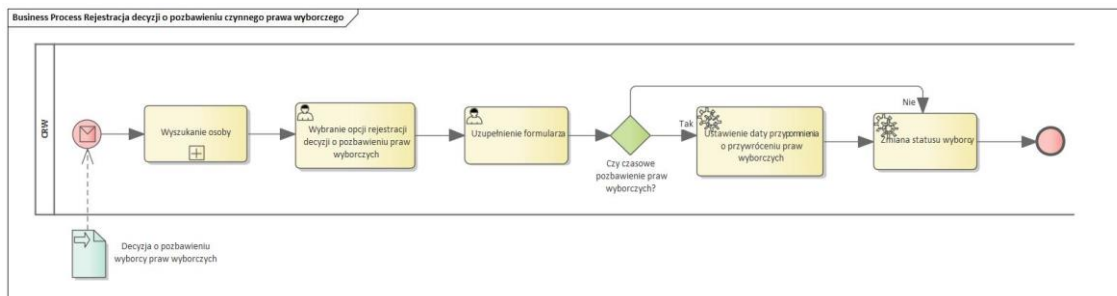

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Wyszukanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukanie osoby .

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
3		Wybranie opcji edycji adresu zamieszkania	<p>Użytkownik wybiera opcję edycji adresu zamieszkania. Opcja ta wyświetla się tylko w przypadku osoby, która przynależy do obwodu na podstawie adresu zamieszkania. Edycji podlega tylko aktualny adres zamieszkania należący do gminy zalogowanego użytkownika.</p> <p>Edycja może być dokonana w przypadku popełnienia błędu przez użytkownika podczas rejestracji decyzji o przypisaniu osoby do gminy. Adres zamieszkania musi być zgodny z adresem zapisanym w decyzji wójta.</p>
4		Edycja danych na formularzu	Użytkownik wprowadza stosowne zmiany w danych na formularzu. Formularz wypełniony jest automatycznie aktualnymi danymi.
5		Uzupełnienie powodu edycji adresu zamieszkania	Użytkownik ma obowiązek wpisać powód dokonywania edycji adresu zamieszkania.
6		Aktualizacja adresu zamieszkania	System aktualizuje adres zamieszkania osoby.
7		<p>Bramka ALBO</p> <p>Czy zaktualizowany adres posiada najświeższą datę?</p>	<p>Moment decyzyjny. Czy zaktualizowany adres posiada najświeższą datę?</p> <p>W danych adresu mogła zostać zmieniona data decyzji, co może skutkować tym, że adres nie jest aktualnym adresem osoby i nie powinna być na jego podstawie przypisana do gminy i obwodu.</p> <p>Jeżeli TAK, następuje sprawdzenie obwodu.</p> <p>Jeżeli NIE, osoba zostaje przepisana do innej gminy.</p>
8		<p>Bramka ALBO</p> <p>Czy adres znajduje się w obrębie obwodu głosowania, do którego osoba jest aktualnie przypisana?</p>	<p>Moment decyzyjny. Czy adres znajduje się w obrębie obwodu głosowania, do którego osoba jest aktualnie przypisana?</p> <p>Edycja adresu może skutkować aktualizacją przypisania osoby do gminy i obwodu.</p> <p>Jeżeli TAK, następuje koniec procesu.</p> <p>Jeżeli NIE, osoba zostaje przypisana do innego obwodu.</p>
9		Przypisanie osoby do nowego obwodu na podstawie adresu zamieszkania	System przypisuje osobę do nowego obwodu, jeżeli zaktualizowany adres zamieszkania posiada najświeższą datę i nie mieści się on w obrębie obwodu, do którego osoba jest aktualnie przypisana.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
10		Bramka ALBO Czy został utworzony spis inicjalny?	Moment decyzyjny. Czy został utworzony spis inicjalny? Jeżeli TAK, wyborca zostaje od razu dopisany do utworzonego spisu wyborców. Jeżeli NIE, wyborca nie zostaje dopisany do spisu, a jego dane adresowe zostają zaktualizowane.
11		Dopisanie do spisu wyborców na podstawie zaktualizowanego adresu zamieszkania	Jeżeli utworzony został inicjalny spis wyborców, system przypisuje osobę do odpowiedniego spisu wyborców.
12		Bramka równoległa (podział)	Podczas podziału kieruje przepływ do wszystkich wychodzących ścieżek.
13		Wpisanie wyborcy do gminy na podstawie najświeższego adresu	Jeżeli zaktualizowany adres nie posiada najświeższej daty, system wpisuje wyborcę do gminy na podstawie aktualnego adresu zamieszkania/zameldowania.
14		Skreślenie wyborcy z obecnej gminy	Skreślenie wyborcy z gminy, do której jest obecnie wpisany. Skreślenie z gminy jest jednoznaczne ze skreśleniem z obecnego obwodu i spisu (jeżeli już został wygenerowany).
15		Bramka ALBO Czy został utworzony spis inicjalny?	Moment decyzyjny. Czy został utworzony spis inicjalny? Jeżeli TAK, wyborca zostaje od razu dopisany do utworzonego spisu wyborców. Jeżeli NIE, wyborca nie zostaje dopisany do spisu, a jego dane adresowe zostają zaktualizowane.
16		Dopisanie do spisu wyborców na podstawie najświeższego adresu	Wyborca zmieniający wyborczą przynależność gminną zostaje dopisany do odpowiedniego spisu w danej gminie, jeżeli spis inicjalny, do którego można dopisać wyborcę, został uprzednio wygenerowany.
17		Bramka równoległa (łączenie)	Podczas łączenia oczekuje na wykonanie się wszystkich ścieżek, aby umożliwić dalszy przepływ.
18		Komunikat dla użytkownika z nowej gminy	System wyświetla komunikat o zmianie adresu wyborcy użytkownikom nowej gminy.
19		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

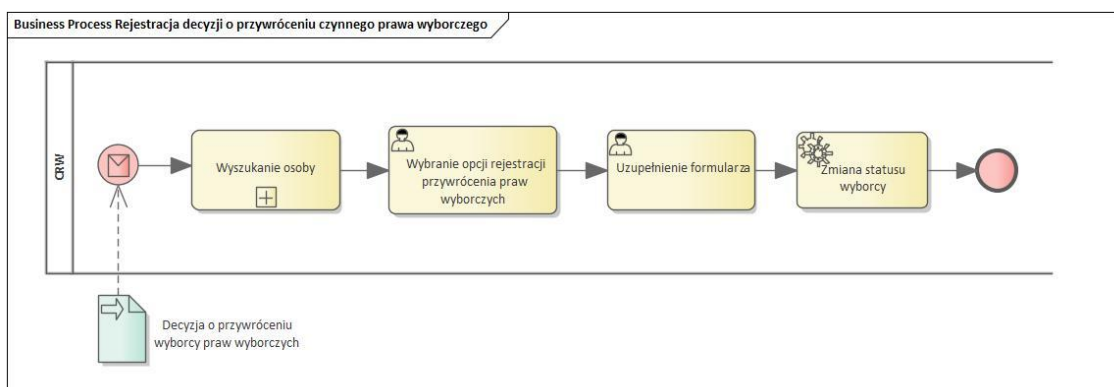
4.10. Rejestracja decyzji o pozbawieniu czynnego prawa wyborczego

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Proces rozpoczyna się, gdy gmina otrzyma prawomocne orzeczenie sądowe.
2		Decyzja o pozbawieniu wyborcy praw wyborczych	<p>Prawo do głosowania ma obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat. Jest to granica tzw. czynnego prawa wyborczego, czyli prawa wybierania.</p> <p>Konstytucja przewiduje jednak pewne wyłączenia: prawo to nie przysługuje osobom, które prawomocnym orzeczeniem sądowym są ubezwłasnowolnione lub pozbawione praw publicznych albo wyborczych.</p> <p>Po wydaniu takiej decyzji sąd powinien poinformować właściwą gminę.</p>
3		Wyszukanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukanie osoby .
4		Wybranie opcji rejestracji decyzji o pozbawieniu praw wyborczych	Użytkownik wybiera opcję, dzięki której zarejestruje w systemie decyzję o pozbawieniu wyborcy czynnego prawa wyborczego.
5		Uzupełnienie formularza	Użytkownik wypełnia formularz danymi.
6		Bramka ALBO Czy czasowe pozbawienie praw wyborczych?	<p>Moment decyzyjny. Czy czasowe pozbawienie praw wyborczych?</p> <p>Jeżeli TAK, w rekordzie osoby ustawiona zostaje data przypomnienia o przywróceniu praw wyborczych.</p> <p>Jeżeli NIE, od razu następuje zmiana statusu wyborcy.</p>

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
7		Ustawienie daty przypomnienia o przywróceniu praw wyborczych	Jeżeli wyborca został pozbawiony czynnego prawa wyborczego tylko na określony okres, to powinien zostać ustawiony komunikat w systemie informujący użytkownika, że okres pozbawienia prawa wybierania dobiega końca. Komunikat powinien wyświetlić się w dniu X-Y, gdzie X jest ostatnim dniem obowiązywania pozbawienia, a Y określoną (do ustalenia) liczbą dni. Komunikat powinien zostać usunięty w momencie, kiedy status danego wyborcy zostanie zmieniony (prawa zostaną przywrócone) albo zostanie dla danego wyborcy zarejestrowana kolejna decyzja o pozbawieniu praw, wydłużająca okres ich pozbawienia. Celem przypomnienia jest informowanie gmin o ewentualnej konieczności komunikacji z sądem.
8		Zmiana statusu wyborcy	System automatycznie zmienia status wyborcy z <i>posiada czynne prawo wyborcze: TAK</i> na <i>posiada czynne prawo wyborcze: NIE</i> . Jednocześnie zmiana statusu na NIE powoduje skreślenie wyborcy ze spisu generowanego w obwodzie stałym, do którego przynależy, oraz blokuje wszystkie akcje związane z głosowaniem dla takiego wyborcy w kontekście wszystkich wyborów.
9		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

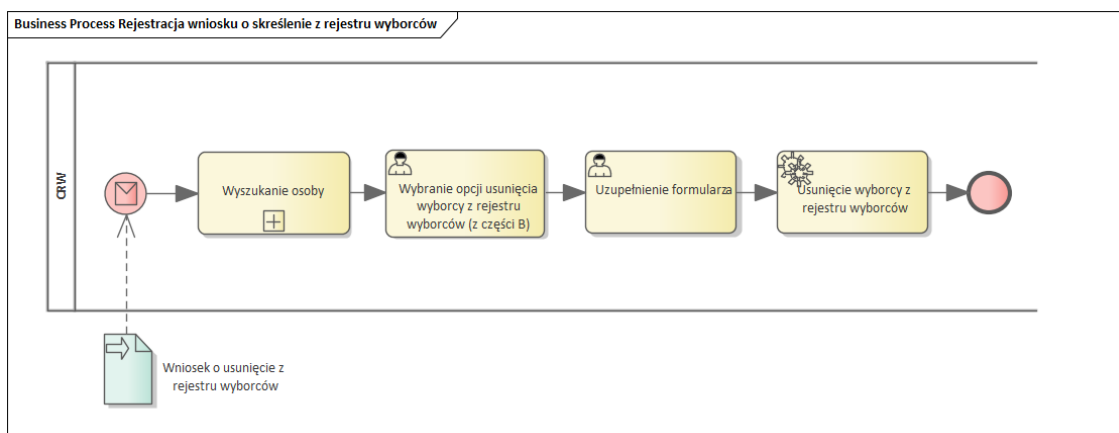
4.11. Rejestracja decyzji o przywróceniu czynnego prawa wyborczego

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Proces rozpoczyna się, gdy gmina otrzyma prawomocne orzeczenie sądowe o przywróceniu praw wyborczych.

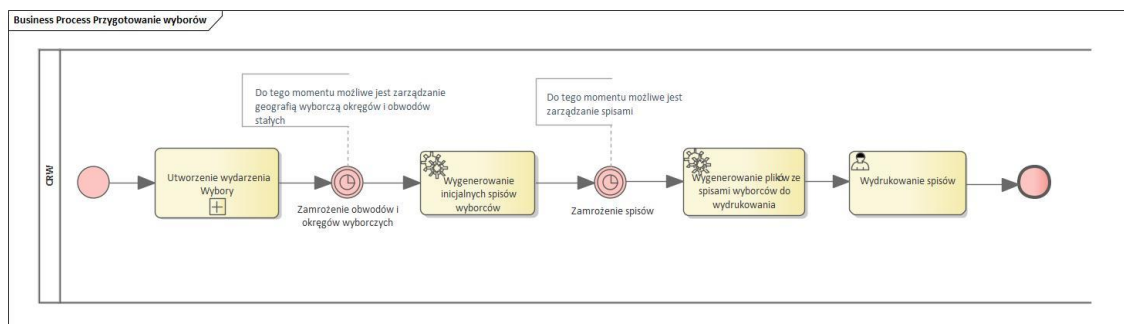
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
2		Decyzja o przywróceniu wyborcy praw wyborczych	Sąd, po wydaniu decyzji o przywróceniu wyborcy praw wyborczych, powinien o tym fakcie poinformować odpowiednią gminę.
3		Wyszukanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukanie osoby .
4		Wybranie opcji rejestracji przywrócenia praw wyborczych	Użytkownik wybiera opcję, dzięki której zarejestruje w systemie decyzję o przywróceniu wyborcy czynnego prawa wyborczego.
5		Uzupełnienie formularza	Użytkownik uzupełnia formularz danymi.
6		Zmiana statusu wyborcy	System automatycznie zmienia status wyborcy z <i>posiada czynne prawo wyborcze: NIE</i> na <i>posiada czynne prawo wyborcze: TAK</i> . Jednocześnie zmiana statusu na TAK powoduje dopisanie wyborcy do spisu generowanego w obwodzie stałym, do którego przynależy, oraz odblokowuje możliwość wykonywania wszystkich akcji związanych z głosowaniem dla takiego wyborcy w kontekście wszystkich wyborów.
7		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.12. Rejestracja wniosku o usunięcie z rejestru wyborców

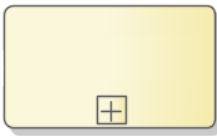

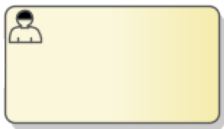

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu możliwe tylko i wyłącznie po wpłynięciu wniosku od wyborcy.
2		Wniosek o usunięcie z rejestru wyborców	Wniosek mogą złożyć obywatele Unii Europejskiej niebędący obywatelami polskimi, stale zamieszkałymi na obszarze gminy i uprawnieni do korzystania z praw wyborczych w Rzeczypospolitej Polskiej (część B rejestru).
3		Wyszukanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukanie osoby .
4		Wybranie opcji usunięcie wyborcy z rejestru wyborców (z części B)	Użytkownik wybiera opcję w systemie umożliwiającą usunięcie wyborcy z rejestru wyborców (z części B).
5		Uzupełnienie formularza	Użytkownik uzupełnia formularz danymi.
6		Usunięcie wyborcy z rejestru wyborców	Po zaakceptowaniu formularza przez użytkownika nastąpi usunięcie wyborcy z rejestru wyborców.
7		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.13. Przygotowanie wyborów

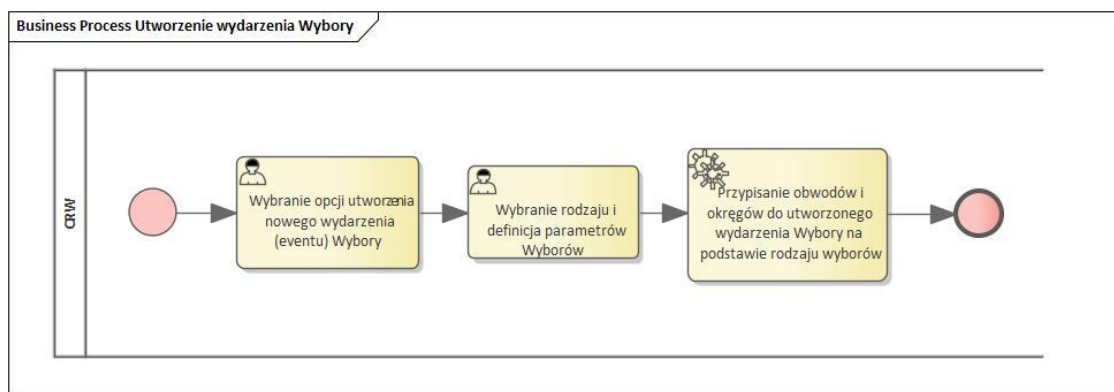
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Początek procesu	Postanowienie w sprawie zarządzania wyborów zostało opublikowane.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
2		Utworzenie wydarzenia Wybory	Podproces - 4.14. Utworzenie wydarzenia Wybory .
3		Zamrożenie obwodów i okręgów wyborczych	<p>Zamrożenie stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych nastąpi na określony czas przed wyborami, co oznacza zablokowanie możliwości zarządzania geografiami wyborczą (mrożenie = zablokowanie możliwości edycji tych danych, które mają wpływ na tworzony po mrożeniu spis wyborców).</p> <p>Zarządzać stałymi obwodami i okręgami wyborczymi można w każdym czasie, jednak nie później niż do dnia zamrożenia geografii wyborczej.</p> <p>Mrożenie stałych obwodów i okręgów dotyczy tylko tych obwodów i okręgów, które wchodzą w zakres terytorialny danych wyborów.</p> <p>Okręgi i obwody stałe powinny funkcjonować jako obiekty globalne, niezależne od wydarzenia Wybory.</p>
4		Wygenerowanie inicjalnych spisów wyborców	<p>Zamrożenie obwodów stałych i okręgów wyborczych (zablokowanie geografii wyborczej) dla danego wydarzenia powoduje automatyczne generowanie inicjalnych spisów wyborców.</p> <p>W skład inicjalnych spisów wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyborcy przypisani do stałych obwodów głosowania i okręgów wyborczych w których są wybory; • wszystkie osoby, które ukończą 18 lat w dniu wyborów i są zameldowane w danej gminie. <p>Od momentu wygenerowania inicjalnego spisu wyborców możliwe jest zarządzanie spisami wyborców.</p>
5		Zamrożenie spisów	Określony czas przed wyborami, w którym nastąpi automatyczne zamrożenie spisów wyborców (zablokowanie możliwości systemowego zarządzania spisami).
6		Wygenerowanie plików ze spisami wyborców do wydrukowania	<p>Bezpośrednio po zamrożeniu spisów powinny być generowane pliki ze spisami wyborców możliwe do wydrukowania z systemu lub do pobrania i wydrukowania poza CRW.</p> <p>Pliki mogą być generowane niejednocześnie (np. kolejowanie w nocy).</p>

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
7		Wydrukowanie spisów	Użytkownik drukuje wygenerowane spisy wyborców z poziomu przeglądarki używanej do obsługi aplikacji Źródło lub pobiera pliki ze spisami i drukuje je poza systemem.
8		Koniec procesu	Zakończenie procesu

4.14. Utworzenie wydarzenia Wybory

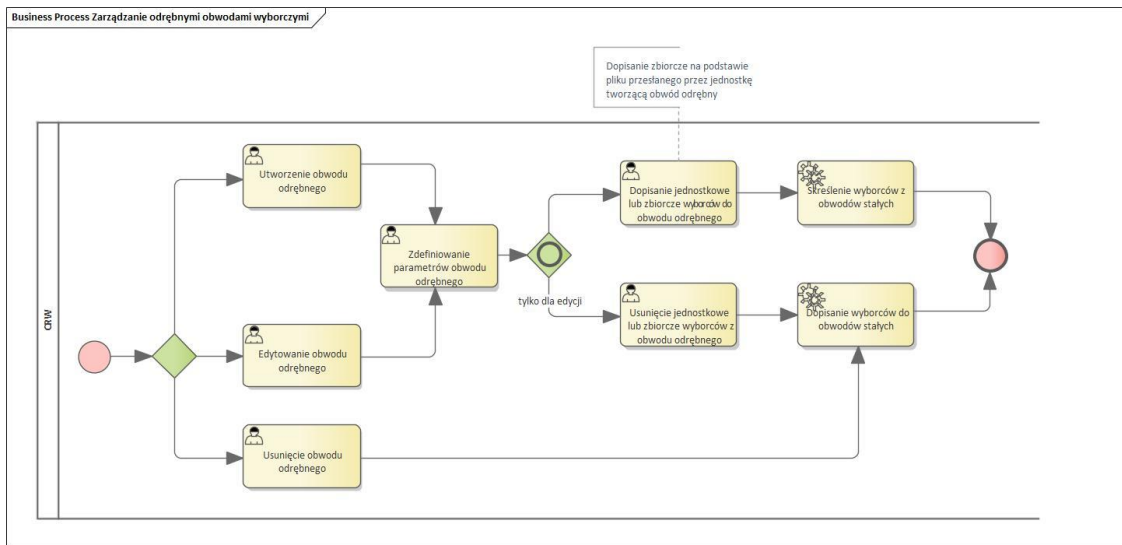
Podproces dla procesu [Przygotowanie wyborów](#)

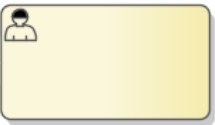
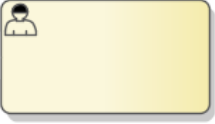

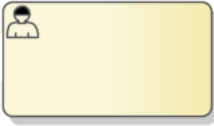

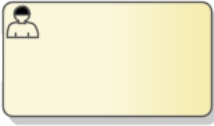
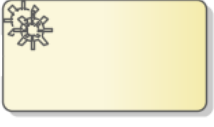
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Początek procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Wybranie opcji utworzenia nowego wydarzenia (eventu) Wybory	Użytkownik wybiera opcję utworzenia nowego wydarzenia (eventu) systemowego Wybory.
3		Wybranie rodzaju i definicja parametrów Wyborów	Użytkownik wybiera rodzaj wyborów i definiuje pozostałe parametry wyborów.
4		Przypisanie obwodów i okręgów do utworzonego wydarzenia Wybory na podstawie rodzaju wyborów	<p>Dla każdego rodzaju wyborów powinny być zdefiniowane okręgi wyborcze.</p> <p>Do obwodów (na podstawie adresów) przypisani są wyborcy.</p> <p>Utworzenie wydarzenia wybory powoduje automatyczne przypisanie okręgów i obwodów do tego wydarzenia.</p> <p>Dla niektórych wyborów (np. uzupełniające) nastąpi zacytanie obwodów i okręgów zgodnie z podanymi</p>

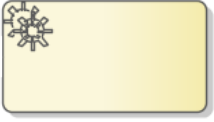

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			parametrami danego wydarzenia Wybory.
7		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.15. Zarządzanie odrębnymi obwodami głosowania

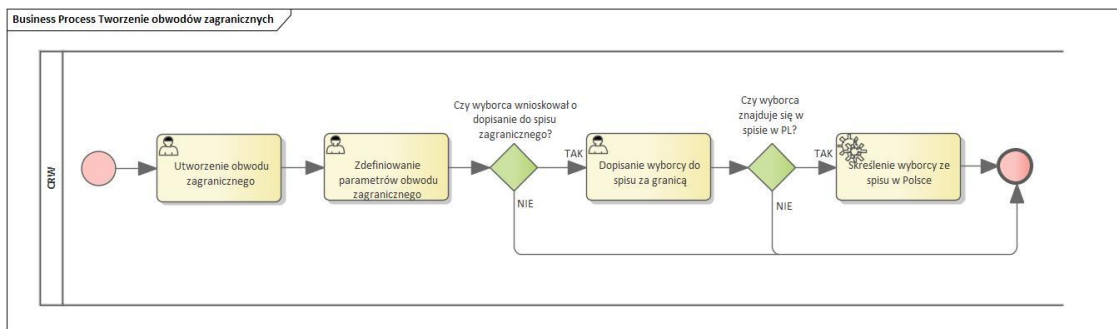

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu. Zarządzanie obwodami odrębnymi możliwe jest tylko w kontekście danego wydarzenia Wybory.
2		Bramka ALBO	Podczas podziału wskazuje, która ścieżka zostanie wybrana do kontynuowania przepływu: <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie obwodu odrębnego; • Edytowanie obwodu odrębnego; • Usunięcie obwodu odrębnego.
3		Utworzenie obwodu odrębnego	Użytkownik może utworzyć nowy odrębny obwód głosowania.
4		Edytowanie obwodu odrębnego	Użytkownik może edytować istniejący odrębny obwód głosowania.

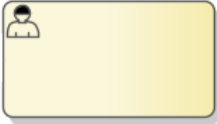

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
5		Usunięcie obwodu odrębnego	Użytkownik może usunąć istniejący odrębny obwód głosowania.
6		Zdefiniowanie parametrów obwodu odrębnego	Użytkownik definiuje parametry nowego lub edytowanego obwodu odrębnego.
7		Bramka LUB	Podczas podziału wskazuje, które ścieżki zostaną wybrane do kontynuowania przepływu. W zależności od czynności inicjującej (tworzenie czy edytowanie): <ul style="list-style-type: none"> dopisanie jednostkowe lub zbiorcze wyborców do obwodu odrębnego; usunięcie jednostkowe lub zbiorcze wyborców z obwodu odrębnego.
8		Dopisanie jednostkowe lub zbiorcze wyborców do obwodu odrębnego	Użytkownik powinien mieć możliwość bezpośredniego przypisania wyborcy do obwodu odrębnego: <ul style="list-style-type: none"> pojedynczo; zbiorczo - z wykorzystaniem pliku zawierającego spis wyborców przebywających w danym obwodzie odrębnym w dniu wyborów (przesyłanym przez jednostkę tworzącą dany obwód odrębny).
9		Usunięcie jednostkowe lub zbiorcze wyborców z obwodu odrębnego	Użytkownik powinien mieć możliwość bezpośredniego usunięcia wyborcy z obwodu odrębnego: <ul style="list-style-type: none"> pojedynczo; zbiorczo: <ul style="list-style-type: none"> z wykorzystaniem pliku zawierającego spis wyborców, którzy jednak nie będą przebywać w danym obwodzie odrębnym w dniu wyborów (przesyłanym przez jednostkę tworzącą dany obwód odrębny); poprzez wybranie więcej niż jednego wyborcy do usunięcia z obwodu odrębnego.
10		Skreślenie wyborców z obwodów stałych	Dopisanie wyborcy do obwodu odrębnego powoduje automatyczne skreślenie tego wyborcy ze stałego obwodu głosowania, do którego był wpisany. Wyborca taki pojawi się na wydrukowanym spisie z obwodu stałego w formie przekreślonej typu Jan

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			Kewalski z dodatkową adnotacją w polu <i>Uwagi</i> "Głosowanie w obwodzie odrębnym".
11		Dopisanie wyborców do obwodów stałych	<p>Usunięcie wyborcy z obwodu odrębnego powoduje automatyczne pojawienie się tego wyborcy w obwodzie stałym, z którego wcześniej został wykreślony.</p> <p>Usunięcie obwodu odrębnego powoduje, że wszyscy wyborcy z tego obwodu odrębnego zostają przywróceni do obwodów stałych, z których wcześniej zostali wykreśleni.</p> <p>Jeżeli wyborca usunięty z obwodu odrębnego nie przynależał wcześniej do żadnego obwodu stałego, to pozostaje on niewpisany do żadnego obwodu stałego.</p>
12		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.16. Tworzenie obwodów zagranicznych

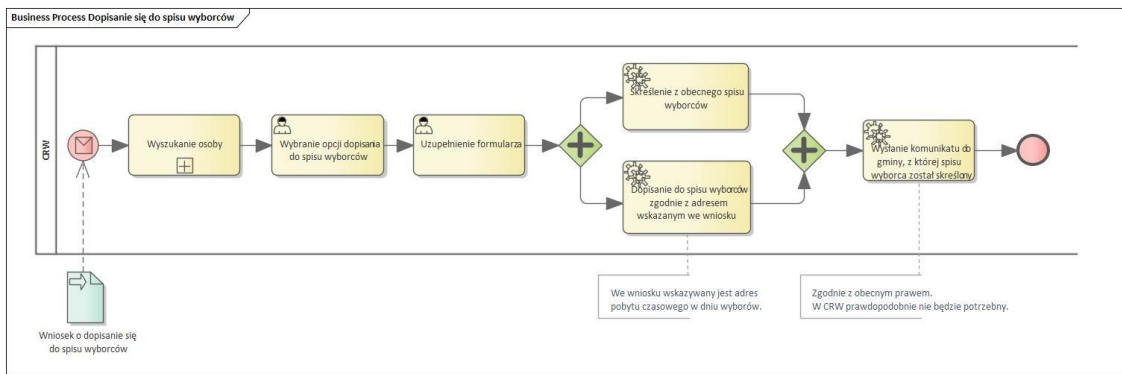
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu możliwe jest dopiero po utworzeniu w CRW wydarzenia (eventu) Wybory. Obwód zagraniczny obowiązuje i tworzony jest w kontekście danych wyborów.
2		Utworzenie obwodu zagranicznego	Użytkownik o odpowiedniej roli wybiera w systemie opcję utworzenia obwodu za granicą.
3		Zdefiniowanie parametrów obwodu zagranicznego	Użytkownik o odpowiedniej roli definiuje parametry tworzonego obwodu za granicą.
4		Bramka ALBO Czy wyborca wnioskował o	Moment decyzyjny. Wyborca może zostać dopisany do spisu za granicą tylko na własny wniosek.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
		dopisanie do spisu zagranicznego?	Jeżeli TAK, wyborca wnioskował o dopisanie, to zostanie dopisany do spisu za granicą. Jeżeli NIE, to wyborca nie zostanie ujęty w spisie za granicą.
5		Dopisanie wyborcy do spisu za granicą	Użytkownik o odpowiedniej roli jednostkowo dopisuje wyborców, którzy złożyli wnioski, do spisu. Jeżeli wyborca zawnioskował o dopisanie do spisu za granicą, to następuje dopisanie wyborcy do spisu: <ul style="list-style-type: none"> • automatycznie, jeżeli zgłosił się elektronicznie poprzez e-usługę; • ręcznie przez użytkownika systemu o odpowiedniej roli, jeżeli wyborca zgłosił się w każdy inny sposób niż wykorzystując e-usługę. Dopisanie do spisu powoduje, że wyborca nie może już ponownie dopisać się do żadnego innego spisu.
6		Bramka ALBO Czy wyborca znajduje się w spisie w PL?	Moment decyzyjny. Przy dopisywaniu wyborcy do spisu system powinien sprawdzić, czy wyborca znajduje się lub znajdzie się w spisie tworzonym w Polsce. Jeżeli TAK, automatyczne wykreślenie wyborcy ze spisu w Polsce; Jeżeli NIE, brak dodatkowych czynności.
7		Skreślenie wyborcy ze spisu w Polsce	System automatycznie wykreśla wyborcę ze spisu w Polsce.
8		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

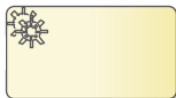

4.17. Dopisanie się do spisu wyborców

Proces odnosi się również do dopisania się do spisu wyborców za granicą. Do dalszej analizy ewentualne rozbieżności pomiędzy procesem w Polsce i na świecie.

Procesy związane z dopisaniem się do spisu wyborców:

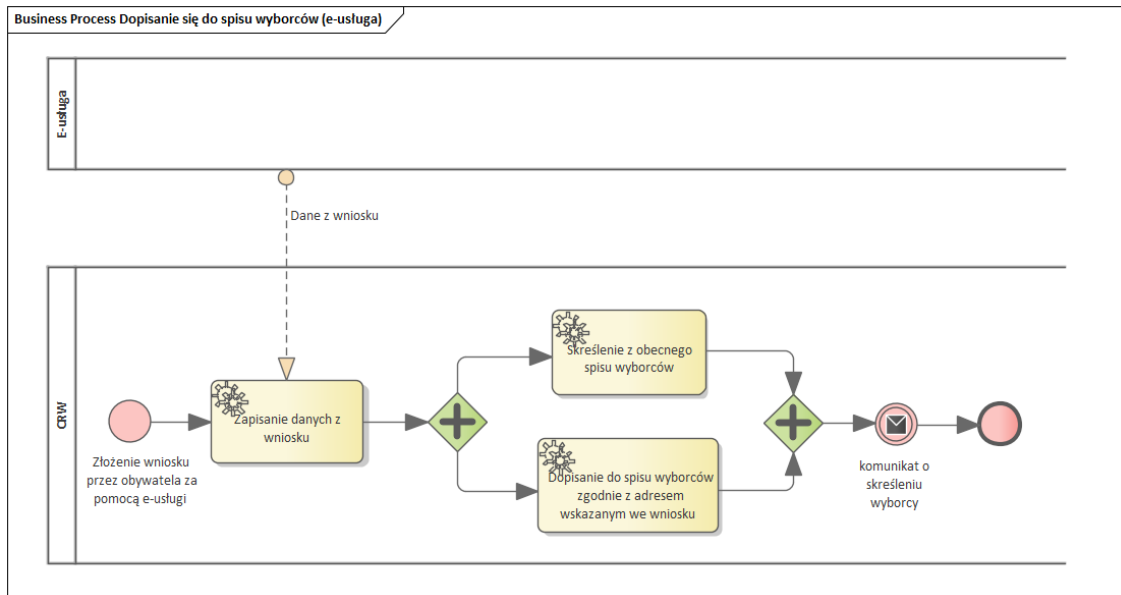

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu możliwe tylko i wyłącznie po wpłynięciu wniosku od wyborcy.
2		Wniosek o dopisanie się do spisu wyborców	<p>Wyborca składa wniosek jeżeli chce głosować w innym miejscu niż tam, gdzie jest wpisany do obwodu głosowania – tam, gdzie będzie przebywać w dniu wyborów.</p> <p>Wniosek składany jest w urzędzie gminy, w której chce głosować.</p> <p>Proces dotyczy wniosku składanego każdym możliwym kanałem, ale innym niż elektronicznie poprzez e-usługę - dla e-usługi zob. 4.1.19 Dopisanie się do spisu wyborców (e-usługa).</p> <p>Dla głosowania za granicą wniosek składany jest do konsula (każdy obwód zagraniczny jest tworzony tylko w kontekście danych wyborów, a konsul dopisuje poszczególnych wyborców, którzy wyrazili chęć głosowania w danym obwodzie). Funkcjonalność dopisywania się do spisu wyborców za granicą będzie przedmiotem analizy szczegółowej.</p>
3		Wyszukanie osoby	Podproces 4.1.6 Wyszukanie osoby .
4		Wybranie opcji dopisania do spisu wyborców	<p>Użytkownik wybiera w systemie opcję dopisania wyborcy do spisu wyborców na wniosek.</p> <p>Użytkownik wskazuje Wybory, dla których obowiązywać będzie dopisanie.</p>
5		Uzupełnienie formularza	<p>Użytkownik uzupełnia formularz danymi.</p> <p>Dane do uzupełnienia (pola z danymi wyborcy zostaną uzupełnione automatycznie):</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwisko, • imię albo imiona, • imię ojca, • datę urodzenia,

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			<ul style="list-style-type: none"> • numer PESEL, • adres zamieszkania, • adres pobytu czasowego w dniu wyborów. <p>Szczegółowy zakres pól formularza pozostaje do dalszej analizy.</p>
6		Bramka równoległa (podział)	Podczas podziału kieruje przepływ do wszystkich wychodzących ścieżek.
7		Skreślenie z obecnego spisu wyborców	Skreślenie wyborcy ze spisu, do którego obecnie przynależy.
8		Dopisanie do spisu wyborców zgodnie z adresem wskazanym we wniosku.	<p>Wyborca zostaje automatycznie dopisany do spisu wyborców zgodnie z adresem pobytu czasowego w dniu wyborów, który wskazał we wniosku (a użytkownik wprowadził w formularzu).</p> <p>Dopisanie w pierwszej turze wyborów obowiązuje również w drugiej turze.</p> <p>Jeśli w pierwszej turze wyborów dopisano wyborcę na jego wniosek do spisu wyborców w jednym miejscu, to w drugiej turze zgłasza on w tym samym miejscu, co w pierwszej.</p> <p>W toku dalszych prac analitycznych pozostaje do rozstrzygnięcia, czy obecnie funkcjonujące przepisy mają zostać utrzymane, czy powinna być możliwość dopisywania niezależnego do pierwszej tury i do drugiej tury wyborów.</p>
9		Bramka równoległa (łączenie)	Podczas łączenia oczekuje na wykonanie się wszystkich ścieżek aby umożliwić dalszy przepływ.
10		Wysłanie komunikatu do gminy, z której spisu wyborca został skreślony	Komunikat zostaje wyświetlony użytkownikom gminy, z której wyborca został skreślony.
11		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.18. Dopisanie się do spisu wyborców (e-usługa)

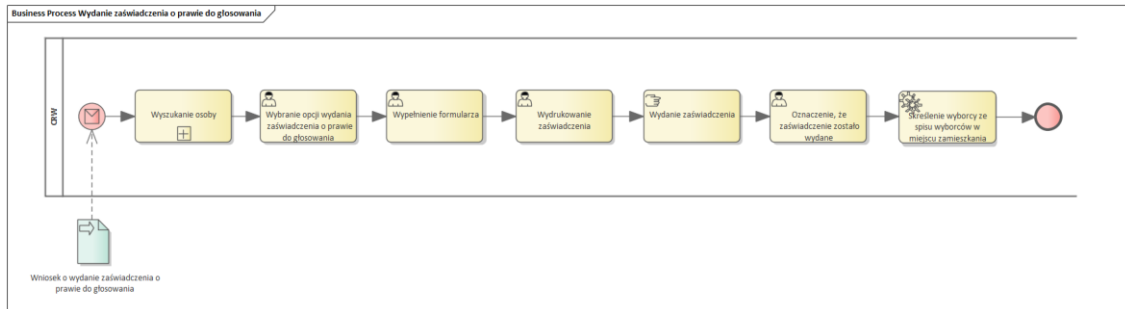
Proces odnosi się również do dopisywania się do spisu wyborców poprzez e-usługę za granicą. Podczas dalszej analizy należy zidentyfikować ewentualne rozbieżności pomiędzy procesem w Polsce i na świecie.

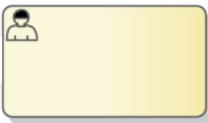
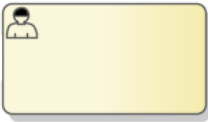

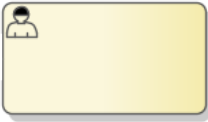

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu - Złożenie wniosku przez obywatela za pomocą e-usługi	Rozpoczęcie procesu.
2		Zapisanie danych z wniosku	Dane z wniosku zostają zapisane w CRW.
3		Bramka równoległa (podział)	Podczas podziału kieruje przepływ do wszystkich wychodzących ścieżek.
4		Skreślenie z obecnego spisu wyborców	Wyborca zostaje skreślony ze spisu wyborców, w którym obecnie występuje.
5		Dopisanie do spisu wyborców zgodnie z adresem wskazanym we wniosku	Wyborca zostaje dopisany do spisu wyborców zgodnie z adresem zamieszkania wskazanym we wniosku złożonym poprzez e-usługę.
6		Bramka równoległa (łączenie)	Podczas łączenia oczekuje na wykonanie się wszystkich ścieżek, aby umożliwić dalszy przepływ.
7		Komunikat o skreśleniu wyborcy	Komunikat zostaje wyświetlony użytkownikom gminy, z której wyborca został skreślony.
8		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.19. Wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania w postaci papierowej

Proces odnosić się będzie również do wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania za granicą.

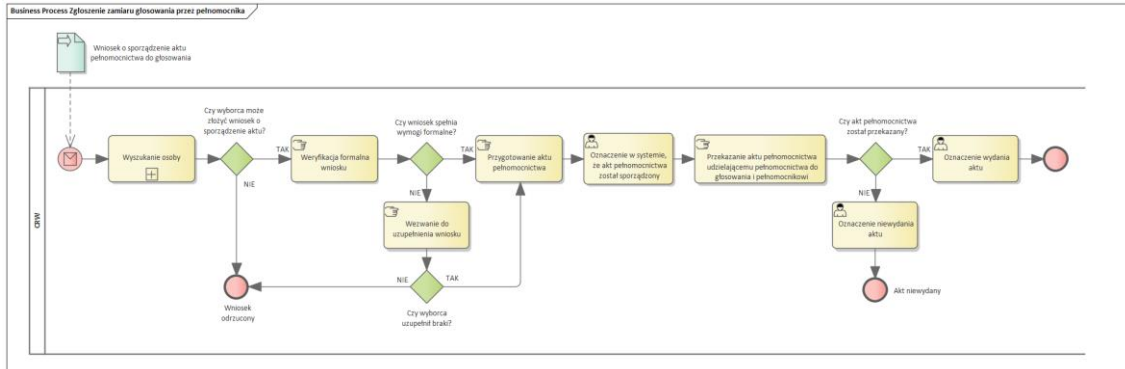
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu możliwe tylko i wyłącznie po wpłynięciu wniosku od wyborcy i tylko w wyborach, w których wydawanie zaświadczenia jest dopuszczone.
2		Wniosek o wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania	<p>Wniosek o wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania, wyborca wnosi do wybranego urzędu gminy.</p> <p>Jeżeli wyborca dopisał się do spisu wyborców sporządzonego przez konsula, ale zmienia miejsce pobytu przed dniem wyborów, to może otrzymać zaświadczenie o prawie do głosowania. Wniosek o wydanie zaświadczenia składa bezpośrednio do konsula.</p> <p>Wyborca powinien mieć możliwość odebrania zaświadczenia w dowolnej gminie (tzn. w tej, do której wysłał wniosek, ale niekoniecznie w tej samej, w której jest ujęty w spisie wyborców).</p>
3		Wyszukanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukanie osoby
4		Wybranie opcji wydania zaświadczenia o prawie do głosowania	Użytkownik wybiera w systemie opcję umożliwiającą wydrukowanie dla wyborcy zaświadczenia o prawie do głosowania.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
5		Wypełnienie formularza	Użytkownik wypełnia formularz danymi.
6		Wydrukowanie zaświadczenia	Użytkownik drukuje lub pobiera plik zaświadczenia o prawie do głosowania.
7		Wydanie zaświadczenia	<p>Zaświadczenie wyborca odbiera w urzędzie za pokwitowaniem osobiście.</p> <p>Wyborca może odebrać zaświadczenie tylko w gminie, do której wpłynął wniosek o wydanie takiego zaświadczenia.</p> <p>Wydanie odbywa się w sposób tradycyjny, poza systemem CRW.</p> <p>Zaświadczenie może być wydane tylko raz, ale dla wyborów, w których możliwa jest druga tura wydawane są dwa (po jednym na każdą turę) zaświadczenia jednocześnie.</p> <p>Wyborca może wnioskować o zaświadczenie tylko na drugą turę wyborów, składając wniosek na określony czas przed wyborami.</p> <p>Zaświadczenia są wydawane przez gminę do momentu przekazania wydrukowanych spisów komisjom wyborczym.</p>
8		Oznaczenie, że zaświadczenie zostało wydane	<p>Użytkownik, po wydaniu wyborcy zaświadczenia powinien oznaczyć w systemie, że takie zaświadczenie zostało wydane.</p> <p>Po wydaniu zaświadczenia wszystkie operacje na spisie związane z tym wyborcą w kontekście danego wydarzenia Wybory są niemożliwe.</p> <p>Po wydaniu zaświadczenia jego ponowne wydrukowanie jest niemożliwe.</p>
9		Skreślenie wyborcy ze spisu wyborców w miejscu zamieszkania	<p>Wyborca, któremu wydano zaświadczenie o prawie do głosowania powinien zostać automatycznie skreślony ze spisu wyborców w miejscu zamieszkania.</p> <p>Wyborca taki pojawi się na wydrukowanym spisie w formie przekreślonej typu Jan Kowalski z dodatkową adnotacją w polu <i>Uwagi</i> "Wydano zaświadczenie o prawie do głosowania".</p>
10		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

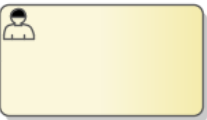

4.20. Zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika

Procesy powiązane z głosowaniem przez pełnomocnika:

- [4.19. Zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika \(e-usługa\);](#)
- [4.20. Cofnięcie pełnomocnictwa do głosowania;](#)
- [4.21. Automatyczne wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania.](#)

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu możliwe tylko i wyłącznie po wpłynięciu wniosku od wyborcy.
2		Wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania (wersja papierowa)	Wyborca przekazuje do urzędu Wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania w formie papierowej. Wyborca wnosi wniosek do urzędu gminy, w której wpisany jest do stałego obwodu głosowania. Proces dotyczy wniosku składanego każdym możliwym kanałem, ale innym niż elektronicznie poprzez e-usługę - dla e-usługi zob. 4.19. Zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika (e-usługa) .
3		Wyszukiwanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukiwanie osoby .
4		Bramka ALBO Czy wyborca może złożyć wniosek o sporządzenie aktu?	Moment decyzyjny. Urzędnik weryfikuje w systemie, czy wyborca ma prawo złożyć wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa. Jeżeli TAK, wyborca może złożyć wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa. Jeżeli NIE, wyborca nie może złożyć wniosku o sporządzenie aktu pełnomocnictwa.

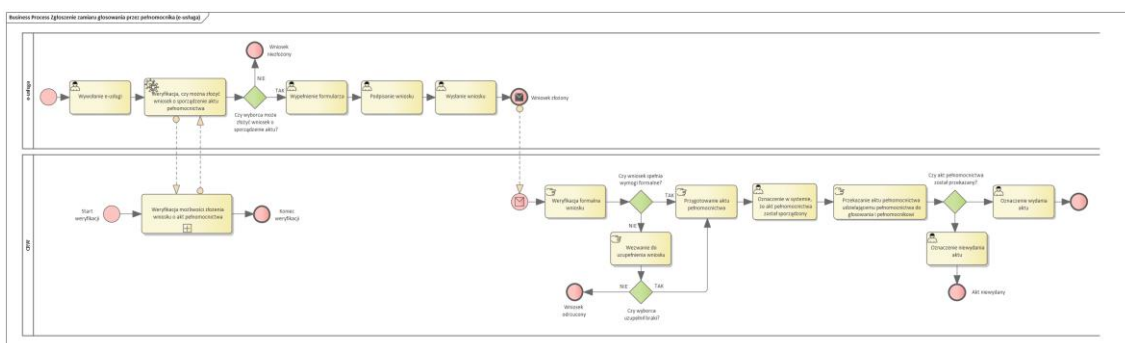
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
5		Weryfikacja formalna wniosku	Urzędnik manualnie, poza systemem weryfikuje złożony wniosek pod kątem poprawności formalnej.
6		Bramka ALBO Czy wniosek spełnia wymogi formalne?	Moment decyzyjny. Urzędnik stwierdza czy złożony wniosek jest poprawny i kompletny: <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli TAK, to następuje Przygotowanie aktu pełnomocnictwa; • jeżeli NIE, to urzędnik wzywa wyborcę do uzupełnienia braków we wniosku.
7		Wezwanie do uzupełnienia wniosku	Jeżeli wniosek jest niekompletny, to urzędnik poza systemem informuje o tym fakcie wyborcę i wzywa do uzupełnienia braków.
8		Bramka ALBO Czy wyborca uzupełnił braki?	Moment decyzyjny. Wyborca po otrzymaniu wezwania od urzędnika powinien uzupełnić braki formalne składanego wniosku: <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli TAK, wyborca uzupełni wymagane braki i przekaze do urzędu, to następuje Przygotowanie aktu pełnomocnictwa; • jeżeli NIE, wyborca nie uzupełni wniosku, to następuje koniec procesu - wniosek odrzucony.
9		Koniec procesu - wniosek odrzucony	Zakończenie procesu z powodu odrzucenia wniosku z przyczyn formalnych.
10		Przygotowanie aktu pełnomocnictwa	Urzędnik przygotowuje poza systemem akt pełnomocnictwa na podstawie złożonego przez wyborcę wniosku.
11		Oznaczenie w systemie, że akt pełnomocnictwa został sporządzony	Po sporządzeniu aktu pełnomocnictwa urzędnik powinien oznaczyć w systemie, że taki dokument dla danego wyborcy został sporządzony. Spowoduje to zmianę w danych wyborcy w kontekście danych wyborów w polu <i>Głosowanie przez pełnomocnika</i> z "NIE" na "Akt sporządzony".
12		Przekazanie aktu pełnomocnictwa udzielającemu pełnomocnictwa do głosowania i pełnomocnikowi	Urzędnik przekazuje poza systemem akt pełnomocnictwa do głosowania.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
13		Bramka ALBO Czy akt pełnomocnictwa został przekazany?	Moment decyzyjny: <ul style="list-style-type: none"> TAK, jeżeli akt pełnomocnictwa został przekazany udzielającemu pełnomocnictwa do głosowania i pełnomocnikowi; NIE, jeżeli akt pełnomocnictwa nie został przekazany udzielającemu pełnomocnictwa do głosowania i pełnomocnikowi.
14		Oznaczenie wydania aktu	Urzędnik po faktycznym przekazaniu aktu pełnomocnictwa powinien potwierdzić tę czynność w systemie. <ul style="list-style-type: none"> Spowoduje to zmianę w danych wyborcy w kontekście danych wyborów w polu <i>Głosowanie przez pełnomocnika</i> z "Akt sporządzony" na "TAK". Po takim oznaczeniu nastąpi zablokowanie czynności związanych z głosowaniem dla danego wyborcy w kontekście danych wyborów. Osoba udzielająca pełnomocnictwa pojawi się na wydrukowanym spisie z dodatkową adnotacją w polu <i>Uwagi</i> "Wydano akt pełnomocnictwa do głosowania".
15		Oznaczenie niewydania aktu	W sytuacji, kiedy urzędnik przygotuje akt pełnomocnictwa, uda się do domu wyborcy, ale nie dojdzie do faktycznego przekazania aktu to powinien on oznaczyć w systemie, że akt nie został przekazany. <ul style="list-style-type: none"> Spowoduje to zmianę w danych wyborcy w kontekście danych wyborów w polu <i>Głosowanie przez pełnomocnika</i> z "Akt sporządzony" na "NIE".
16		Koniec procesu - akt niewydany	Zakończenie procesu, ponieważ akt pełnomocnictwa nie został wydany.
17		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

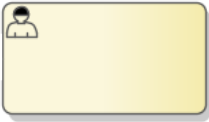

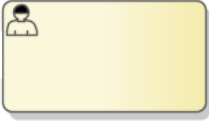

4.21. Zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika (e-usługa)

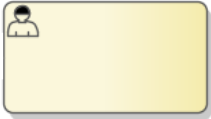

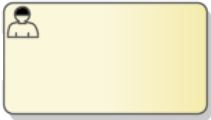
Procesy powiązane z głosowaniem przez pełnomocnika:

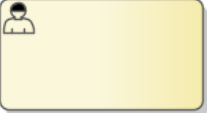

- [4.18. Zgłoszenie zamiaru głosowania przez pełnomocnika;](#)
- [4.20. Cofnięcie pełnomocnictwa do głosowania;](#)
- [4.21. Automatyczne wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania.](#)

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu z punktu widzenia wyborcy.
2		Wywołanie e-usługi	Wyborca wywołuje e-usługę pozwalającą na złożenie wniosku o sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania w formie elektronicznej (kwestie logowania i uwierzytelniania standardowe, takie jak te stosowane w innych e-usługach).
3		Weryfikacja, czy można złożyć wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa	E-usługa weryfikuje, na podstawie informacji przesłanej z systemu CRW, czy dany wyborca może złożyć wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa.
4		Start weryfikacji	Rozpoczęcie podprocesu weryfikacji możliwości złożenia wniosku o akt pełnomocnictwa.
5		Weryfikacja możliwości złożenia wniosku o akt pełnomocnictwa	Podproces Weryfikacja możliwości złożenia wniosku o akt pełnomocnictwa.
6		Koniec weryfikacji	Zakończenie podprocesu weryfikacji możliwości złożenia wniosku o akt pełnomocnictwa.

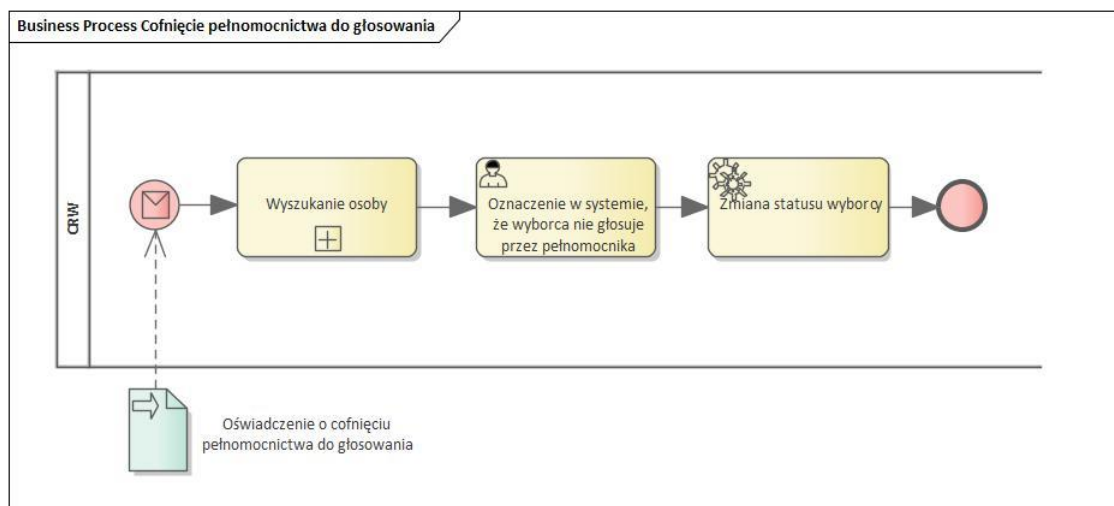
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
7		Bramka ALBO Czy wyborca może złożyć wniosek o sporządzenie aktu?	Moment decyzyjny. Jeżeli TAK kontynuacja procesu. Jeżeli NIE, koniec procesu - wniosek niezłożony.
8		Koniec procesu - wniosek niezłożony	Zakończenie procesu spowodowane brakiem możliwości złożenia wniosku o sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania.
9		Wypełnienie formularza	Wyborca uzupełnia formularz dostępny w e-usłudze.
10		Podpisanie wniosku	Wyborca podpisuje wniosek bezpiecznym podpisem elektronicznym lub podpisem zaufanym.
11		Wysłanie wniosku	Wyborca akceptuje poprawność przesyłanych danych i następuje przesłanie wniosku. Wniosek trafia na skrzynkę ePUAP odpowiedniego urzędu (rozwiązanie standardowe dla obecnie istniejących e-usług) i jest dalej procesowany. Wyborca wnosi wniosek do gminy, do której jest wpisany (do obwodu stałego).
12		Koniec procesu - wniosek złożony	Zakończenie procesu z punktu widzenia wyborcy - wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa został złożony przez wyborcę i wysłany do odpowiedniej gminy.
13		Start procesu (warunkowy)	Rozpoczęcie procesu możliwe tylko i wyłącznie po wpłynięciu wniosku od wyborcy.
14		Weryfikacja formalna wniosku	Urzędnik manualnie, poza systemem weryfikuje złożony wniosek pod kątem poprawności formalnej.
15		Bramka ALBO Czy wniosek spełnia wymogi formalne?	Moment decyzyjny. Urzędnik stwierdza czy złożony wniosek jest poprawny i kompletny: <ul style="list-style-type: none"> jeżeli TAK, to następuje Przygotowanie aktu pełnomocnictwa; jeżeli NIE, to urzędnik wzywa wyborcę do uzupełnienia braków we wniosku.
16		Wezwanie do uzupełnienia wniosku	Jeżeli wniosek jest niekompletny, to urzędnik poza systemem informuje o tym fakcie wyborcę i wzywa do uzupełnienia braków.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
17		Bramka ALBO Czy wyborca uzupełnił braki?	Moment decyzyjny. Wyborca po otrzymaniu wezwania od urzędnika powinien uzupełnić braki formalne składanego wniosku: <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli TAK, wyborca uzupełni wymagane braki i prześle do urzędu, to następuje Przygotowanie aktu pełnomocnictwa; • jeżeli NIE, wyborca nie uzupełni wniosku, to następuje koniec procesu - wniosek odrzucony.
18		Koniec procesu - wniosek odrzucony	Zakończenie procesu z powodu odrzucenia wniosku z przyczyn formalnych.
19		Przygotowanie aktu pełnomocnictwa	Urzędnik przygotowuje poza systemem akt pełnomocnictwa na podstawie złożonego przez wyborcę wniosku.
20		Oznaczenie w systemie, że akt pełnomocnictwa został sporządzony	Po sporządzeniu aktu pełnomocnictwa urzędnik powinien oznaczyć w systemie, że taki dokument dla danego wyborcy został sporządzony. Spowoduje to zmianę w danych wyborcy w kontekście danych wyborów w polu Głosowanie przez pełnomocnika z "NIE" na "Akt sporządzony".
21		Przekazanie aktu pełnomocnictwa udzielającemu pełnomocnictwa do głosowania i pełnomocnikowi	Urzędnik przekazuje poza systemem akt pełnomocnictwa do głosowania.
22		Bramka ALBO Czy akt pełnomocnictwa został przekazany?	Moment decyzyjny: <ul style="list-style-type: none"> • TAK, jeżeli akt pełnomocnictwa został przekazany udzielającemu pełnomocnictwa do głosowania i pełnomocnikowi; • NIE, jeżeli akt pełnomocnictwa nie został przekazany udzielającemu pełnomocnictwa do głosowania i pełnomocnikowi.
23		Oznaczenie wydania aktu	Urzędnik po faktycznym przekazaniu aktu pełnomocnictwa powinien potwierdzić tę czynność w systemie. <ul style="list-style-type: none"> • Spowoduje to zmianę w danych wyborcy w kontekście danych wyborów w polu <i>Głosowanie przez pełnomocnika</i> z "Akt sporządzony" na "TAK". • Po takim oznaczeniu nastąpi zablokowanie czynności związanych z

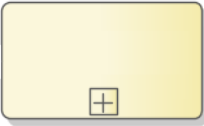

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			<p>głosowaniem dla danego wyborcy w kontekście danych wyborów.</p> <ul style="list-style-type: none"> Osoba udzielająca pełnomocnictwa pojawi się na wydrukowanym spisie z dodatkową adnotacją w polu <i>Uwagi</i> "Wydano akt pełnomocnictwa do głosowania".
24		Oznaczenie niewydania aktu	<p>W sytuacji, kiedy urzędnik przygotuje akt pełnomocnictwa, uda się do domu wyborcy, ale nie dojdzie do faktycznego przekazania aktu to powinien on oznaczyć w systemie, że akt nie został przekazany.</p> <ul style="list-style-type: none"> Spowoduje to zmianę w danych wyborcy w kontekście danych wyborów w polu <i>Głosowanie przez pełnomocnika</i> z "Akt sporządzony" na "NIE".
25		Koniec procesu - akt niewydany	Zakończenie procesu, ponieważ akt pełnomocnictwa nie został wydany.
26		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.22. Cofnięcie pełnomocnictwa do głosowania

Inne przypadki skutkujące wygaśnięciem pełnomocnictwa do głosowania zostały opisane w procesie [4.21. Automatyczne wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania](#)

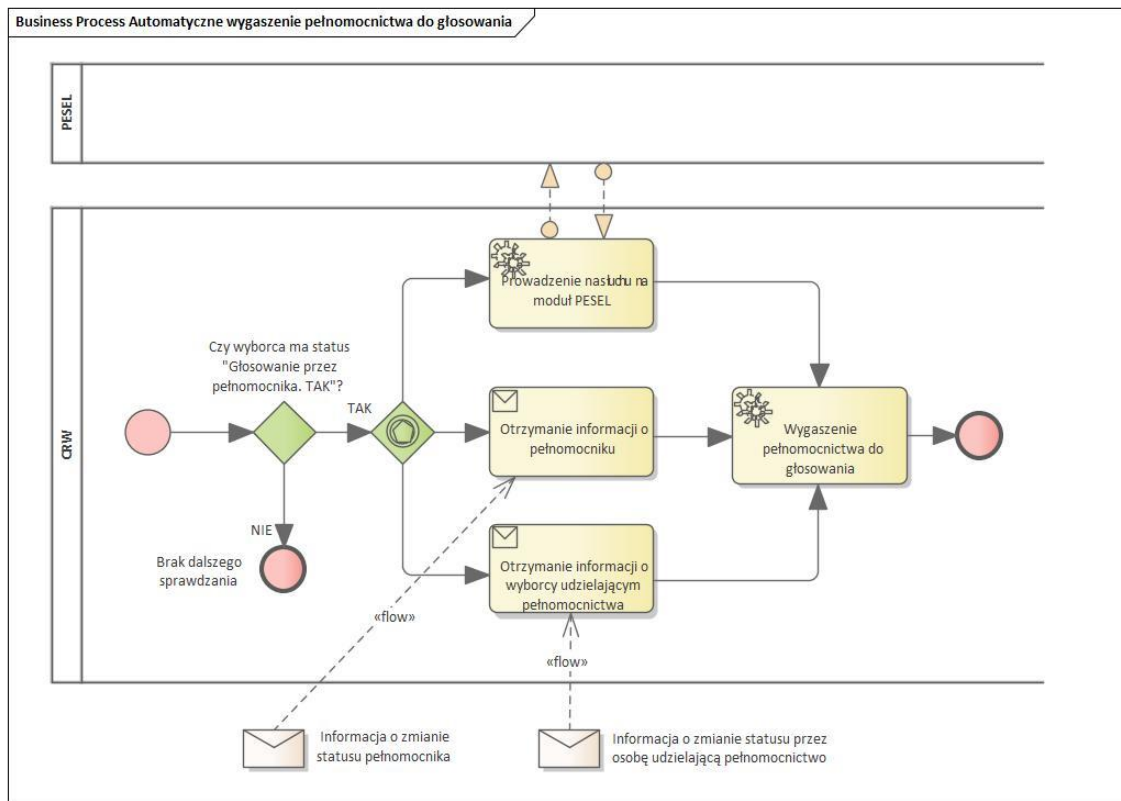

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu możliwe tylko i wyłącznie po wpłygnięciu oświadczenia od wyborcy.

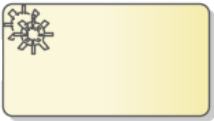

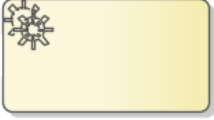

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
2		Oświadczenie o cofnięciu zgody do głosowania	Wyborca ma prawo do cofnięcia udzielonego pełnomocnictwa do głosowania. Proces nie opisuje przypadku doręczenia takiego oświadczenia właściwej obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w dniu głosowania, ponieważ system CRW nie jest systemem wspierającym prace komisji wyborczych podczas przeprowadzania głosowania.
3		Wyszukanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukanie osoby .
4		Oznaczenie w systemie, że wyborca nie głosuje przez pełnomocnika	Użytkownik oznacza w systemie, że dany wyborca nie będzie głosował przez pełnomocnika.
5		Zmiana statusu wyborcy	System w kontekście danego wyborcy i danych wyborów zmienia wartość w polu <i>Głosowanie przez pełnomocnika</i> z "TAK" na "NIE". Powoduje to odblokowanie możliwości wykonywania wszystkich czynności związanych z głosowaniem dla danego wyborcy w kontekście danych wyborów.
6		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.23. Automatyczne wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania

Przypadek cofnięcia pełnomocnictwa do głosowania po wpłynięciu oświadczenia od osoby udzielającej pełnomocnictwa został opisany w procesie [4.20. Cofnięcie pełnomocnictwa do głosowania](#).

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Bramka ALBO Czy wyborca ma status "Głosowanie przez pełnomocnika. TAK"?	Moment decyzyjny. Proces dotyczy tylko wyborców, którym został wydany akt pełnomocnictwa do głosowania, tzn. osób udzielających pełnomocnictwo do głosowania i pełnomocników.
3		Koniec procesu - brak dalszego sprawdzania	Jeżeli wyborca nie jest osobą udzielającą aktu pełnomocnictwa do głosowania albo pełnomocnikiem to proces nie ma zastosowania.
4		Bramka sterowana zdarzeniami	Przeływ jest skierowany w kierunku Zdarzenia/Zadania, które wykona się pierwsze.

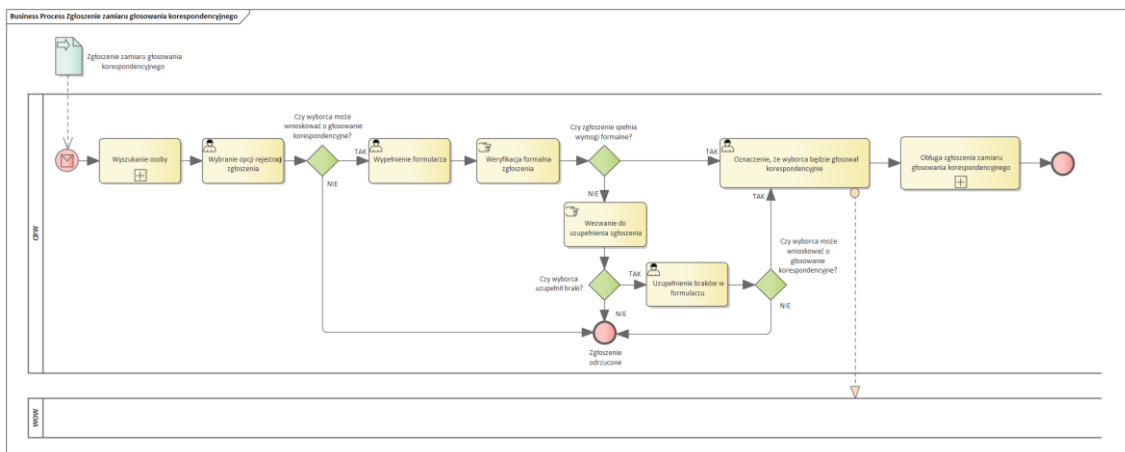
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
5		Prowadzenie nasłuchu na moduł PESEL	<p>W ramach cyklicznego nasłuchu na moduł PESEL system CRW powinien być informowany o zgonach wyborców.</p> <p>W przypadku śmierci:</p> <ul style="list-style-type: none"> osoby udzielającej pełnomocnictwo do głosowania; pełnomocnika; <p>powinno nastąpić automatyczne wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania.</p>
6		Otrzymanie informacji o pełnomocniku	System otrzymuje informację o pełnomocniku, która powinna spowodować automatyczne wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania.
7		Informacja o zmianie statusu pełnomocnika	Informacja przekazywana do systemu za pośrednictwem użytkownika systemu.
8		Otrzymanie informacji o wyborcy udzielającym pełnomocnictwa	System otrzymuje informację o osobie udzielającej pełnomocnictwo do głosowania, która powinna spowodować automatyczne wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania.
9		Informacja o zmianie statusu przez osobę udzielającą pełnomocnictwo	Informacja przekazywana do systemu za pośrednictwem użytkownika systemu.
10		Wygaszenie pełnomocnictwa do głosowania	<p>System automatycznie wygasza pełnomocnictwo do głosowania.</p> <p>System w kontekście danego wyborcy udzielającego pełnomocnictwo i danych wyborów zmienia wartość w polu <i>Głosowanie przez pełnomocnika</i> z "TAK" na "NIE".</p>
11		Koniec procesu	Zakończenie procesu

4.24. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego

Proces odnosi się również do zgłaszania zamiaru głosowania korespondencyjnego za granicą. Ewentualne rozbieżności pomiędzy procesem w Polsce i na świecie zostaną zidentyfikowane w toku dalszej analizy.

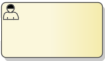

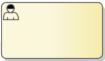

Procesy powiązane z głosowaniem korespondencyjnym:

- [4.23. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego \(e-usługa\);](#)
- [4.24. Obsługa zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego;](#)
- [4.25. Uzpełnienie informacji o doręczeniu pakietów wyborczych;](#)
- [4.26. Zwroćenie pakietu wyborczego.](#)

SYSTEM CRW

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu (warunkowy)	<p>Rozpoczęcie procesu możliwe tylko i wyłącznie po wpłynięciu zgłoszenia od wyborcy.</p> <p>W systemie CRW powinna być również możliwość wydrukowania formularza zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego - dla przypadku, kiedy wyborca dopiero w urzędzie taki wniosek wypełnia.</p> <p>Wyborca może przekazać zgłoszenie tylko do gminy, w której znajduje się w spisie wyborców.</p> <p>Proces opisuje wpłynięcie zgłoszenia od wyborcy w każdej innej formie niż elektronicznie z wykorzystaniem e-usługi - e-usługa opisana w procesie 4.23. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego (e-usługa).</p>
2		Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego	<p>Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego jest wspólne dla wszystkich przeprowadzanych w danym dniu wyborów - w przypadku jednoczesnego przeprowadzenia wyborów do Sejmu i Senatu.</p> <p>Jeżeli głosowanie korespondencyjne ma dotyczyć wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej albo wyborów wójta zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego dotyczy również ponownego głosowania.</p>

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
3		Wyszukanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukanie osoby .
4		Wybranie opcji rejestracji zgłoszenia	<p>Użytkownik wybiera w systemie CRW opcję umożliwiającą zarejestrowanie zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego.</p> <p>Wybór opcji możliwy tylko i wyłącznie, jeżeli wyborca może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego.</p>
5		<p>Bramka ALBO</p> <p>Czy wyborca może wnioskować o głosowanie korespondencyjne?</p>	<p>Moment decyzyjny. Weryfikacja systemowa czy wyborca może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego.</p> <ul style="list-style-type: none"> jeżeli TAK, wyborca może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego, jeżeli NIE, wyborca nie może zgłosić zamiaru głosowania korespondencyjnego.
6		Wypełnienie formularza	Użytkownik wybiera w systemie CRW opcję zarejestrowania zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego i wypełnia formularz zgłoszenia danymi.
7		Weryfikacja formalna zgłoszenia	Urzędnik manualnie, poza systemem (jeżeli wniosek wpłynął np. pocztą) weryfikuje złożony wniosek pod kątem poprawności formalnej.
8		<p>Bramka ALBO</p> <p>Czy zgłoszenie spełnia wymogi formalne?</p>	<p>Moment decyzyjny. Urzędnik stwierdza czy złożone zgłoszenie jest poprawne i kompletne.</p> <ul style="list-style-type: none"> jeżeli TAK, to następuje oznaczenie wyborcy w systemie, że będzie głosował korespondencyjnie; jeżeli NIE, to urzędnik wzywa wyborcę do uzupełnienia braków w zgłoszeniu.
9		Wezwanie do uzupełnienia zgłoszenia	Jeżeli zgłoszenie jest niekompletne, to urzędnik poza systemem CRW informuje o tym fakcie wyborcę i wzywa do uzupełnienia braków.
10		<p>Bramka ALBO</p> <p>Czy wyborca uzupełnił braki?</p>	<p>Moment decyzyjny. Wyborca po otrzymaniu wezwania od urzędnika powinien uzupełnić braki formalne składanego zgłoszenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> jeżeli TAK, wyborca uzupełni wymagane braki i przekaże do urzędu, to następuje oznaczenie wyborcy w systemie, że będzie głosował korespondencyjnie; jeżeli NIE, wyborca nie uzupełni wniosku, to następuje koniec procesu - zgłoszenie odrzucone.
11		Koniec procesu - zgłoszenie odrzucone	Zakończenie procesu. Zgłoszenie zostało odrzucone:

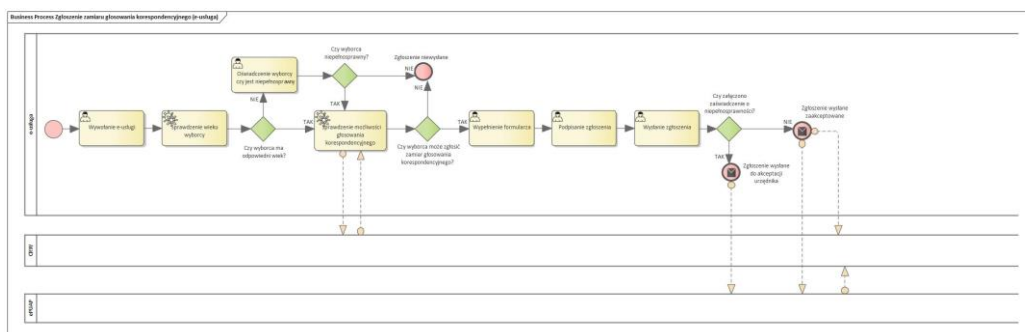
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			<ul style="list-style-type: none"> ponieważ wyborca nie mógł zgłosić zamiaru głosowania korespondencyjnego; ze względów formalnych.
12		Uzupełnienie braków w formularzu	Użytkownik systemu CRW wprowadza brakujące informacje do utworzonego wcześniej formularza.
13		Oznaczenie, że wyborca będzie głosował korespondencyjnie	<p>Użytkownik zaznacza w systemie CRW, że dany wyborca w kontekście danych wyborów będzie głosował korespondencyjnie.</p> <p>Informacja o tym fakcie powinna zostać przesłana do systemu WOW, co pozwoli na przygotowanie pakietu wyborczego dla danego wyborcy.</p>
14		Obsługa zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego	Podproces 4.24. Obsługa zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego .
15		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

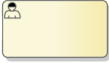

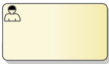

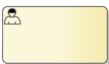
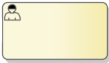
4.25. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego (e-usługa)

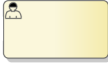

Proces odnosi się również do zgłaszania zamiaru głosowania korespondencyjnego za granicą. Ewentualne rozbieżności pomiędzy procesem w Polsce i na świecie zostaną zidentyfikowane w toku dalszych prac analitycznych.

Procesy powiązane z głosowaniem korespondencyjnym:

- [4.22. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego](#);
- [4.24. Obsługa zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego](#);
- [4.25. Uzupełnienie informacji o doręczeniu pakietów wyborczych](#);
- [4.26. Zwrócenie pakietu wyborczego](#).

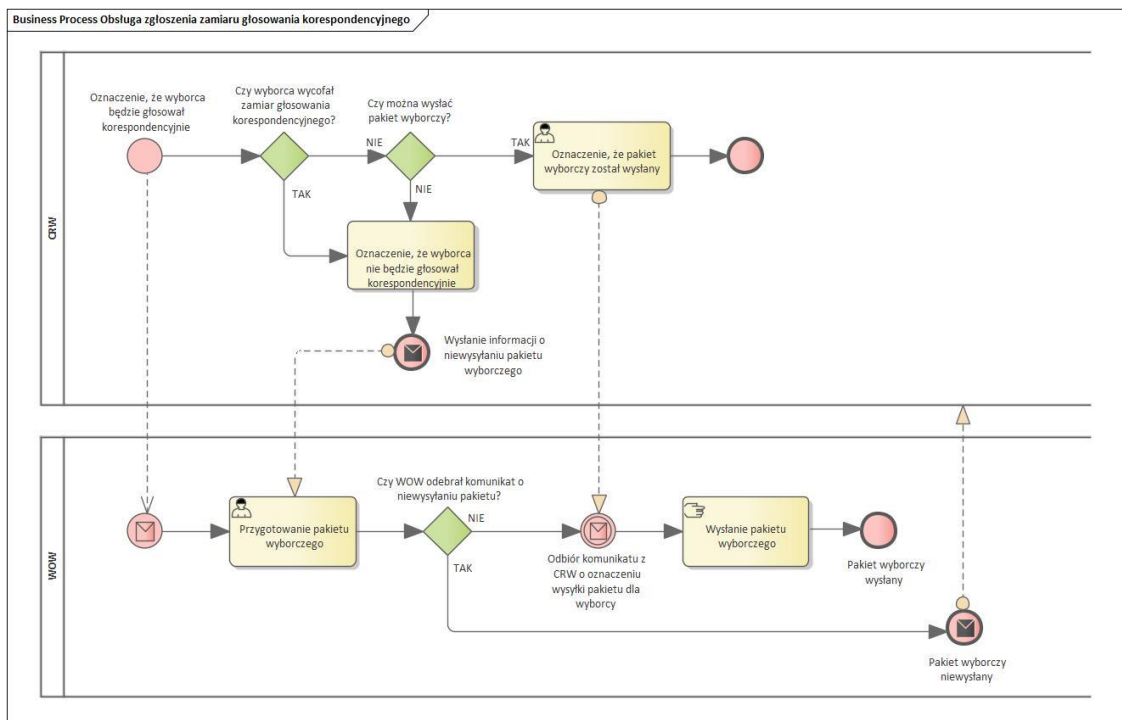
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Wywołanie e-usługi	Wyborca wywołuje e-usługę pozwalającą na wysłanie zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego w formie elektronicznej.
3		Sprawdzenie wieku wyborcy	E-usługa weryfikuje, czy wyborca spełnia kryterium wieku określone dla głosowania korespondencyjnego.
4		Bramka ALBO Czy wyborca ma odpowiedni wiek?	Moment decyzyjny: <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli TAK, kontynuacja procesu; • jeżeli NIE, to wyborca musi określić, czy jest osobą niepełnosprawną uprawnioną do głosowania korespondencyjnego.
5		Oświadczenie wyborcy czy jest niepełnosprawny	Wyborca określa, czy jest osobą niepełnosprawną uprawnioną do głosowania korespondencyjnego.
6		Bramka ALBO Czy wyborca niepełnosprawny?	Moment decyzyjny: <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli TAK, kontynuacja procesu; • jeżeli NIE, koniec procesu - zgłoszenie niewysłane.
7		Sprawdzenie możliwości głosowania korespondencyjnego	E-usługa wysyła zapytanie do systemu CRW, czy dany wyborca ma możliwość głosowania korespondencyjnego. W zależności od wyniku sprawdzenia, e-usługa otrzymuje odpowiedź: <ol style="list-style-type: none"> 1. pozytywną - TAK, wyborca może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego; 2. negatywną - NIE, wyborca nie może zgłosić zamiaru głosowania korespondencyjnego.
8		Bramka ALBO Czy wyborca może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego?	Moment decyzyjny: <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli TAK, kontynuacja procesu; • jeżeli NIE, koniec procesu - zgłoszenie niewysłane.
9		Koniec procesu - zgłoszenie niewysłane	Zakończenie procesu spowodowane brakiem możliwości zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego.
10		Wypełnienie formularza	Wyborca uzupełnia formularz dostępny w e-usłudze.
11		Podpisanie zgłoszenia	Wyborca podpisuje zgłoszenie bezpiecznym podpisem elektronicznym lub podpisem zaufanym.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
12		Wysłanie zgłoszenia	Wyborca akceptuje poprawność przesyłanych danych i wywołuje akcję przesłania zgłoszenia.
13		Bramka ALBO Czy załączono zaświadczenie o niepełnosprawności?	Moment decyzyjny: <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli TAK, zgłoszenie wysyłane jest do akceptacji urzędnika; • jeżeli NIE, zgłoszenie zostaje zaakceptowane i nie wymaga dalszej weryfikacji manualnej.
14		Koniec procesu - zgłoszenie wysłane zaakceptowane	Zakończenie procesu - zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego zostało zaakceptowane (wyborca wysłał zgłoszenie do gminy, w której jest wpisany do stałego obwodu głosowania). Zgłoszenie trafia na skrzynkę ePUAP odpowiedniego urzędu (rozwiązanie standardowe dla obecnie istniejących e-usług) i nie podlega dalszej weryfikacji przez urzędnika. W CRW następuje automatyczne oznaczenie wyborcy, że będzie on głosował korespondencyjnie.
15		Koniec procesu - zgłoszenie wysłane do akceptacji urzędnika	Zakończenie procesu - zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego zostało przesłane do dalszej akceptacji formalnej (wyborca wysłał zgłoszenie do gminy, w której jest wpisany do stałego obwodu głosowania). Zgłoszenie trafia na skrzynkę ePUAP odpowiedniego urzędu (rozwiązanie standardowe dla obecnie istniejących e-usług) i jest weryfikowane manualnie.

4.26. Obsługa zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego

Inne procesy powiązane z głosowaniem korespondencyjnym:

- [4.22. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego;](#)
- [4.23. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego \(e-usługa\);](#)
- [4.25. Uzupełnienie informacji o doręczeniu pakietów wyborczych;](#)
- [4.26. Zwrócenie pakietu wyborczego.](#)

SYSTEM CRW

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	<p>Proces rozpoczyna się po oznaczeniu w systemie, że wyborca będzie głosował korespondencyjnie.</p> <p>Użytkownik zaznacza w systemie, że dany wyborca w kontekście danych wyborów będzie głosował korespondencyjnie.</p> <p>Informacja o tym fakcie powinna zostać przesłana do systemu WOW, co pozwoli na przygotowanie pakietu wyborczego dla danego wyborcy.</p>
2		Bramka ALBO Czy wyborca wycofał zamiar głosowania korespondencyjnego?	<p>Wyborca może wycofać zamiar głosowania korespondencyjnego w okresie od złożenia zgłoszenia do momentu wysłania pakietu wyborczego. Jeżeli pakiet wyborczy zostanie wysłany, to wycofanie zamiaru głosowania korespondencyjnego możliwe jest tylko poprzez zwrot pakietu wyborczego w nienaruszonym stanie.</p> <p>Jeżeli TAK, to użytkownik musi oznaczyć w systemie, że wyborca nie będzie już głosował korespondencyjnie.</p> <p>Jeżeli NIE, to następuje (poza systemem CRW) przygotowanie pakietu wyborczego i jego wysyłka.</p>

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
3		Oznaczenie, że wyborca nie będzie głosował korespondencyjnie	<p>Oznaczenie w systemie (automatycznie przez system lub ręcznie przez użytkownika), że dany wyborca w kontekście danych wyborów nie będzie głosował korespondencyjnie.</p> <p>Powinno nastąpić przed wysłaniem pakietu wyborczego w sytuacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> otrzymania od wyborcy zgłoszenia o wycofaniu zamiaru głosowania korespondencyjnego; zweryfikowaniu, że dla danego wyborcy pakiet wyborczy nie może zostać wysłany. <p>Oznaczenie takie spowoduje przesłanie informacji z CRW do WOW, że dany wyborca nie będzie głosował korespondencyjnie i pakiet wyborczy nie powinien zostać wysłany.</p>
4		Koniec procesu - wysłanie informacji o niewysłaniu pakietu wyborczego	<p>Zakończenie procesu w przypadku:</p> <ul style="list-style-type: none"> wycofania zamiaru głosowania korespondencyjnego przez wyborcę; zweryfikowaniu, że dla danego wyborcy pakiet wyborczy nie może zostać wysłany. <p>Zostaje wysłany komunikat z CRW do WOW o niewysłaniu pakietu wyborczego dla danego wyborcy dla danych wyborów.</p>
5		Bramka ALBO Czy można wysłać pakiet wyborczy?	<p>Moment decyzyjny. Przed wysłaniem pakietu wyborczego użytkownik weryfikuje czy dla danego wyborcy taka wysyłka jest zasadna.</p> <p>Możliwe, że ostateczna weryfikacja, czy pakiet wyborczy powinien zostać wysłany zostanie przeprowadzona automatycznie przez system, a nie użytkownika.</p> <p>Zakres informacji o wyborcy, które uniemożliwiają wysyłkę:</p> <ul style="list-style-type: none"> zgon; utrata czynnych praw wyborczych.
6		Oznaczenie, że pakiet wyborczy został wysłany	<p>Po wysłaniu pakietu wyborczego użytkownik powinien zaznaczyć w systemie, że dla danego wyborcy w kontekście danych wyborów pakiet wyborczy dla głosowania korespondencyjnego został wysłany.</p> <p>Oznaczenie takie spowoduje:</p> <ul style="list-style-type: none"> skreślenie wyborcy ze spisu tworzonego w stałym obwodzie, do którego ów wyborca przynależy, a ponadto wyborca taki pojawi się na wydrukowanym spisie w formie przekreślonej typu Jan Kowalski z dodatkową adnotacją w

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			<p>polu <i>Uwagi</i> "Głosowanie korespondencyjne";</p> <ul style="list-style-type: none"> • systemowe zablokowanie dla danego wyborcy wszystkich czynności związanych z głosowaniem w kontekście danych wyborów, z zastrzeżeniem że: <ul style="list-style-type: none"> ○ jeżeli wybory do Sejmu i Senatu odbywają się jednocześnie w tym samym dniu, to głosowanie korespondencyjne stosuje się do obu tych wyborów; ○ jeżeli wybory są dwuturuowe, to głosowanie korespondencyjne odnosi się do obu tur; • systemowe zapisanie daty wysłania pakietu wyborczego; • przesłanie informacji o wysłaniu pakietu wyborczego wraz z datą do systemu WOW. <p>Od tego momentu wyborca może zrezygnować z głosowania korespondencyjnego tylko poprzez zwrot pakietu wyborczego w nienaruszonym stanie.</p>
7		Koniec procesu	Zakończenie procesu w systemie CRW.

SYSTEM WOW

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu (warunkowy)	Rozpoczęcie procesu wyzwalane odbiorem komunikatu z CRW, że wyborca będzie głosował korespondencyjnie
2		Przygotowanie pakietu wyborczego	<p>Użytkownik systemu WOW przygotowuje pakiet wyborczy do wysłania.</p> <p>System WOW będzie umożliwiał wydruk dokumentów potrzebnych do skompletowania pakietu wyborczego - poza kartami do głosowania:</p>
3		Bramka ALBO Czy WOW odebrał komunikat o niewysłaniu pakietu?	<p>Moment decyzyjny. W zależności czy system CRW przesłał do systemu WOW informację o niewysłaniu pakietu dla danego wyborcy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli TAK (komunikat o niewysłaniu pakietu odebrany), to następuje zaniechanie wysłania pakietu. System WOW przesyła informację do systemu CRW <i>pakiet wyborczy niewysłany</i>;

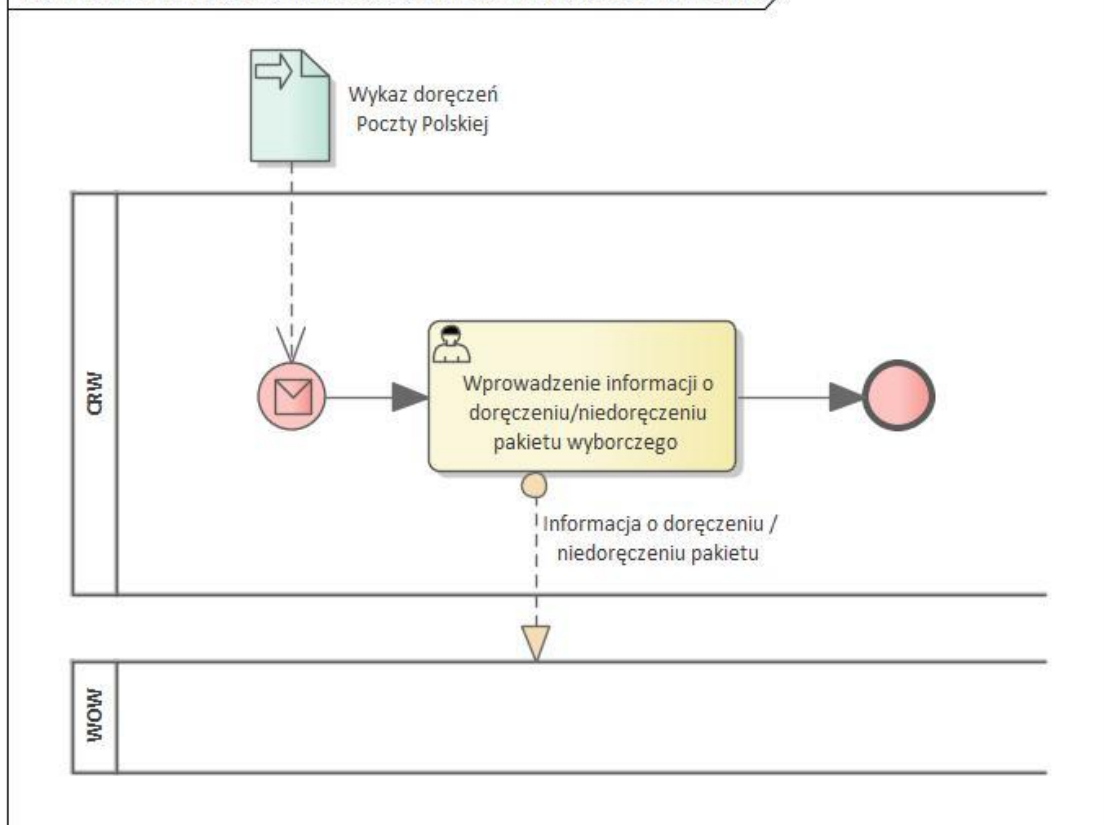
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
			<ul style="list-style-type: none"> jeżeli NIE (brak komunikatu o niewysłaniu pakietu), to następuje wysłanie pakietu wyborczego.
4		Koniec procesu - pakiet wyborczy niewysłany	<p>Zakończenie procesu w przypadku wycofania zamiaru głosowania korespondencyjnego przez wyborcę albo braku możliwości głosowania przez danego wyborcę w ogóle.</p> <p>Zostaje wysłany komunikat z WOW do CRW, że pakiet wyborczy dla danego wyborcy dla danych wyborów nie został wysłany.</p>
5		Odbiór komunikatu z CRW o oznaczeniu wysyłki pakietu dla wyborcy	<p>System WOW odbiera komunikat, że dla danego wyborcy należy bezwzględnie wysłać pakiet wyborczy.</p> <p>Oznacza to, że w systemie CRW zostało oznaczone, że dla danego wyborcy pakiet wyborczy został wysłany (wraz z automatycznym ustaleniem systemowej daty jako daty wysłania pakietu wyborczego).</p>
6		Wysłanie pakietu wyborczego	<p>Urzędnik wysyła pakiet wyborczy do wyborcy. Czynność odbywa się poza systemem WOW.</p> <p>Pakiet wyborczy może zostać wysłany na dowolny adres wskazany przez wyborcę, z zastrzeżeniem, że adres ten musi znajdować się w ramach gminy, w której spisie znajduje się wyborca.</p>
7		Koniec procesu - pakiet wyborczy wysłany	Zakończenie procesu. Pakiet wyborczy został wysłany do wyborcy.

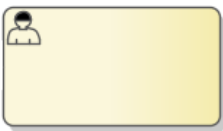
4.27. Uzupelnienie informacji o doręczeniu pakietów wyborczych

Procesy powiązane z głosowaniem korespondencyjnym:

- [4.22. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego;](#)
- [4.23. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego \(e-usługa\);](#)
- [4.24. Obsługa zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego;](#)
- [4.26. Zwrócenie pakietu wyborczego.](#)

Business Process Uzupelnienie informacji o doręczeniu pakietów wyborczych

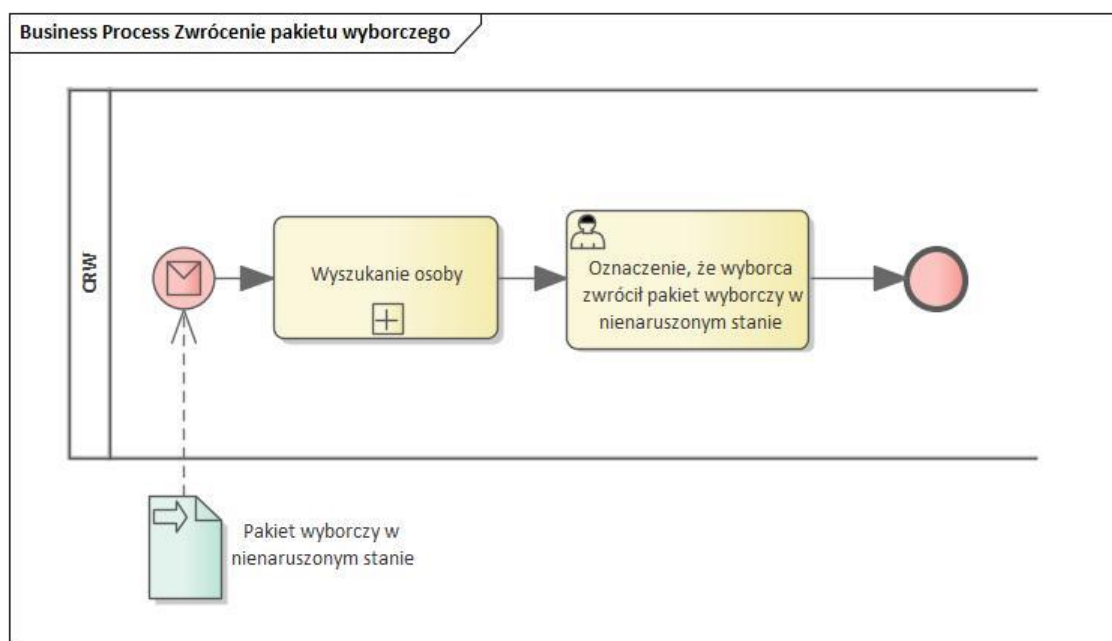
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu (warunkowy)	Rozpoczęcie procesu następuje po otrzymaniu wykazu doręczeń pakietów wyborczych od Poczty Polskiej.
2		Wykaz doręczeń Poczty Polskiej	Wykaz doręczeń pakietów wyborczych przekazany przez Poczta Polską. Brak ujednoliconego standardu. Może być w formie papierowej lub elektronicznej.
3		Wprowadzenie informacji o doręczeniu pakietu wyborczego	Użytkownik wprowadza do systemu CRW informację o: <ul style="list-style-type: none"> • doręczeniu pakietu wyborczego do wyborcy (data doręczenia); • niedoręczeniu pakietu wyborczego do wyborcy. <p>Sposób wprowadzenia danych do CRW zależy od formy przekazanego wykazu doręczeń.</p> <p>Przewiduje się zarówno jednostkowe, jak i zbiorcze oznaczanie wyborców.</p> <p>Informacja o doręczeniu/niedoręczeniu pakietu dla danego wyborcy wprowadzona do systemu CRW powinna zostać przesłana do systemu WOW.</p>

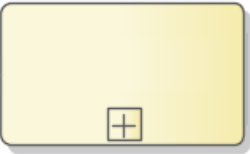
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
4		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

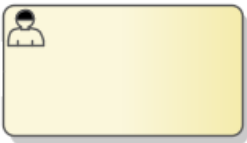

4.28. Zwrócenie pakietu wyborczego

Procesy powiązane z głosowaniem korespondencyjnym:

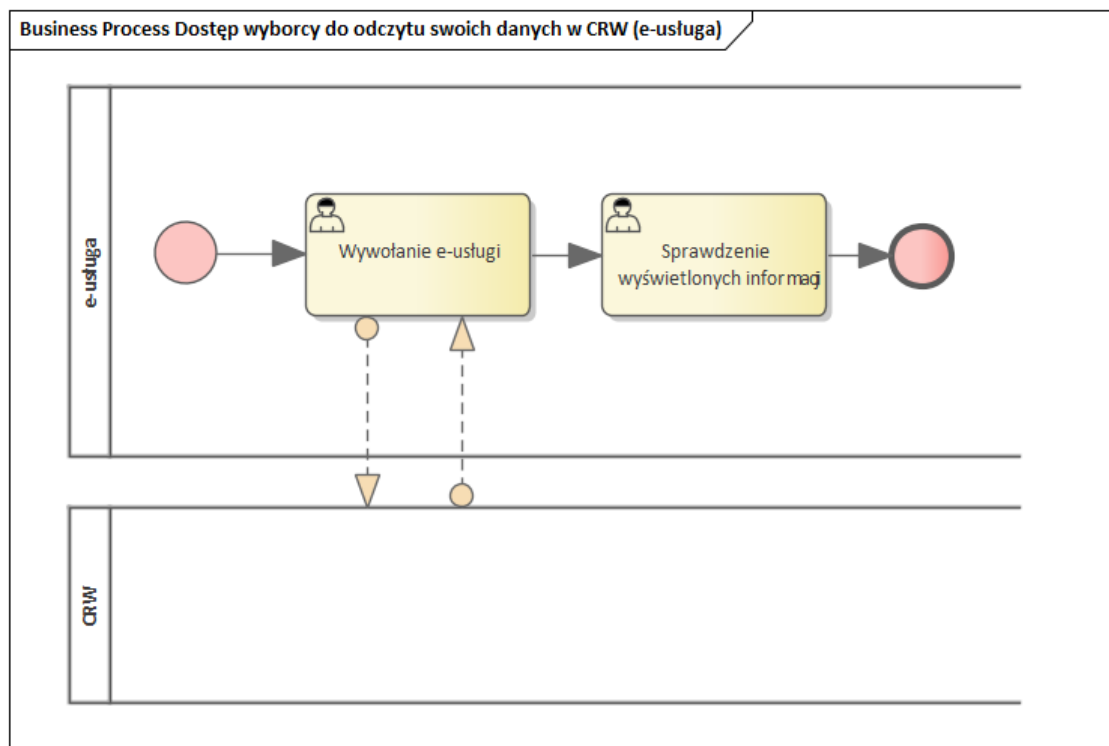
- [4.22. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego](#);
- [4.23. Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego \(e-usługa\)](#);
- [4.24. Obsługa zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego](#);
- [4.25. Uzupełnienie informacji o doręczeniu pakietów wyborczych](#).

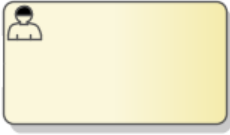

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu możliwe tylko i wyłącznie po wpłynięciu od wyborcy pakietu wyborczego w nienaruszonym stanie.
2		Pakiet wyborczy w nienaruszonym stanie	Zwrócony przez wyborcę pakiet wyborczy w nienaruszonym stanie.
3		Wyszukanie osoby	Podproces 4.6. Wyszukanie osoby .

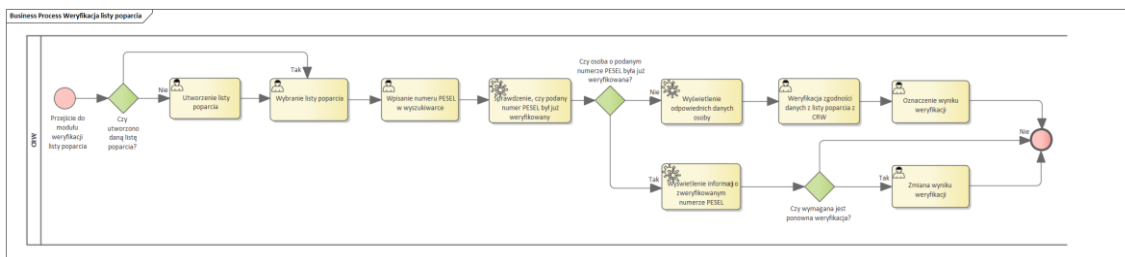
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
4		Oznaczenie, że wyborca zwrócił pakiet wyborczy w nienaruszonym stanie	<p>Użytkownik zaznacza w systemie, że wyborca zwrócił pakiet wyborczy w nienaruszonym stanie.</p> <p>Zwrot pakietu wyborczego w nienaruszonym stanie oznacza rezygnację z głosowania korespondencyjnego.</p> <p>Oznaczenie takie spowoduje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • automatyczne dopisanie wyborcy do spisu tworzonego w obwodzie stałym, do którego ów wyborca przynależy; • systemowe odblokowanie możliwości wykonywania wszystkich czynności związanych z głosowaniem dla danego wyborcy w kontekście danych wyborów.
5		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.29. Dostęp wyborcy do odczytu swoich danych w CRW (e-usługa)

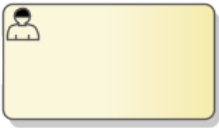

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu	Rozpoczęcie procesu.
2		Wywołanie e-usługi	Wyborca wywołuje odpowiednią e-usługę (kwestie logowania i uwierzytelniania standardowe, takie jak te stosowane w innych e-usługach). E-usługa komunikuje się z CRW w celu pobrania informacji na temat wyborcy.
3		Sprawdzenie wyświetlonych informacji	Wyborca sprawdza wyświetlone informacje na swój temat.
4		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

4.30. Weryfikacja listy poparcia

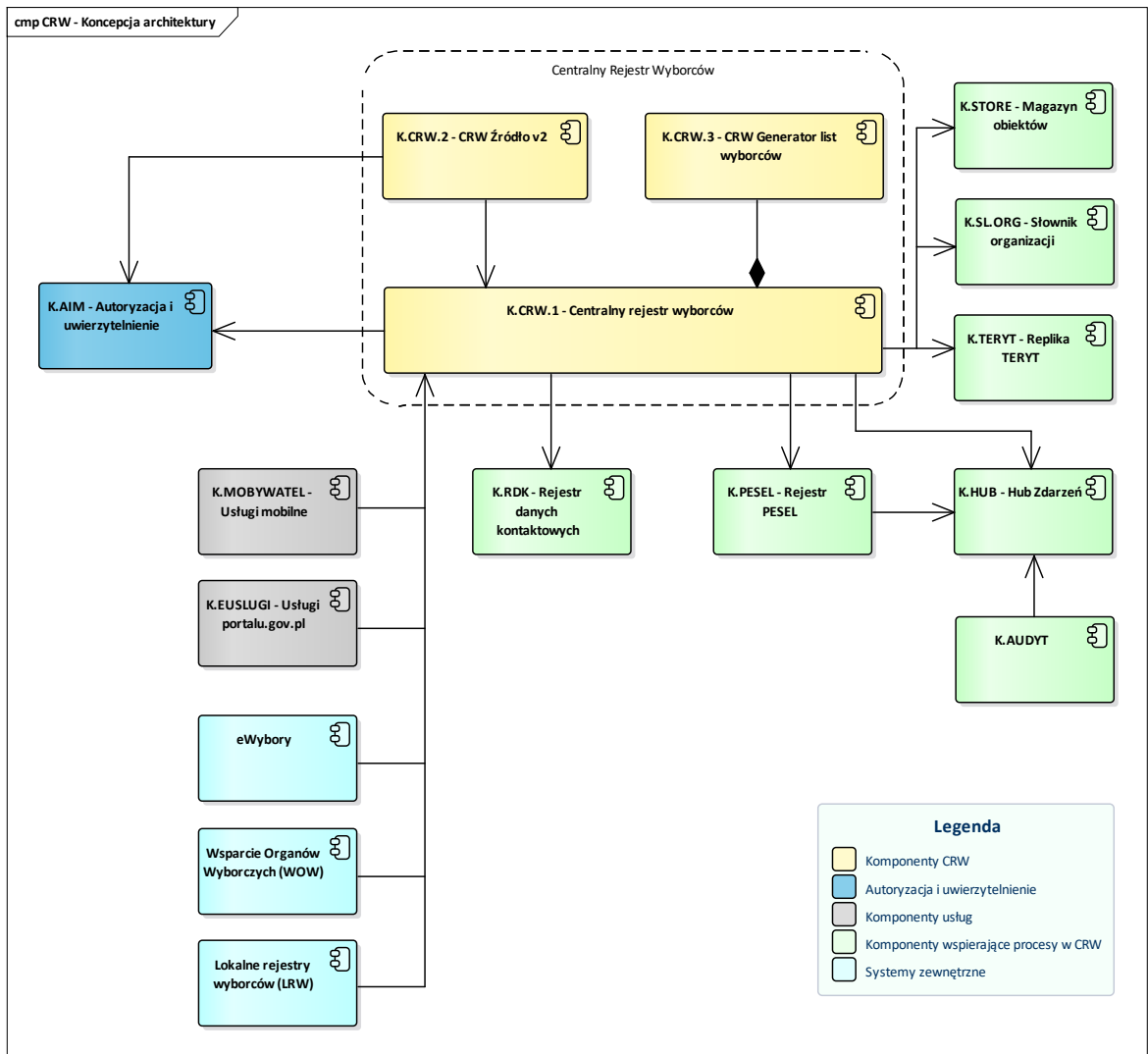
ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start procesu - Przejdźcie do modułu weryfikacji listy poparcia	Rozpoczęcie procesu.
2		Bramka ALBO Czy utworzono daną listę poparcia?	Moment decyzyjny. Czy utworzono daną listę poparcia? Jeżeli TAK, użytkownik wybiera odpowiednią pozycję z listy. Jeżeli NIE, użytkownik tworzy nową listę poparcia.
3		Utworzenie listy poparcia	Użytkownik tworzy nową listę poparcia w aplikacji nadając jej ustaloną nazwę.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
4		Wybranie listy poparcia	Użytkownik wybiera z listy odpowiednią listę poparcia.
5		Wpisanie numeru PESEL w wyszukiwarce	Użytkownik wprowadza numer PESEL osoby, której dane chce zweryfikować.
6		Sprawdzenie, czy podany numer PESEL był już zweryfikowany	System sprawdza, czy osoba o podanym numerze była już zweryfikowana, na podstawie oznaczeń wprowadzanych przez użytkownika.
7		Bramka ALBO Czy osoba o podanym numerze PESEL była już zweryfikowana?	Moment decyzyjny. Czy osoba o podanym numerze PESEL była już zweryfikowana? Jeżeli TAK, wyświetlony zostaje odpowiedni komunikat. Jeżeli NIE, system wyświetla dane osoby.
8		Wyświetlenie odpowiednich danych osoby	System wyświetla użytkownikowi dane osoby niezbędne do przeprowadzenia weryfikacji.
9		Weryfikacja zgodności danych z listy poparcia z CRW	Użytkownik weryfikuje dane z listy poparcia z danymi wyświetlonymi w CRW.
10		Oznaczenie wyniku weryfikacji	Po weryfikacji danych użytkownik zaznacza w systemie, czy dane z listy poparcia są zgodne z danymi wyświetlonymi w CRW. Dzięki odpowiedniemu oznaczeniu osób w systemie, użytkownik będzie miał możliwość wygenerowania raportu zawierającego listę zweryfikowanych osób.
11		Wyświetlenie informacji o zweryfikowanym numerze PESEL	Jeżeli wpisany numer PESEL został już wcześniej zweryfikowany przez użytkownika aplikacji w wybranej liście poparcia, system wyświetla odpowiedni komunikat. Oprócz komunikatu wyświetlane są dane osoby i wynik weryfikacji, dzięki czemu użytkownik ma możliwość sprawdzenia, czy poprawnie zweryfikował dane.
12		Bramka ALBO Czy wymagana jest ponowna weryfikacja?	Moment decyzyjny. Czy wymagana jest ponowna weryfikacja? Jeżeli TAK, użytkownik dokonuje zmiany wyniku weryfikacji. Jeżeli NIE, następuje koniec procesu.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
13		Zmiana wyniku weryfikacji	Jeżeli numer PESEL został zweryfikowany nieprawidłowo, użytkownik ma możliwość wprowadzenia zmiany.
14		Koniec procesu	Zakończenie procesu.

5. Rozwiązanie

5.1. Wysokopoziomowy opis rozwiązania

Rys. Otoczenie systemu CRW

Komponent		Opis
K.CR.W.1 - Centralny rejestr wyborców	Nowy	<p>Usługa mikroserwisu realizująca:</p> <ul style="list-style-type: none"> udostępnienie API dla interfejsu użytkownika: <ul style="list-style-type: none"> o dodania wyborcy do Centralnego Rejestru Wyborców; o usunięcia wyborcy z Centralnego Rejestru Wyborców; o przeniesienia wyborcy między obwodami w Centralnym Rejestrze Wyborców; o dodanie, korekty obwodów głosowania;

Komponent		Opis
		<ul style="list-style-type: none"> ○ itp. • udostępnienie API dla aplikacji firm trzecich wytworzonych dla gmin : <ul style="list-style-type: none"> ○ dodania wyborcy do Centralnego Rejestru Wyborców; ○ usunięcia wyborcy z Centralnego Rejestru Wyborców; ○ dodanie, korekty obwodów głosowania; ○ itp. • udostępnienie danych z rejestru do <i>eUsług i mObywatela</i>; • nasłuch na zdarzenia biznesowe z rejestru PESEL: <ul style="list-style-type: none"> ○ zdarzenie śmierci obywatela; ○ zdarzenie osiągnięcia pełnoletności przez obywatela polskiego w dniu wyborów; ○ zdarzenia zmiany danych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ numer PESEL; ▪ imiona; ▪ nazwisko; ▪ imię ojca; ▪ obywatelstwo; ▪ dane dokumentu potwierdzającego tożsamość wyborcy; ▪ adres zameldowania na pobyt stały; • wysyłanie zdarzeń biznesowych do modułu powiadomień informacji o zmianie obwodu głosowania; • batchowe przetwarzanie zdarzenia przyszłego - osiągnięcie pełnoletności pomiędzy dniem generowania spisów a dniem wyborów.
K.CRW.3 - CRW Generator list wyborców	Nowy	<p>Usługa mikroserwisu realizująca:</p> <ul style="list-style-type: none"> • generowanie i udostępnienie listy wyborców (<i>PDF, CSV</i> itp.). <p>Zakłada się, że generowanie list wyborców może być czasochłonne w realizacji. Samodzielny komponent z wydzieloną ściśle funkcjonalnością pozwoli na skalowanie i optymalizację zadania. Obecność komponentu w architekturze zależy od wybranej technologii bazy danych i możliwości generowania list w trybie "instant".</p>
K.CRW.2 - CRW Źródło v2	Nowy	<p>Komponent interfejsu użytkownika <i>CRW</i>. Realizowany w technologii <i>single page application</i> z wykorzystaniem przeglądarki internetowej. Zostanie wykorzystane rozwiązanie wypracowane w ramach projektu RDP.</p>

Komponent		Opis
<i>K.MOBYWATEL</i> - Usługi mobilne	Modyfikacja	System mObywatel umożliwiający dostęp do danych rejestrów poprzez aplikację mobilną w telefonie.
<i>K.EUSLUGI</i> - Usługi portalu gov.pl	Modyfikacja	<i>GOV.PL</i> portal umożliwiający realizację spraw urzędowych przez Internet.
Wsparcie Organów Wyborczych (WOW)	Modyfikacja	System wspierający organy wyborcze i organy odpowiedzialne za organizację wyborów prowadzony przez KBW.
eWybory	Modyfikacja	System do obsługi wyborów poza granicami.
Lokalne rejestry wyborców	Modyfikacja	Systemy używane przez gminy do wsparcia organizacji wyborów
<i>K.AIM</i> - Autoryzacja i uwierzytelnienie	Modyfikacja	<p>System autoryzacji i uwierzytelnienia urzędników w <i>SRP</i>. Mechanizm zostanie wdrożony w ramach prac nad RDP oraz zostanie wprowadzony do użytku w pozostałych rejestrach <i>SRP</i>.</p> <p>Realizuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uwierzytelnienia użytkowników przy dostępie do zasobów <i>SRP</i>; • autoryzację operacji wykonywanych przez użytkowników; • dostarczanie <i>API OpenID Connect</i> do integracji z różnymi technologiami. <p>Zmiany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dodanie nowych uprawnień dedykowanych do <i>CRW</i>; • dostosowanie obsługi <i>CRW</i> w panelu administratora uprawnień.
<i>K.PESEL</i> - Rejestr PESEL	Bez modyfikacji	<p>Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności jest centralnym rejestrem danych prowadzonym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, w którym gromadzone są dane osobowo-adresowe obywateli polskich i cudzoziemców, posiadających numer PESEL</p> <p>Realizuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostarczanie informacji o tożsamości z ewidencji ludności do <i>CRW</i>; • przekazywanie informacji o aktualizacji danych obywatela np. zmianie imienia, zmianie zameldowania, zgonie.
<i>K.RDK</i> - Rejestr danych kontaktowych	Bez modyfikacji	<i>RDK</i> jest rejestrem w ramach <i>SRP</i> , powstałym w ramach realizacji projektu <i>RSRP</i> , w celu przyspieszenia i usprawnienia

Komponent		Opis
		<p>komunikacji Obywatela z podmiotami publicznymi poprzez dane kontaktowe.</p> <p>Dostarcza danych kontaktowych dla modułu powiadomień.</p>
<p><i>K.HUB</i> - Hub Zdarzeń</p>	<p>Bez modyfikacji</p>	<p>Jest mechanizmem asynchronicznej wymiany informacji między systemami/komponentami. Pozwala na realizację integracji w modelu <i>Event-driven architecture</i>. Funkcjonalność jest realizowana przez oprogramowanie Apache Kafka.</p> <p>Realizuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przekazywanie zdarzeń między <i>PESEL</i> a <i>CRW</i> (aktualizacja danych); • przekazywanie zdarzeń między <i>CRW</i> a modułem powiadomień (modyfikacja danych w rejestrze).
<p><i>K.AUDYT</i></p>	<p>Modyfikacja</p>	<p>System rejestracji czynności w zakresie udostępniania i modyfikacji danych. Na bazie zebranych danych generowane są również raporty <i>RODO</i>.</p> <p>Realizuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozliczanie użytkowników z czynności; • diagnostyka błędów w oprogramowaniu; • generowanie raportów <i>RODO</i>. <p>Zmiany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dodanie nowych procesów audytowych; • dostosowanie konsoli/panelu audytu do pracy z <i>CRW</i>.
<p><i>K.SL.ORG</i> - Słownik organizacji</p>	<p>Modyfikacja</p>	<p>Usługa mikroserwisu realizująca:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostarczanie informacji o strukturze organizacyjnej; • dostarczanie informacji o przypisaniu użytkownika do jednostki organizacyjnej; • dostarczanie metadanych np. nazwa jednostki, adres itp. <p>Zmiany: należy dostosować by wspierał struktury organizacyjne państwa.</p>
<p><i>K.STORE</i> - Magazyn obiektów</p>	<p>Bez modyfikacji</p>	<p>System do przechowywania niestrukturyzowanych zbiorów danych np. plików. Magazyn obiektów będzie wprowadzony wraz z wdrożeniem <i>RDP</i>. Integracja z magazynem obiektów nastąpi, jeśli w <i>CRW</i> będzie konieczność przechowywania <i>PDF</i> lub innych rodzajów plików.</p> <p>Realizuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • magazynowanie i udostępnianie binarnych zbiorów danych.
<p><i>K.TERYT</i> - Replika TERYT</p>	<p>Bez modyfikacji</p>	<p>Baza lokalna słowników <i>TERYT</i> jest repliką baz udostępnianych przez <i>GUS</i>. Zakłada się dostępność usług informacyjnych dostarczających informacji o zawartości baz źródłowych.</p>

Komponent		Opis
		Realizuje: <ul style="list-style-type: none"> • dostarczanie informacji w zakresie identyfikacji adresowej jednostek samorządu terytorialnego, miejscowości, ulic.

5.2. Wpływ CRW na inne systemy dedykowane obsłudze wyborów.

Systemy informatyczne wykorzystywane do organizacji wyborów to system Krajowego Biura Wyborczego wspierający pracę organów wyborczych "Wsparcie Organów Wyborczych" (WOW), lokalne rejestry wyborcze prowadzone przez gminy oraz system e-wybory prowadzony przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

5.2.1. System WOW

W związku z budową Centralnego Rejestru Wyborców (CRW) część funkcjonalności obecnie utrzymywanych w systemie WOW zostanie zaimplementowana w systemie CRW, jednak system WOW nadal pozostanie ważnym elementem w strukturze systemów niezbędnych do organizacji wyborów.

CRW stanie się w miejsce WOW rejestrem referencyjnym dla tzw. geografii wyborczej. W tym właśnie rejestrze odzwierciedlony zostanie podział kraju na okręgi wyborcze dla każdego rodzaju wyborów oraz podział na stałe obwody głosowania. Wszelkie zmiany w tym zakresie będą obsługiwane w CRW przez delegatury Krajowego Biura Wyborczego. Aktualne dane o granicach okręgów wyborczych i stałych obwodów głosowania będą jednak przekazywane do WOW na potrzeby realizacji innych zadań Państwowej Komisji Wyborczej, związanych m.in. z rejestracją kandydatów, ustaleniem wyników wyborów, które nadal będą wykonywane z wykorzystaniem funkcjonalności WOW.

Do WOW z CRW będą trafiać także dane statystyczne o liczbie wyborców i mieszkańców danego okręgu czy stałego obwodu głosowania, od których to danych Kodeks wyborczy uzależnia np. wielkość stałych obwodów głosowania czy też liczbę radnych w danych wyborach do rady gminy i sposób ich wybierania.

5.2.2. Lokalne rejestry wyborców

Obecnie każda gmina prowadzi obligatoryjnie swój własny lokalny rejestr wyborców jako zadanie zlecone. Do prowadzenia lokalnych rejestrów wykorzystywane są systemy, które umożliwiają zarządzanie danymi wyborców, obsługę wyborców w konkretnych wyborach oraz sporządzenie spisu wyborców na konkretne wybory. CRW przejmuje te funkcjonalności rejestrów lokalnych.

5.2.3. System e-wybory.

Wyborca przebywający w dniu głosowania za granicą może zgłosić się z wnioskiem o wpisanie go do tworzonego przez konsula spisu wyborców. Wniosek wyborcy rejestrowany jest w prowadzonym przez MSZ systemie e-wybory.

Zarejestrowany wniosek wyborcy, po zweryfikowaniu przez konsula danych osobowych i adresowych, jest przez niego akceptowany, a system „przenosi” go do części aplikacji dostępnej dla pracowników gmin celem skreślenia ze spisu wyborców w kraju. Logowanie do aplikacji możliwe jest tylko w przypadku posiadania dostępu do systemu WOW KBW. Zaakceptowanie wniosku w kraju jest potwierdzeniem, że wyborca wpisany do spisu prowadzonego przez konsula został skreślony ze spisu wyborców w kraju oraz, że dany wyborca nie jest pozbawiony prawa wybierania.

System e-wybory umożliwia wygenerowanie spisów wyborców dla poszczególnych komisji utworzonych w okręgu konsularnym, jak również wspiera wysyłkę pakietów wyborczych w przypadku głosowania korespondencyjnego.

W związku z budową CRW nie będzie już potrzebne pośrednictwo gmin w weryfikacji uprawnień do głosowania osób składających wnioski o dopisanie do spisu za granicą, a ponadto osoba wpisana do spisu za granicą powinna być automatycznie wykreślona ze spisu w kraju oraz dopisana do obwodu za granicą. CRW może również przejąć funkcjonalności dotyczące sporządzania spisów wyborców. CRW nie będzie natomiast wspierał wysyłki pakietów wyborczych dla wyborców głosujących korespondencyjnie. Stąd też nie zakłada się, że aplikacja e-wybory przestanie istnieć.

5.3. Funkcjonalność ustalanie liczby mieszkańców dla potrzeb wyborów

Ze względów na specyfikę wyborów samorządowych istnieje konieczność zliczenia wyborców jak i mieszkańców przypisanych do obwodu i okręgu wyborczego.

Przez liczbę mieszkańców dla potrzeb wyborów należy rozumieć sumę liczb:

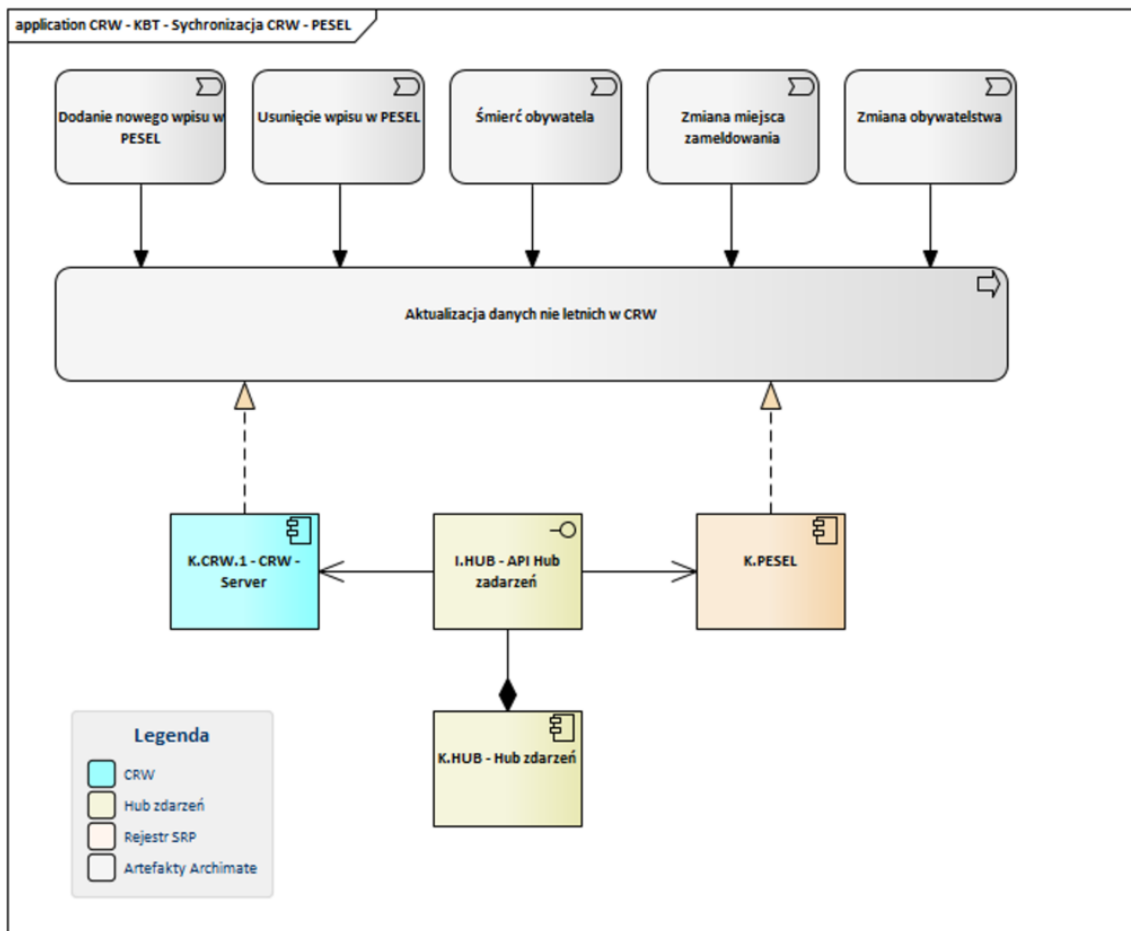
- wyborców ujętych w stałym obwodzie głosowania z urzędu (ze względu na adres zameldowania)
- wyborców ujętych w stałym obwodzie głosowania na wniosek (ze względu na adres zamieszkania)
- pozostałych osób zameldowanych na pobyt stały (np. dzieci, osoby pozbawione prawa wybierania), za wyjątkiem wyborców ujętych w stałym obwodzie głosowania na wniosek

Do realizacji tego zadania został wybrany wariant, w którym:

- CRW posiada pełne dane osób z czynnym prawem wyborczym;
- CRW posiada pełne dane osób pełnoletnich pozbawionych prawa wybierania;
- CRW posiada dane osób niepełnoletnich w zakresie:
 - identyfikator techniczny osoby z rejestru pesel;
 - adres zameldowania;
 - data urodzenia

- CRW dla osób niepełnoletnich będzie zasilane zmianami z rejestru PESEL poprzez Hub Zdarzeń w zakresie:
 - Zdarzenie pierwszej rejestracji;
 - Zdarzenia śmierci osoby lub dezaktywacji wpisu;
 - Zdarzenia zmiany miejsca zameldowania;
 - Zdarzenie zmiany obywatelstwa;
- CRW będzie uzupełniał brakujące dane kiedy osoba osiągnie pełnoletność;
- CRW będzie uzupełniał brakujące dane kiedy osoba osiągnie pełnoletność na dzień zaplanowanych wyborów.

Dane osób niepełnoletnich będą przenoszone do CRW z PESEL w procesie zasilenia inicjalnego ETL.

Rys. Synchronizacja CRW zdarzeniami z PESEL

Komponent	Opis
K.PESEL	Rejestr PESEL aktualizuje się w różnych procesach biznesowych. Po wykonaniu poprawnie jakiejś zmiany rejestr propaguje zdarzenie do innych rejestrów via Hub Zdarzeń.
K.CR.W.1 CRW - Server	CRW nasłuchuje zdarzeń zachodzących w PESEL. Jeśli w strumieniu znajdują się typy zdarzeń, które dotyczą CRW następuje proces aktualizacji danych.

Komponent	Opis
K.HUB - Hub Zdarzeń	System pośredniczący w asynchronicznej komunikacji między elementami platformy SRP.

5.3.1. Ustalanie liczby mieszkańców na dzień 31 grudnia

Jedną z potrzeb interesariuszy, które powinien spełniać Centralny Rejestr Wyborców jest ustalenie ogólnej liczby mieszkańców w danej gminie oraz liczby mieszkańców w obwodach i okręgach wyborczych do rady gminy w podziale na miejscowości, ulice, budynki na dzień 31 grudnia, z uwzględnieniem jednak nowych granic gmin po zmianach administracyjnych, które zaczynają obowiązywać 1 stycznia roku następnego. Aktualnie gminy składają takie raporty Państwowej Komisji Wyborczej do dnia 20 stycznia z wykorzystaniem własnych narzędzi i systemów. Ustalenie liczby mieszkańców gminy jest kluczowe, ponieważ determinuje liczbę okręgów wyborczych w danej gminie w zależności od tego, czy jest to gmina do 20 tys. mieszkańców czy też powyżej 20 tys. mieszkańców.

Kwestia ta jest jednak problematyczna do ustalenia na poziomie centralnym, tj. w oparciu o słowniki TERYT i rejestr PESEL.

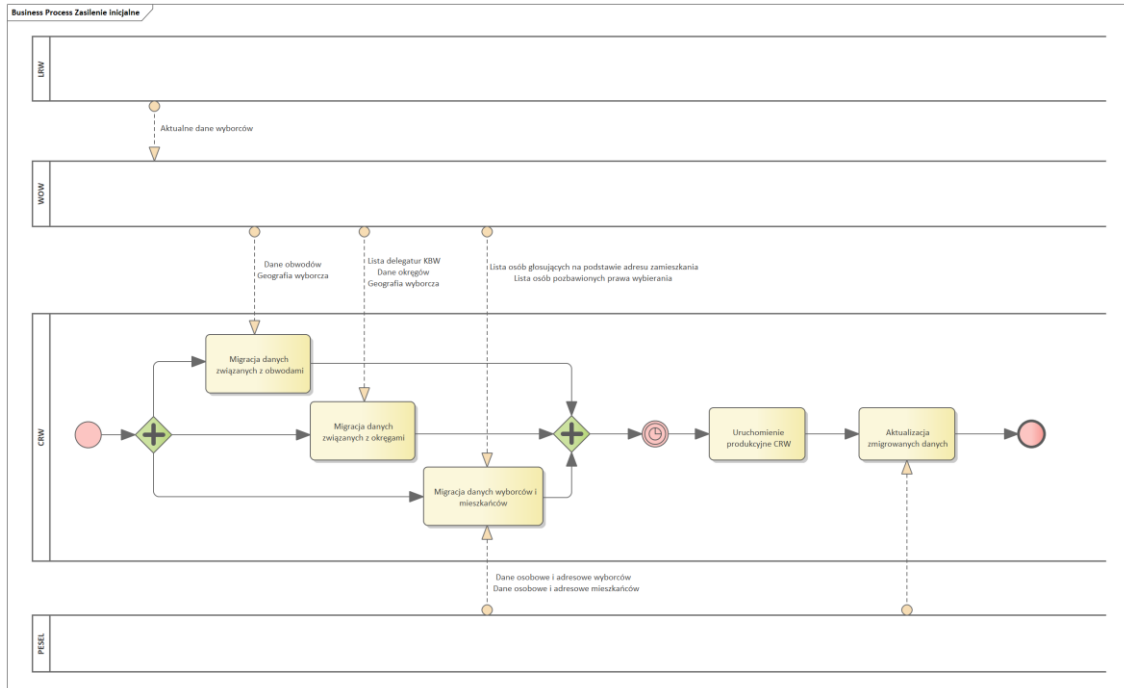
Poniższa tabela przedstawia porównanie rozwiązań możliwych do zaimplementowania w CRW.

	Wariant I	Wariant II	Wariant III
Stan na	31.12	1.01	po 20.01
Zakres danych	Liczba mieszkańców danej gminy w podziale na miejscowości, ulice, budynki	Liczba mieszkańców danej gminy w podziale na miejscowości, ulice, budynki	Liczba mieszkańców danej gminy
Możliwość automatycznego generowania raportu	NIE Ani adresy osób, których dane znajdują się w CRW, ani słowniki TERYT nie są aktualne - nie są zgodne z nowym podziałem terytorialnym, który wchodzi w życie z dniem 1.01.	NIE Posiadamy już w CRW słowniki TERYT zgodne z nowym podziałem terytorialnym, ale adresy osób, których dane znajdują się w CRW, nie są aktualne, ponieważ pracownicy gmin muszą najpierw wprowadzić zmiany administracyjne w rejestrze PESEL oraz zaktualizować adresy zamieszkania osób w CRW. Zmiany adresów przez pracowników gmin są wykonywane do 20.01. W związku z powyższym w raporcie przy nowych punktach adresowych liczba mieszkańców będzie wynosiła zero.	TAK Posiadamy już w CRW słowniki TERYT zgodne z nowym podziałem terytorialnym oraz aktualne adresy zameldowania i zamieszkania osób, których dane znajdują się w CRW, ponieważ pracownicy gmin powinni do 20.01 zakończyć aktualizację adresów zameldowania w rejestrze PESEL oraz adresów zamieszkania w CRW.
Walidacja liczby okręgów z liczbą mieszkańców	Niemożliwa	Niemożliwa	Możliwa

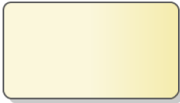

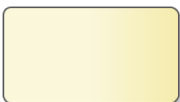
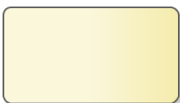

	Wariant I	Wariant II	Wariant III
Zmiana zapisów w ustawie	NIE	TAK	TAK
Zalety	Nie wymaga zmian w ustawie.	<i>Brak</i>	<p>Raport, którego generowanie najmniej obciąża system - zawiera najmniej danych.</p> <p>Raport aktualny względem podziału administracyjnego obowiązującego w roku wyborów.</p> <p>Raport spełnia zgłoszone potrzeby - możliwa będzie walidacja liczby okręgów z liczbą mieszkańców.</p> <p>Mniejsze obciążenie dla użytkowników (urzędników, pracowników KBW), ponieważ raport nie wymaga dodatkowych kalkulacji.</p>
Wady	<p>Raport jest nieaktualny względem podziału administracyjnego obowiązującego w roku wyborów.</p> <p>Nie będzie możliwa walidacja liczby okręgów z liczbą mieszkańców.</p>	<p>Wymaga zmiany terminu ustalania liczby mieszkańców określonego w ustawie.</p> <p>Nie będzie możliwa walidacja liczby okręgów z liczbą mieszkańców z uwagi na brak aktualnych adresów osób, których dane przechowywane są w CRW.</p>	Wymaga zmiany terminu ustalania liczby mieszkańców określonego w ustawie.
Podsumowanie	Rozwiązanie możliwe do zrealizowania po stronie CRW, ale nie spełnia ono potrzeb biznesowych w zakresie walidacji liczby okręgów z liczbą mieszkańców w przypadku nowego podziału administracyjnego.	Rekomendowane jest odrzucenie wariantu.	Rozwiązanie wydaje się optymalne zarówno dla systemu CRW, jak i użytkowników KBW.

5.4. Zasilenie inicjalne CRW

Celem zasilenia inicjalnego jest dodanie do Centralnego Rejestru Wyborców danych osobowych i adresowych wyborców oraz danych geografii wyborczej. Proces migracji zakłada komunikację CRW z systemem WOW oraz rejestrem PESEL. W celu przekazania wszystkich niezbędnych dla CRW danych, Krajowe Biuro Wyborcze zbierze określony zestaw danych wyborców z lokalnych rejestrów prowadzonych przez gminy i na ich podstawie zaktualizuje system WOW. Poniższy proces przedstawia kroki, dzięki którym możliwe będzie produkcyjne uruchomienie systemu CRW z uzupełnionymi uprzednio danymi.

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
1		Start	Rozpoczęcie procesu.
2		Bramka równoległa. Wszystkie kolejne kroki są wykonywane równocześnie i niezależnie od siebie	
3		Migracja danych związanych z obwodami	<p>Migracja danych związanych z obwodami obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> migrację listy stałych obwodów głosowania wraz z ich parametrami, migrację adresów siedzib obwodowych komisji wyborczych, migrację granic stałych obwodów głosowania. <p>Dane zostają zmigrowane z WOW.</p>

ID	Element procesu	Nazwa elementu	Opis elementu
4		Migracja danych związanych z okręgami	Migracja danych związanych z okręgami obejmuje: <ul style="list-style-type: none"> • migrację listy delegatur KBW, • migrację listy okręgów wyborczych wraz z ich parametrami w podziale na rodzaje wyborów, • migrację granic okręgów wyborczych. Dane zostają zmigrowane z WOW.
5		Migracja danych wyborców i mieszkańców	Migracja danych wyborców i mieszkańców obejmuje migrację danych z rejestru PESEL oraz migrację danych z WOW. Z rejestru PESEL przekazywane są niezbędne dla CRW dane osobowe i adresowe wyborców oraz mieszkańców. Migracja danych z WOW zapewnia uzupełnienie informacji o adresach zamieszkania wyborców oraz o posiadaniu przez nich prawa wybierania.
6		Bramka równoległa. Wszystkie kroki poprzedzające muszą zostać wykonane, aby przejść do następnego kroku	
7		Zdarzenie pośrednie: opóźnienie	Czas, który upłynie pomiędzy zakończeniem migracji danych do CRW a uruchomieniem produkcyjnym CRW.
8		Uruchomienie produkcyjne CRW	Uruchomienie produkcyjne CRW.
9		Aktualizacja zmigrowanych danych	Aktualizacja zmigrowanych danych w oparciu o rejestr PESEL oraz zmiany wprowadzane przez użytkowników systemu.
10		Koniec	Koniec procesu.

RAPORT Z KONSULTACJI PUBLICZNYCH I OPINIOWANIA

projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw (UD457)

1. Przebieg konsultacji publicznych i opiniowania.

W dniu 19 października 2022 r. Minister Cyfryzacji przekazał do konsultacji publicznych i opiniowania **projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw**. Termin na zgłaszanie uwag wynosił 21 dni.

Projekt ustawy został przekazany w ramach konsultacji publicznych do następujących podmiotów:

1. Fundacja Bezpieczeństwa Informacji Polska,
2. Fundacja Bezpieczna Cyberprzestrzeń,
3. Fundacja ePaństwo,
4. Fundacja Panoptykon,
5. Fundacja Batorego,
6. Izba Gospodarki Elektronicznej,
7. Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych,
8. Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji,
9. Polska Izba Komunikacji Elektronicznej,
10. Polskie Towarzystwo Informatyczne,
11. SABI - Stowarzyszenie Inspektorów Ochrony Danych,
12. Stowarzyszenie Inspektorów Ochrony Danych Osobowych,
13. Stowarzyszenie Sieć Obywatelska – Watchdog Polska,
14. Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami.

Projekt ustawy został przekazany w ramach opiniowania do następujących podmiotów:

1. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego,
2. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych,
3. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
4. Rzecznik Praw Obywatelskich,
5. Szef Kancelarii Prezydenta RP,
6. Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej,
7. Szef Krajowego Biura Wyborczego,
8. Przewodniczący Rady do spraw Cyfryzacji,
9. Wojewoda Dolnośląski,
10. Wojewoda Kujawsko-Pomorski,
11. Wojewoda Lubelski,
12. Wojewoda Lubuski,
13. Wojewoda Łódzki,
14. Wojewoda Małopolski,
15. Wojewoda Mazowiecki,
16. Wojewoda Śląski,
17. Wojewoda Świętokrzyski,
18. Wojewoda Opolski,
19. Wojewoda Podkarpacki,
20. Wojewoda Podlaski,
21. Wojewoda Pomorski,
22. Wojewoda Warmińsko-Mazurski,
23. Wojewoda Wielkopolski,
24. Wojewoda Zachodniopomorski.

2. Omówienie wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania

Wszystkie zgłoszone uwagi zostały wyjaśnione lub uzgodnione. Szczegółowe odniesienia do zgłoszonych uwag znajdują się w tabelach uwag załączonych do Raportu.

3. Przedstawienie wyników zasięgnięcia opinii, dokonania konsultacji albo uzgodnienia projektu z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt ustawy nie wymaga przedłożenia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej lub Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania konsultacji lub uzgodnienia.

4. Wskazanie podmiotów, które zgłosiły zainteresowanie pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa, wraz ze wskazaniem kolejności dokonania zgłoszeń albo informację o ich braku.

Nie odnotowano zgłoszeń zainteresowanych podmiotów w trybie przepisów o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa.

**Tabela uwag zgłoszonych do projektu ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw (UD 457)
w ramach konsultacji publicznych**

	Podmiot wnoszący	Zgłoszone uwagi	Stanowisko
Uwagi ogólne			
1.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	Należałoby w projekcie ustawy przewidzieć kampanię edukacyjną z właściwymi partnerami (np. organizacjami społecznymi, konsulami), za pomocą właściwych kanałów, skierowaną do wyborców i wyborczyń w Polsce i na świecie. Kampania powinna mieć budżet, który pozwoli skutecznie zadbać o kompletność i aktualność spisu wyborców. Nie ma lepszego momentu na testowanie sposobów docierania do wyborców niż moment, w którym wprowadzane są zmiany zaproponowane w przedłożonym projekcie.	Uwaga wyjaśniona. Wdrażanym zmianom będzie towarzyszyć szeroka kampania informacyjna. Proponowane w projekcie regulacje mają się przyczynić do ułatwienia realizacji prawa głosowania.
2.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	Ze względu właśnie na udokumentowane nieprawidłowości w wyborach 2020 roku, stanowczo protestujemy przeciw uznaniowemu uruchomieniu przez Prezesa Rady Ministrów Centralnego Rejestru Wyborców poprzez wydanie komunikatu. Nawet jeśli wymaga to pozytywnej opinii Państwowej Komisji Wyborczej. Przypominamy, że organ ten nie spełnił swojej roli w 2020 roku i uchylił się od zabrania zdecydowanego głosu przeciwko przekazywaniu danych przez gminy Poczcie Polskiej S.A. "W swym piśmie Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wskazał jedynie wymogi formalnoprawne, jakie winien spełniać wniosek złożony w tym trybie. Ponieważ do urzędów gmin wpłynęły anonimowe wnioski w tej sprawie, zaistniała pilna konieczność udzielenia gminom informacji co do trybu postępowania, aby zapobiec przekazaniu spisów wyborców, tj. danych osobowych wyborców, osobom do tego nieuprawnionym. Podkreślić należy, że pismo było odpowiedzią na licznie napływające pytania ze strony gmin. Zmiany powinny zatem dotyczyć art. 8 przedłożonego projektu ustawy: "Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1-5, które wchodzi w życie w terminie określonym w komunikacie Prezesa Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 6 pkt 7." Komunikat, o którym mowa w ostatniej części zdania mówi o tym, że Premier decyduje o uruchomieniu rejestru. Powinien zostać wyznaczony konkretny termin uruchomienia CRW. Nie powinien to być	Uwaga wyjaśniona. Centralny Rejestr Wyborców jest produktem informatycznym i może być wdrożony tylko po osiągnięciu takiego poziomu dojrzałości, który gwarantuje bezpieczeństwo przeprowadzania wyborów. Uruchomienie rejestru na podstawie komunikatu daje pewność, że wszystkie rozwiązania zostały przetestowane, potwierdzone zostało prawidłowe i kompletne zmigrowanie danych, geografia wyborcza została właściwie przygotowana, a e-usługi dają gwarancję obywatelowi wypełnienie przysługujących mu praw.

	Podmiot wnoszący	Zgłoszone uwagi	Stanowisko
		termin zbyt krótki. Wydaje się, że właściwy może być 1 stycznia 2024 roku. W razie, gdyby rejestr do tego czasu nie był w pełni przygotowany, zmiany terminu powinien dokonać Parlament za pomocą ustawy nowelizującej zawierającej rzetelną ocenę z czego wynikają opóźnienia.	

**Tabela uwag zgłoszonych do projektu ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw (UD 457)
w ramach opiniowania**

	Podmiot wnoszący	Zgłoszone uwagi	Stanowisko
Uwagi ogólne			
1.	Państwowa Komisja Wyborcza	<p>Ponadto Państwowa Komisja Wyborcza zwraca uwagę na konieczność dodania do projektu przepisu, zgodnie z którym regulacje w zakresie obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej wejdą w życie z dniem wejścia w życie umowy między Rzeczpospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie udziału w niektórych wyborach przez obywateli jednego Państwa zamieszkujących na terytorium drugiego Państwa, podpisanej w Warszawie dnia 29 maja 2020 r. Należy przy tym odnotować, że kwestia wpisywania obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej do stałego rejestru wyborców, prowadzonego na podstawie obowiązujących przepisów Kodeksu wyborczego jest przedmiotem rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy (druk sejmowy nr 2651).</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Dodano przepis stanowiący, że przepisy Kodeksu wyborczego do obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej będą mieć zastosowanie z chwilą wejścia w życie umowy zawartej w 2020 r. między Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w tej sprawie.</p> <p><i>„Art. 6. Przepisy ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą dotyczące obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej stosuje się od dnia wejścia w życie Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie udziału w niektórych wyborach przez obywateli jednego Państwa zamieszkujących na terytorium drugiego Państwa, podpisanej w Warszawie dnia 29 maja 2020 r.”</i></p> <p>Dodatkowo, należy wyjaśnić, że proces legislacyjny dot. druku 2651 w Sejmie nie jest zaawansowany (projekt 29 września 2022 r. został skierowany do I czytania na posiedzeniu Sejmu) i trudno ocenić, który z projektów będzie uchwalony jako pierwszy. Kwestia ta powinna być monitorowana w toku prac.</p>
Art. 1 pkt 8			

	Podmiot wnoszący	Zgłoszone uwagi	Stanowisko
2.	Państwowa Komisja Wyborcza	<p>Projekt nie przewiduje gromadzenia w Centralnym Rejestrze Wyborców informacji dotyczących osób, które zgłosiły chęć głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przeprowadzanych przez inne państwo członkowskie Unii Europejskiej.</p> <p>Według oceny Państwowej Komisji Wyborczej, ze względu na sporządzanie spisu wyborców w Centralnym Rejestrze Wyborców, informacje w tym zakresie muszą być gromadzone w tym Rejestrze. W związku z tym Państwowa Komisja Wyborcza proponuje dodanie w art. 18a w § 2 i 5 projektu punktu w brzmieniu: „<i>informację o zgłoszeniu chęci głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przeprowadzanych przez inne państwo członkowskie Unii Europejskiej</i>”.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Dodano przepisy w proponowanym brzmieniu.</p>
Art. 1 pkt 10			
3.	Wojewoda Warmińsko-Mazurski	<p>a) art. 19a:</p> <p>- § 1 przewiduje, iż w Centralnym Rejestrze Wyborców, w części B, wyborcy stale zamieszkali na obszarze gminy ujmowani są w obwodzie właściwym dla adresu zamieszkania (...). Tak sformułowany przepis, bez bliższego określenia, iż dotyczy obwodu głosowania, może budzić wątpliwości interpretacyjne. W celu ich uniknięcia zasadnym byłoby doprecyzowanie, iż mowa jest w nim o obwodzie głosowania;</p> <p>- § 3 określa dane, jakie winien zawierać dodatkowo wniosek o ujawnienie w Centralnym Rejestrze Wyborców w części B, wyborcy stale zamieszkałego na obszarze gminy, w obwodzie głosowania właściwym dla adresu stałego zamieszkania, w przypadku gdy wnioskodawca nie posiada numeru PESEL, odwołanie się do przepisów art. 8 pkt 10 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności, zobowiązującego podanie numeru PESEL staje się niewykonalne;</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Przepisy zostały zmienione i otrzymały brzmienie.</p> <p><i>Art. 19a. § 1. W Centralnym Rejestrze Wyborców w części B, wyborcy stale zamieszkali na obszarze gminy ujmowani są w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu stałego zamieszkania jeżeli złożą w tej sprawie wniosek do urzędu gminy właściwego dla miejsca zamieszkania najpóźniej na 5 dni przed dniem wyborów lub referendum.</i></p> <p><i>Art. 19a. § 3. Jeżeli w chwili złożenia wniosku, o którym mowa w § 21, wnioskodawca nie ma nadanego numeru ewidencyjnego PESEL, w celu nadania numeru ewidencyjnego PESEL wniosek powinien zawierać dodatkowo dane, o których mowa w art. 8 pkt 9, 11, 14–17 i 24a ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności oraz, jeżeli są dostępne, dane, o których mowa w art. 8 pkt 3, 3a, 5, 7, 8, 12, 13 ustawy z dnia 24 września 2010 r.</i></p>

	Podmiot wnoszący	Zgłoszone uwagi	Stanowisko
			<i>o ewidencji ludności.</i>
Art. 1 pkt 12			
4.	Wojewoda Warmińsko-Mazurski	<p>b) art. 22:</p> <p>- § 6, dotyczący obowiązku rozpatrzenia reklamacji przez wójta, w terminie 3 dni od dnia jej wniesienia i wydania decyzji w sprawie. W ocenie opiniującego termin, o którym w tym przepisie mowa, wydaje się zbyt krótki na wnikliwe przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego, zważywszy na możliwość składania reklamacji, stosownie do § 2 również w postaci elektronicznej, w sytuacji gdy reklamacja do urzędu wpłynie w piątek po godzinach urzędowania;</p> <p>- zasadne byłoby również doprecyzowanie w § 6, iż decyzja powodująca skreślenie z obwodu, dotyczy obwodu głosowania.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>Przepis został zmieniony i otrzymał brzmienie.</p> <p><i>§ 6. Na decyzję nieuwzględniającą reklamacji lub powodującą skreślenie z obwodu głosowania wnoszący reklamację może wnieść, w terminie 3 dni od dnia doręczenia decyzji, skargę za pośrednictwem wójta do właściwego miejscowo sądu rejonowego. Przepisy art. 20 § 4 i 5 stosuje się odpowiednio.</i></p> <p>Co do terminu rozpatrzenia reklamacji projekt nie wnosi nowych rozwiązań.</p>
Art. 1 pkt 26 (po zmianach 27)			
5.	Wojewoda Warmińsko-Mazurski	<p>c) art. 36 § 9</p> <p>Z powyższego przepisu, wynika iż: „W okresie od 44 dnia przed dniem wyborów do 5 dnia wyborów każdy wyborca może złożyć pisemny wniosek utrwalony w postaci papierowej i opatrzony własnoręcznym podpisem w urzędzie gminy, w której spis wyborców został sporządzony, o udzielenie informacji, czy został w spisie ujęty”.</p> <p>W celu ujednoczenia zapisów, występujących w ustawie Kodeks wyborczy, dotyczących czynności wykonywanych przez podmioty zobowiązane przed dniem wyborów, aby wykluczyć wątpliwości interpretacyjne, proponuje się uzupełnienie zmienianego przepisu, po przez dodanie po zapisie: „w okresie od 44 dnia przed dniem wyborów do 5 dnia”, sformułowania „przed dniem”;</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Przepis został zmieniony i otrzymał brzmienie:</p> <p><i>§ 9. W okresie od 44 dnia przed dniem wyborów do 5 dnia przed dniem wyborów każdy wyborca może złożyć pisemny wniosek utrwalony w postaci papierowej i opatrzony własnoręcznym podpisem w urzędzie gminy, w której spis wyborców został sporządzony, o udzielenie informacji, czy został w spisie ujęty.</i></p>
Art. 1 pkt 28 (po zmianach 29)			

	Podmiot wnoszący	Zgłoszone uwagi	Stanowisko
6.	Wojewoda Warmińsko-Mazurski	<p>d) art. 51 § 3</p> <p>W zdaniu 1 ww. przepisu, wskazano, iż „W wyborach do Sejmu i do Senatu, wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dopisuje w dniu głosowania do spisu wyborców również obywatela polskiego stale zamieszkującego za granicą, a głosującego w kraju na podstawie ważnego polskiego paszportu, jeżeli udokumentuje, iż stale zamieszkuje za granicą, a wójt potwierdzi, że nie został on ujęty w spisie wyborców w innym obwodzie tej gminy albo w spisie sporządzonym przez inną gminę, konsula lub kapitana statku.”</p> <p>Regulacja odnosząca się obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania, pozostaje w sprzeczności z art. 181a § 1 pkt 1 Kodeksu wyborczego. Zgodnie z tym przepisem w każdym obwodzie głosowania powołuje się obwodową komisję wyborczą - w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej, w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyborach uzupełniających do Senatu, a także w przeprowadzanych w toku kadencji wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego, z wyłączeniem wyborów ponownych do organów tych jednostek. Stosownie do § 2 ww. art. 181a, w przypadku wyborów, o których mowa w § 1 pkt 1, zadania przewidziane w kodeksie dla obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie wykonuje obwodowa komisja wyborcza, o której mowa w § 1 pkt 1;</p>	<p>Uwaga wyjaśniona</p> <p>Przepis art. 51 § 3 nie określa zasad powoływania obwodowych komisji wyborczych a jedynie uprawnienie takiej komisji w wyborach do Sejmu i Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Uprawnienie to pozostaje bez zmian w stosunku do stanu obecnego, a uprawnieniem tym jest możliwość dopisania wyborcy do spisu wyborców w dniu głosowania pod wskazanymi tym przepisem warunkami.</p>
Art. 1 pkt 31 (po zmianach 32)			
7.	Wojewoda Warmińsko-Mazurski	<p>e) art. 56 § 2a</p> <p>Powołany przepis dotyczy wniosku o którym mowa w § 1, który może być złożony, m.in. ustnie. Należy wskazać, iż art. 56 § 1, do którego następuje odwołanie nie reguluje kwestii dotyczących wniosku o sporządzenia aktu pełnomocnictwa do głosowania, a jedynie wskazuje podmiot uprawniony, przed którym udziela się pełnomocnictwa do głosowania. Materia dotycząca wniosku została uregulowana w § 2.</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Przepis został zmieniony i otrzymał brzmienie:</p> <p><i>§ 2a. Wniosek, o którym mowa w § 2, może być złożony ustnie, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej opatrzonym własnoręcznym podpisem, a także przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu tej osoby w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, w postaci elektronicznej opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym</i></p>

	Podmiot wnoszący	Zgłoszone uwagi	Stanowisko
			<i>albo podpisem osobistym."</i>
Art. 1 pkt 14 i 29 (po zmianach 30)			
8.	Wojewoda Warmińsko-Mazurski	2) Przy redagowaniu przepisów dotyczących wprowadzanych zmian, wystąpiły błędy redakcyjne, w art. 1, w ustawie Kodeks wyborczy: art. 25a §1 lit. b, art. 53b § 2.	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Przepis art. 25a § 1 lit. b został zmieniony i otrzymał brzmienie.</p> <p><i>b) numery i granice stałych obwodów głosowania ustalone dla tej gminy oraz numery i granice okręgów wyborczych ustalone na potrzeby wyborów do rady gminy.</i></p> <p><i>Przepis art. 53b § 2 został zmieniony i otrzymał brzmienie:</i></p> <p><i>§ 2. Zgłoszenie, o którym mowa w § 1, może być dokonane ustnie, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej opatrzonym własnoręcznym podpisem albo przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu tej osoby w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, w postaci elektronicznej opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.</i></p>
Art. 8			

	Podmiot wnoszący	Zgłoszone uwagi	Stanowisko
9.	Wojewoda Warmińsko-Mazurski	<p>3) Odnosząc się do art. 8 projektu, określającego wejście w życie ustawy, w którym postanowiono, iż ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1-5, które wchodzi w życie w terminie określonym w komunikacie Prezesa Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 6 pkt 7, należy wskazać, iż wprowadzenie postanowień dotyczących wejścia w życie przepisów ustawy na podstawie komunikatów, budzi wątpliwości, co do zgodności z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych. Powyższe wpływa bowiem na brak pewności, co do terminu wejścia w życie i obowiązywania zmienianych przepisów ustawy Kodeks wyborczy oraz pozostałych ustaw.</p> <p>Zgodnie z art. 4 ww. ustawy, akty normatywne, zawierające przepisy powszechnie obowiązujące, ogłaszane w dziennikach urzędowych wchodzi w życie po upływie czternastu dni od dnia ich ogłoszenia, chyba że dany akt normatywny określi termin dłuższy (ust. 1).</p> <p>W uzasadnionych przypadkach akty normatywne, z zastrzeżeniem ust. 3, mogą wchodzić w życie w terminie krótszym niż czternaście dni, a jeżeli ważny interes państwa wymaga natychmiastowego wejścia w życie aktu normatywnego i zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie, dniem wejścia w życie może być dzień ogłoszenia tego aktu w dzienniku urzędowym (ust.2).</p> <p>W świetle stanowiska doktryny oraz orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, każde nałożenie obowiązków lub ograniczenie praw powinno następować w zgodzie z <i>zasadami poprawnej legislacji</i>, stanowiącej element demokratycznego państwa prawa, statutowanej w art. 2 Konstytucji RP. Zasada ta - jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 27 lipca 2006 r., sygn. akt SK 43/04, publ. OTK-A 2006/7/89) - była już wielokrotnie przedmiotem rozważań Trybunału (m.in. w uchwale z dnia 8 marca 1995 r., sygn. W 13/94, publ. OTK w 1995 r., t. I, poz. 21 oraz w wyrokach: z dnia 11 stycznia 2000 r., sygn. K 7/99, publ. OTK ZU nr 1/2000, poz. 2, z dnia 21 marca 2001 r., sygn. K 24/00, publ. OTK ZU nr 3/2001, poz. 51, z dnia 30 października 2001 r., sygn. K 33/00, publ. OTK ZU nr 7/2001, poz. 217, z dnia 9 kwietnia 2002 r. sygn. K 21/01, publ. OTK ZU nr 2/A/2002, poz. 17, z dnia 24 lutego 2003 r., sygn. K 28/02, publ. OTK ZU nr 2/A/2003, poz. 13 oraz z dnia 21 lutego 2006 r., sygn. K 1/05, publ. OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 18). Trybunał Konstytucyjny konsekwentnie reprezentuje stanowisko, że "z wyrażonej w art. 2 Konstytucji zasady państwa prawnego wynika nakaz przestrzegania przez ustawodawcę <i>zasad poprawnej legislacji</i>. Nakaz ten jest funkcjonalnie związany z zasadami pewności i bezpieczeństwa prawnego oraz ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.</p>	<p>Uwaga wyjaśniona</p> <p>Centralny Rejestr Wyborców jest produktem informatycznym i może być wdrożony tylko po osiągnięciu takiego poziomu dojrzałości, który gwarantuje bezpieczeństwo przeprowadzania wyborów. Uruchomienie rejestru na podstawie komunikatu daje pewność, że wszystkie rozwiązania zostały przetestowane, potwierdzone zostało prawidłowe i kompletne zmigrowanie danych, geografia wyborcza została właściwie przygotowana, a e-usługi dają gwarancję obywatelowi wypełnienie przysługujących mu praw.</p>